

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
MÜZESİ MODEL ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
DERYA ÇİFTÇİOĞLU

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. CAN HERSEK

ANKARA-2017

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 06 /09 /2017

Öğrencinin Adı, Soyadı : DERYA ÇİFTÇİOĞLU

Öğrencinin Numarası : 21520056

Anabilim Dalı : İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI

Programı : İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI

Danışmanın Unvanı/ Adı, Soyadı : PROF. DR. CAN MEHMET HERSEK

Tez Başlığı : ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK BAĞLAMINDA BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
MÜZESİ MODEL ÖNERİSİ

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 153 sayfalık kısmına ilişkin, 01 / 08 / 2017 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 6'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

Onay

06 / 09 / 2017

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad,

PROF. DR. CAN MEHMET HERSEK

KABUL VE ONAY

Derya Çiftçioğlu tarafından hazırlanan "Çağdaş Müzecilik Bağlamında Başkent Üniversitesi Müzesi Model Önerisi" adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi: 17 /08/2017

(Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu):

İmzası

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Can Mehmet Hersek (Danışman)
Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mehmet Tayfun Yıldırım
Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Betül Bilge
Başkent Üniversitesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü Öğretim Üyesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

...../...../20....

Prof. Dr. Doğan TUNCER

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bilgileri ile yol gösteriminde bana desteklerini esirgemeyen, değerli danışman hocam Sn. Prof. Dr. Mehmet Can Hersek'e, kıymetli jüri üyelerim Sn. Doç. Dr. Tayfun Yıldırım ve Sn. Yrd. Doç. Dr. Betül Bilge'ye, yol arkadaşım ve kıymetli eşim Cem Çiftçioğlu'na, en değerlilerim, oğlum Kaan Çiftçioğlu ve kızım Aslı Ela Çiftçioğlu'na, kıymetlim annem Nurcihan Yılmaz ve her yan yanımda olsaydı dediğim merhum canım babam Münir Yılmaz' a, őükranlarımı sunar, teşekkür ederim.

Ankara-2017

ÖZET

Bilindiği gibi üniversitemiz bilimsel üretim ve öğrenmeyi de mükemmelleştiren hedefleri benimseyerek farklı ve farkında çağdaş eğitim kurumu olmayı hedeflemektedir. Başkent Üniversitesinde Kampüs Müzesi Model Önerisi “herkese bilim”, “herkese sanat” ve “herkese uzmanlık” çalışması ile toplumun gereksinimlerine cevap vermek üzere kurgulanmıştır. Bu tez çalışmasında geliştirilen öneri üniversite ve çağdaş müze anlayışının ortak bir platformda buluşturulmasını hedefleyen bir çalışmadır.

Günümüzde toplumların gelişim göstergesinin nitelikli insan gücü olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak kabul edilmekte olup nitelik artırmaya yönelik faaliyetlere eğitimin en üst kurumu olan üniversiteler desteğiyle ulaşılması beklenmektedir. Bilindiği gibi çağdaş toplumların gelişim lokomotifleri sanat ile bilim alanları aynı platformda ele alınırken dün, bugün ve yarın arasında iletim ve bağları kuran bellekler olarak çağdaş bilimsel kurumlarda bu anlamda bir müze kurumunun yer alması arzu edilmektedir.

Günümüz müze anlayışı ile yorumlanan ilk örnek Oxford Üniversitesi bünyesinde 1683 yılında kurulan Ashmolean Müzesidir. Ülkemizde ilk üniversite müze uygulaması 1960 yılında yapılmış ve günümüzde ise; üniversite müzesi sayısı ancak 30 olduğu saptanmıştır. Ülkemizde üniversite kütüphanelerinin bile toplum tarafından sınırlı kullanıldığı düşünüldüğünde, üniversite müzesi model önerisi, üniversite ile toplum bağlarını sağlamlaştıran doğru bir adım niteliğinde değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: müze planlama, tematik müzecilik, müze fizibilitesi, Başkent Üniversitesi.

ABSTRACT

Başkent University aims to offer a unique, thorough and versatile educational experience by adopting cognitive and productive science methods in this regard, Başkent University has asserted a University Campus Museum Model proposal in order to satisfy the community's needs in terms of 'science', 'art' and 'expertise' for everyone. The model has been proposed with the intent of merging university and modern museum concepts into a single platform.

In today's World, civilization is parameterized mostly on qualitative labor force. Hence, the universities possess large mission since they occupy the top-tier in educational pipeline. Having a look into civilized societies, it is observed that art and science are blended together in numerous aspects of life, which paves the way to the fact that such museum model in an educational institution would definitely fit to this cause.

The first museum with today's concept, Ashmolean Museum, is established within Oxford University, in 1863. In our country, the first university museum is founded in 1960. Unfortunately, in today's Turkey, we have no more than 30 university museums available. Considering that even the university libraries are not very popular among society, this university museum model will act as a bridge between the society and university, and solidify the bonds of art and science, more than ever done before.

Keywords: museum planning, thematic edition, museum feasibility, Başkent University.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
RESİMLER LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
2. BÖLÜM: ÇAĞDAŞ MÜZE VE MÜZECİLİK.....	13
2.1. Çağdaş Müzelerin Amaç ve Misyonları.....	25
2.2. Çağdaş Müzelerin İşlevsel Görevleri.....	28
2.3. Çağdaş Üniversite Amaç ve Misyonları.....	29
3.BÖLÜM: ÜNİVERSİTE MÜZELERİ VE KONSEPT OLARAK BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ.....	34
3.1. Başkent Üniversitesi Müzesine İlişkin Model Önerisinin Amaç ve Gerekçeleri.....	37
3.2. Başkent Üniversitesi Amaç ve Misyon Bağlamında Müze Gereksinimi.....	39
3.3. Neden Başkent Üniversitesi.....	41
3.4. Başkent Üniversitesi Müze Koleksiyonu Bölümleri.....	44
3.4.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Koleksiyon Bölümü.....	47
3.4.2. Başkent Üniversitesi Tarihçesi Koleksiyon Bölümü.....	56
3.4.3. Ankara Koleksiyonu Bölümü.....	59
3.4.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü.....	60

3.5. Başkent Üniversitesi Müzesinde Koleksiyon Nesneleri ve Bunların Sergilenmesine Yönelik Kararlar	61
3.5.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Koleksiyon Seçimi	63
3.5.2. Başkent Üniversitesi Tarihçesi Bölümü Koleksiyon Seçimi.....	64
3.5.3. Ankara Bölümü Koleksiyon Seçimi.....	65
3.5.4. Sanat Bölümü Koleksiyon Seçimi.....	65
4. BÖLÜM: BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ MÜZESİNİN TASARIMINDA MİMARİ ÖLÇÜTLER.....	66
4.1. Başkent Üniversitesi Müzesi Mimari Form, Yeşil ve Sürdürülebilir Yaklaşım Önerisi.....	68
4.2. Başkent Üniversitesi Müzesi Mekânsal Organizasyonu ve İç Mekân Kalitesi Önerisi.....	74
4.3. Başkent Üniversitesi Müzesi Tematik Kurgu ve Sirkülasyon Önerisi.....	79
4.3.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Sirkülasyon Önerisi.....	82
4.3.2. Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü Sirkülasyon Önerisi.....	84
4.3.3. Ankara Bölümü Sirkülasyon Önerisi.....	85
4.3.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü Sirkülasyon Önerisi.....	86
4.4. Başkent Üniversitesi Müzesinde Sergileme ve Sunum Önerisi.....	87
4.4.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi.....	91
4.4.2. Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi.....	95
4.4.3. Ankara Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi.....	99
4.4.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi.....	101

5. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME BÖLÜMÜ	104
5.1. Fizibilite Çalışması.....	104
5.2. Proje Elde Etme.....	105
5.3. Müze İşletmesinin Organizasyonu.....	109
5.3.1. Koleksiyon Yönetimi.....	111
5.3.2. Edinme.....	113
5.3.3. Erişim.....	115
5.3.4. Tanıtım, Bilgilendirme, Sanal Erişim.....	116
5.3.5. Gelir Getirici Faaliyetler.....	117
6. BÖLÜM: SONUÇ	119
KAYNAKÇA	127
EKLER	138
EK 1 RÖPORTAJ	
EK 2 RÖPORTAJ	
EK 3 RÖPORTAJ	
EK 4 BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ AĞAÇLANDIRMA ÇALIŞMASI RAPORU	

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2. 1: İskenderiye Kütüphanesi.....	15
Resim 2. 2: İskenderiye Müzesi.....	15
Resim 2. 3: Asmolean Müzesi.....	16
Resim 2. 4: British Müzesi.....	16
Resim 2. 5: Pisa Üniversitesi botanik bahçesi.....	17
Resim 2. 6: Bodleian Kütüphanesi.....	17
Resim 2. 7: Amerika Guggenheim Müzesi.....	22
Resim 3. 1: Başkent Üniversitesi kalite ödülleri.....	41
Resim 3. 2: Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın ödül resimleri.....	48
Resim 3. 3: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp ve Eczacılık Müzesi koleksiyon örneği.....	51
Resim 3.4: Gülhane Askeri Tıp Akademisi Tıp Tarihi Müzesi.....	51
Resim 3. 5: II. Beyazıt Külliyesi ve Sağlık Müzesi eğitim odası uygulaması.....	51
Resim 3. 6: Mütter Museum psikoloji bölümü koleksiyon örneği.....	52
Resim 3. 7: Mütter Museum koleksiyon içeriği örneği.....	52
Resim 3. 8: Mütter Museum koleksiyon örneği.....	52
Resim 3. 9: Wellcome Anatomi ve Patoloji Müzesi.....	53
Resim 3. 10: Başkent Üniversitesi kütüphanesi organ nakli ile ilgili yağlıboya tablo.....	53
Resim 3. 11: Başkent Üniversitesi kütüphanesi özel koleksiyonu.....	54
Resim 3. 12: Başkent Üniversitesi kütüphanesi özel koleksiyonu.....	54
Resim 3. 13: Ankara Üniversitesi müzesi koleksiyon örneği.....	55

Resim 3. 14: Başkent Üniversitesi maskotu.....	56
Resim 3. 15: Başkent Üniversitesi öğrenci topluluklarının aldığı ödüller.....	57
Resim 4. 1: Barcelona, İspanya / Joan Maragall Kütüphanesi.....	67
Resim 4. 2: Singapur / Create (Singapur Uluslararası Araştırma Vakfı).....	67
Resim 4. 3: Meydan AVM ekolojik yapı örneği.....	70
Resim 4. 4: Türkiye’de yeşil bina statülu ilk bina RMI Türkiye.....	73
Resim 4. 5: Vancouver Halk Kütüphanesi yeşil çatı örneği.....	73
Resim 5. 1: Başkent Üniversitesi Bağlıca kampüsü planı proje öneri alanları.....	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1: Fikir oluşumu.....	34
Şekil 3. 2: Başkent Üniversitesi logosu.....	36
Şekil 4. 1: Sürdürülebilir mimari örnek	66
Şekil 4. 2: Başkent Üniversitesi mekânsal organizasyon şeması önerisi.....	78
Şekil 4. 3: Başkent Üniversitesi Müzesi örnek dolaşım.....	81
Şekil 4. 4: Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal koleksiyonu sirkülasyon önerisi.....	84
Şekil 4. 5: Başkent Üniversitesi Tarihçe koleksiyonu sirkülasyon önerisi.....	85
Şekil 4. 6: Ankara koleksiyonu sirkülasyon önerisi.....	86
Şekil 4.7:Sanat koleksiyonu sirkülasyon önerisi.....	87
Şekil 5. 1: Müze yönetim örnek yönetim şeması.....	110

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 1: Türkiye’deki üniversite müzeleri tablosu.....	5
Tablo 3. 1: Başkent Üniversitesi 2012 yılı bağlıca kampüs arazisinde bitki türü ve sayısı.....	58
Tablo 4. 1: Engellere yönelik üretilen teknoloji önerileri.....	90
Tablo 4. 2: Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal koleksiyonu öneri sergileme teknolojileri.....	94
Tablo 4. 3: Başkent tarihçe koleksiyonu öneri sergileme teknolojileri.....	97
Tablo 4. 4: Ankara Bölümü öneri sergileme teknolojileri.....	100
Tablo 4. 5: Sanat Bölümü öneri sergileme teknolojileri.....	102

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Ulusal ve uluslararası toplum belleklerinin koruma altına alındığı mekânlar toplamacılık, koleksiyonculuk aşamalarının ardından müzeler olarak şekillenmiştir. Post modern toplumda eğitim, öğrenmenin sürekliliği ilkesine dayalı bir süreç olarak benimsenmektedir. Yaşam boyu eğitim veren kurumlar okullara alternatif kurumlar değil, onlarla birlikte hizmet modeli oluşturan bütünleşik yapılar olup, en iyi örnekleri ise; üniversite bünyelerinde oluşturulan kampüs müzeleridir. Müze ve üniversite kavramlarının temeli antik çağda eğitim ve araştırma kökenli okullara kadar uzanmaktadır. Ortaçağ Avrupa'sında yaygınlaşan üniversitelerin akademik eğitim ve araştırmaya yönelik kurulan müzeler, üst eğitim kurumlarıdır (Demircan ve Altıntaş, 2016). Müzelerin ana amacı koleksiyonların korunması, gelecek nesillere aktarılması olup bu koleksiyonların araştırma için kullanımı ve toplumla paylaşımı da işlevleri arasındadır. 19. yüzyıldan başlayarak müzelerin yaşanan ekonomik, politik, toplumsal değişim ve gelişimler sonucunda insan merkezli ve iletişim temelli bir yaklaşımı benimsemeleri bu kurumların toplumla bütünleşme gerekliliği ortaya çıkarmıştır. Günümüzde müze kavramı, kapsamı ve niteliği oldukça tanımlanmıştır. Özellikle UNESCO bünyesinde faaliyet gösteren ICOM (Uluslararası Müzecilik Konseyi) müzecilik ve müze bilim alanı ile ilgili olarak faaliyet göstermekte ve standartlar belirlemektedir.

Küçükhasköylü (2013)'e göre; 16. yüzyılın ikinci yarısında Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde örnekleri görülen inceleme ve araştırma için kullanılmak üzere bitki kökleri, hayvan, taş örnekleri toplayarak ilk kendi koleksiyonlarını oluşturma çalışmaları üniversite müzelerinin başlangıcının temelleridir. 1683 yılında kurulan, günümüz müze anlayışına yakın, dünyada öncü ve lider araştırma ve bilimsel tartışma merkezi olan Oxford Üniversitesi bünyesinde kurulan Ashmolean Müzesi bu işbirliğinin örneği ilk üniversite müzesi olup sadece, koleksiyon nesnelere ziyaretilere bilgilendirme işlevi konusunda yetersizliği yönü dolayısıyla tartışılmaya açık modeldir. Ashmolean Müzesinde sınıf, laboratuvarlar ve sergi salonlarının yer alması, müzede eğitim ile birlikte araştırma ve kültürel-toplumsal işlevlerinde sağlandığının ipuçları niteliğindedir. Bu müze dünyada öncü ve lider araştırma ve bilimsel tartışma merkezi olmuştur. İnsülin, penisilin ve B12 vitamini moleküler yapısına, Nobel Ödülü kazandıran

bu buluş ve araştırmalara ev sahipliği yapan, eşsiz bir üniversite müzesidir.¹ Üniversite müze işbirliği için örnek model olan bu yapılanma, akademik belleklerle kültürel ve sanatsal belleklerin ortak platformu için bir model olmaktadır. Üniversite müzelerinin koleksiyonları başlangıçta, dinsel öğeler ve sanat eserleri içeriklerinden oluşmuştur. Değişik bilim dallarında yapılan araştırmaların artması üniversite müzelerinde koleksiyon nesnelere sınıflanması ve uzmanlık alanlarıyla sınıflanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Boylan, 1999). Bilindiği gibi çağımızda müzeler hizmet, kültür, eğitim ve yaratıcı endüstri alanlarını kapsamaktadır. Geleneksel olarak koruma, saklama ve sergileme işlevine sahip olan müzeler, günümüzde pazarlama, halkla ilişkiler, tanıtım alanlarını da bünyelerine entegre etmişlerdir. Bu yaklaşım çerçevesinde çağdaş müzeler evrenselleşme, iletişim temelli aktif katılım, ulaşılabilirlik, süreklilik hedeflerini yakalamayı amaçlamakta ve üniversite yapıları, sürekli eğitim temelli bütünleşik çalışmalar yapmaktadırlar (Atagök, 2014).

Eğitim çağdaşlaşmanın en önemli kurumu, üniversiteler ise bu kurumların en üst halkalarından birisidir. Yaklaşık bin yıllık geçmişleri olan üniversiteler zaman içerisinde kuruluş amaç, misyon değişimleri ile günümüzde çağdaş üniversite olarak adlandırılarak; teknoloji transferi, girişim, yenilik, ekonomi ve toplumun gelişimine katkı konularını vizyonları olarak benimsemiştir. Buna dayalı olarak bilim için bilim değil, pratik sorunların çözümü için öğretim ve araştırmaya dönüşüm başlamıştır (Tekeli, 2002). Çağdaş üniversiteler, akademik yetiştirme yanında eğitimi geliştirme, geliştirme sürekliliği için kültürel etkileşim ve üretim yollarını aktif kullanım, yeni bilgi ve teknolojilerin kullanımı için toplumu özendirici rolü, sürekli eğitim merkezi gibi eğitim veren yeni nesil, girişimci üniversitelere dönüşen bir süreç içerisinde.²

Ülkemizde müzecilik ve üniversite ilişkisinin nasıl kurgulanması gerektiği konusu ile ilgili olarak belirli bir çalışma yapmak için ilk önce 2547 sayılı Yükseköğretim Yasasının irdelenmesi uygundur. İlgili yasanın 4. maddesi Yükseköğretimin amacını aşağıdaki biçimde tanımlamaktadır:

c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya

---

¹ 28.06.2016 < <http://www.museums.ox.ac.uk/content/oxford-university-museum-natural-history> > .

² 10.01.2017 < <http://www.agu.edu.tr> > .

*destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktadır.*³

Kılıç (1999)'a göre; günümüzdeki çağdaş üniversitelere örnek olarak kabul edilen, 1088 yılında açılan Bologna ve 1160'da açılan Paris Üniversiteleridir. Ülkemizde ise Batılı tarzda üniversite modeli olarak ilk örnek 1863 yılında açılan 'Darülfünun' olmuştur. Ülkemizde üniversitelerin amaç, misyon ve vizyonları incelendiğinde, diğer dünya ülkelerindeki üniversiteleri amaç, misyon ve vizyonlarından uzak anlayışlar benimsenmiştir. En önemli farklılıklar, yaşam boyu öğrenme anlayışından uzaklığı, sahip oldukları bilimsel, kültürel tesisleri toplumun yararına yeterince kullanılmamasıdır (Güçlü ve Karlıdağ, 2011). Eksik olan bu anlayış üniversite kampüslerinde kurulacak üniversite müzeleri ile aktif hale getiren bir eğitim-kültür işbirliği ile sağlanabilir.

Özkasım (2012)'ye göre; evrensel üniversiteler, akademik yetiştirme yanında eğitimi geliştirme, geliştirme sürekliliği için kültürel etkileşim ve üretim yollarını aktif kullanım, yeni bilgi ve teknolojilerin kullanımı için toplumu özendirici rolü, sürekli eğitim merkezi gibi eğitim veren yeni nesil, girişimci üniversitelere dönen bir süreç içerisindedir. Döğer ve Kurum (2012)'ye göre; tarihi gelişimi sebebiyle evrenselliği ve çağdaşlığı, bilim ve teknolojiyi simgeleyen ilk kurumlar üniversitelerdir. Evrensel bir üniversite akademik anlamda yetiştirme yanında eğitimi geliştirmeyi ve gelişmeleri kalite standartlarında hizmet verebilmektedir. Gelişim ve gelişimin sürekliliği için kültürel etkileşim ve üretim en önemli yoldur. Üniversiteler aynı zamanda yeni bilgi ve teknolojilerin kullanımı için toplumu özendirici bir rolü üstlenmektedir. Bu alandaki en önemli katkı eğitici, özellikle tematik müzeleri bünyelerinde barındırmaktır. Toplum bilinçlenmesi ve korumacılık değerlerinin artırılması için üniversite müzeciliğini desteklemektir. Ülkemizde ilk üniversite müzesi 1960 yılında kurulan ODTÜ Arkeoloji Müzesidir. Son yıllarda üniversiteler bünyelerinde çeşitli tematik koleksiyonlardan oluşan üniversite müzeleri açılmaktadır. İlk tıp müzesi çalışması 1915 yılında başlatılmış ve 1918 yılında açılmıştır.

Çağdaş üniversite, bulunduğumuz yüzyılın tüm isteklerine cevap veren yapısıyla sahip olduğu tüm olanaklarıyla toplumun tüm kesimine hitap etmek çabasıdadır. Üniversite kampüs müzesiyle farkındalık yaratarak, bilimsel ve kültürel mirasın evrensel benimsendiği, korunup sonraki nesillere aktarıldığı çağdaş bir yapı olmalıdır. Kamusal

---

³ 12.02.2017 <www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+sayılı%20Yükseköğretim+Kanunu/>.

nitelikli müzeler değişen ve hızla gelişen teknoloji ile uzmanlıklar olarak çeşitlenerek çeşitleri sanal müzeler ve koleksiyonsuz müzeler olarak bile artmıştır.

Teknolojideki hızlı değişim ve gelişim günlük hayatımızda hemen adapte ederken, değişen kültür politikaları içerisinde müze üniversite işbirliklerinde dünyanın neresinde yer aldığımız irdelenmesi gereken bir çalışma alanıdır. Eğitim ve hizmet modeli olarak üniversite müze işbirlikleri, üniversite müzeciliği gibi bütünleşik geliştirilmesi faydaları gözden geçirilmelidir. Ülkemizde üniversite müzeciliğinin, çağdaş müze yaklaşımları sürecinde uygulanabilirliği, dünyadaki örneklerle karşılaştırılmalıdır. Üniversitelerimizde yaygın ve sürekli eğitim merkezlerinin kurulması ve aktif kullanımına ilişkin eksiklikleri göz önündedir (Okçabol, 2007).

Ülkemizde 2017 yılı itibariyle 183 devlet ve vakıf üniversitesi varken, üniversite müzesi sayısı 30'dur.⁴ Almanya'da 427 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Üniversite müzesi olarak 192 örnek bulunmakta, bunlardan 37 tanesi üniversiteye yarı bağlı ve üniversitenin adını taşımamaktadır.⁵ ABD'de aralarında peynir ve patates müzesi de bulunan 6 bini aşkın müze vardır, kamu yararına çalışan ve eğitim kurumu konumunda yer almaktadırlar (Acar, 1997).

Aşağıda Tablo1.1.'de Kültür Bakanlığı resmi web sayfası ve müze web sayfalarından yapılan araştırma, statüsünde tescilli yapılan 30 üniversite müzesinin bulunduğu saptanmıştır. Kültür Bakanlığı sayfasında yer alan bununla beraber hakkında hiçbir bilgi ve belgeye ulaşılamayan bir müzeye tabloda yer verilmemiştir.

Geçmişi devralan günümüz toplum bellekleri müzeler sürdürülebilir kurumlardır. Tüm müzelerin genel amacı müzelerin kuruluş özel amaçları ile örtüşmektedir. İdeal bir çağdaş müze, müzenin bilimsel, eğitsel, teknik ve sosyal etkinliklerini yerine getirmek için belirlenen amaçların tanımı ve kullanılacak kaynaklarla bu amaca ulaşmayı sağlamaktır. İçerik olarak farklılıklar olsa da genel amaçları müzelerin bu bağlamlarda toplanmaktadır. Üniversite kütüphanelerinin bile toplum tarafından etkin şekilde kullanılmadığı ülkemiz, dünyadaki yükseköğretim değişimlerine adapte olma süreci içerisinde. Topluma hizmet amacına ilişkin yaşam boyu eğitime yönelik, değişen teknolojiye paralel etkinlikleri hayata geçirmelidir.

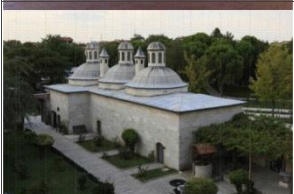

⁴ 13.04.2017 < <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz> > .

⁵ 26.08.2016 < <http://www.universitaetssammlungen.de/index/arten> > .

Müze Görünüşü	Müze Adı	Bağlı Olduğu Üniversite - Kuruluş/Tescil
	İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi	İstanbul Üniversitesi 03.07.2012
	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi	İstanbul Üniversitesi 23.07.2013
	İstanbul Arkeoloji ve Kültür Müzesi	İstanbul Üniversitesi 29.05.2013
	II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi	İstanbul Üniversitesi 04.03.2015
	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi	İstanbul Üniversitesi 06.02.2006
	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 20 Eylül 1937
	Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi	İstanbul Bilgi Üniversitesi 8 Eylül 2007
	Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi	Marmara Üniversitesi 2008

Müze Görünüşü	Müze Adı	Bağlı Olduğu Üniversite - Kuruluş/Tescil
	Sakıp Sabancı Müzesi	Sabancı Üniversitesi 1998
	ODTÜ Tabiat Tarihi Müzesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
	A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Oyuncak Müzesi	Ankara Üniversitesi 23 Nisan 1990
	Ziraat Fakültesi Müzesi	Ankara Üniversitesi 21 Kasım 2007
	Gazi Ü. Mes. Eğ. Fak. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	Gazi Üniversitesi 02 Temmuz 1982
	Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi	Gazi Üniversitesi 2005
	Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi	Ege Üniversitesi 02 Kasım 2010
	Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesi	Ege Üniversitesi 12 Aralık 2012

Müze Görünüşü	Müze Adı	Bağlı Olduğu Üniversite - Kuruluş/Tescil
	Adnan Menderes Üniversitesi Çine Arıcılık Müzesi	Adnan Menderes Üniversitesi 4 Ekim 2010
	Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi
	Trakya Üniversitesi Çağdaş Resim Heykel Müzesi	Trakya Üniversitesi 23 Eylül 2002
	Trakya Üniversitesi II. Beyazıd Sağlık Müzesi	Trakya Üniversitesi 11 Nisan 1997
	Trakya Üniversitesi Lozan Müzesi	Trakya Üniversitesi 19 Nisan 2016
	Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi	Anadolu Üniversitesi 2004
	Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi	Anadolu Üniversitesi 2001

Müze Görünüşü	Müze Adı	Bağlı Olduğu Üniversite - Kurulus/Tescil
	Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi	Anadolu Üniversitesi 23 Nisan 1994
	Kocaeli Üniversitesi Prof. Dr. Baki Komsuoğlu Müzesi	Kocaeli Üniversitesi 29 Temmuz 2010
	Dumlupınar Üniversitesi Müzesi	Dumlupınar Üniversitesi 25 Şubat 2011
	İsmet İnönü Müzesi	İnönü Üniversitesi 09 Haziran 2003
	Turgut Özal Müzesi	İnönü Üniversitesi 14 Nisan 2010
	Konya Heykeltıraşlık Eserleri Müzesi	Muğla Üniversitesi 2011
	Kent Müzesi (Kültür Tarihi Müzesi)	Gaziantep Üniversitesi 17 Haziran 2005

Tablo1.1: Türkiye'deki üniversite müzeleri tablosu

Yukarıda özetlenen çağdaş üniversite ve çağdaş müze kavramları çerçevesinde Başkent Üniversitesinin “bilim bizde toplanır bizden yayılır” mottoğu ilke olarak benimsemiş olması dikkate alındığında üniversite müzesi fikri üzerine bir alan çalışması için uygun bir eğitim kurumu olduğu saptanmıştır. Başkent Üniversitesinin Türkiye’de ilkler arasında bulunması ve Ankara’da 2. kurulan vakıf üniversitesi olması aslında üniversite müzesi açısından da bu kuruma öncülük özelliği açısından bir önderlik rolü yüklemektedir. Üniversitemiz adı itibariyle ve yeşillendirme projesi yürütmesi ile kurulduğu ilde bir **Kent Belleğinin** oluşturulması; eğitim verdiği bilim dalları açısından Türkiye’de ilkleri içermesi bakımından **Bilimsel Belleğın** oluşturulması yönünden bünyesinde mutlaka bir müzenin yer alması gereklidir. Özetle Başkent Üniversitesinin kültürel-bilimsel mirası kapsamında bir araya toplanarak topluma sunulması gereken önemli bir birikimi söz konusudur ve yapısında mutlaka bir müze bulunması gereklidir.

Kent bellekleri ile bilimsel belleklerin kaynağı olan üniversitelerin bu birikimlerini üniversite müzelerinde sergilemeleri birincil görevleri arasında yer almalıdır. Başkent Üniversitesi, sağlık alanında çağdaş düzeyde hizmet veren Türkiye Organ Nakli Yanık ve Tedavi Vakfı’nın deneyim ve birikimleriyle 1993 yılında kurulmuş bir vakıf üniversitesidir. Türkiye’de ilk tıp fakültesi kurulan ilk vakıf yükseköğretim kurumu olma özelliğine sahiptir.⁶ Başkent üniversitesi kurucusu ve Yönetim üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, 1980 yılında Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Merkezini kuran ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı ilk Türk Cerrah olma özelliğini taşımaktadır.⁷ Üniversitemiz hem bilimsel hem de sanat içerikli müze oluşturacak kadar önemli bir birikime sahiptir. Özellikle organ nakli konularındaki gelişimlerde veri havuzunun paylaşımı yönünden bir üniversite müzesi oluşturarak topluma bir katkı sağlamalıdır. Başkent Üniversitesi kuruluş amacında belirtildiği gibi;

-Bu kurum bilgi çağının gerektirdiği evrensel bilgiye ulaşım ve bilgi- kullanım yeteneklerine sahip,

-Sağlık, eğitim, iletişim, sanat, çevre, endüstri, ticaret ve teknoloji alanlarında bilgili ve deneyimli,

- Araştırmacı, dinamik, ülke sorunlarına duyarlı,

- Mesleklerinde ve iş dünyasında başarılı, rekabete açık,

---

⁶12.02.2017 <<http://www.baskent.edu.tr/tarihce.php>>.

⁷ 12.02.2017 www.mehmethaberal.com.tr/anasayfa.php >.

- Uluslararası çevrelerle yakından ilişkili,
- Sanatsal, kültürel ve tarihsel değerlerimize sahip çıkan; çevre korumasına duyarlı insanlar yetiştirmeyi ilke edinmiştir.⁸

Bu konunun tez çalışması sürecinde daha önce yapılan;

- Daha önce yapılan tez çalışmaları ve yazılan makale içerikleri, müzecilik ana bilim dalı ve sanat tarihi ana bilim dalında eğitim alan kişiler tarafından ağırlıklı olarak hazırlanarak, içerik olarak müze ve müzeciliğin dünya ve ülkemizdeki tarihsel değişim ve gelişimi üzerine geliştirilen çalışmalarda kapsam olarak ele alınmıştır.

Yapılan bu ön analizler sonucunda ise aşağıdaki saptamalar yapılmıştır:

- Tasarım meslek disiplininde eğitim alan kişiler tarafından müze başlıklı yapılan tez çalışmaları örnek müzelerin irdelenmesi şeklinde gelişmiştir, tasarım unsurlarının müze mimarisinde etkileri tek alanda ele alınan çalışmalar olmuştur,
- Ülkemizde kampüs müzesi örneklerinde yeniden işlev ile orijinal işlevi müze olmayan dönüşmüş yapılarda hizmet verilmektedir. Bu dönüşüm yeni işlev için kısıt ve zorluklara neden olmaktadır,
- Üniversite müzelerinde koleksiyon içeriği olarak genellikle ya sanat ya da bilim içerikli örnekler rastlanmıştır, iki alanın bir arada olduğu örneğe rastlanmamıştır,
- Ülkemizde tıp tarihi ve gelişimi içerikli koleksiyon içeriğine rastlanmış fakat uzmanlık alanı olan organ nakli konusunda bir koleksiyon içeriğine rastlanmamıştır,
- Vakıf üniversitesi belleği niteliğinde bir koleksiyon örneğine de rastlanmamıştır,
- Müze yapılarında ülkemizdeki örneklerde ekolojik mimari tasarım yaklaşımını benimseyen yeşil bina özelliği taşıyan bir örneğe rastlanmamıştır.

Yukarıdaki saptamalar dikkate alındığında ülkemizdeki üniversite modellerine örnek olmak üzere kampüsümüzde kurulacak **Çağdaş Müze Modeli** ile Başkent Üniversitesi benzerlerinden farklılaşarak ve önemli bir ayırt edici özellik kazanabilecektir. Çağdaş üniversite kuruluş amaç, stratejik planlama ve misyonu ile çağdaş müzelerin kuruluş amaç ve misyonlarında benimsenen ilkeleri bir uygulama alanı olan kampüs müzesinde buluşturulması önemli bir farklılık ve farkındalık yaratma çabasıdır. Geliştirilecek öneri model kapsamında üniversitemizin bulunduğu ile ve topluma sağlayacağı faydaların ortaya

---

⁸12.02.2017 < https://www.baskent.edu.tr/belgeler/stratejik_plan/Stratejik_Plan.pdf >.

konması hedeflerin başında gelmektedir. Bu çalışmadaki amaçlardan birisi de, organ bağı ve organ naklinin dünyada ve ülkemizdeki istenilen seviyeye ulaşmadığı konusunu sosyal sorumluluk olarak ele alıp farkındalık yaratma isteğidir.

Burada takdim edilen tez çalışması kapsamında, Başkent Üniversitesinde bir müze kurulması yönünde geliştirilen model önerisinde çağdaş tasarım kriterlerinin benimsenmesi esas olarak benimsenmiştir. Ayrıca mimari tasarım yaklaşımlarının nasıl olması gerektiği, koleksiyon seçimleri, mekânsal organizasyon ve iç mekan kalitesinin sağlanması, tematik kurgu ve sirkülasyon, sergileme ve sunum gibi konularda da temel yaklaşımların geliştirilmesi hedeflenmiştir. Tez çalışmasının sonucunda geliştirilen önerilerin fizibilite çalışması ile desteklenerek bir değerlendirme yapılması da çalışma amaçları arasında yer almaktadır. Çağdaş müzecilik anlayışı bağlamında bu tez çalışması ile önerilecek **Üniversite Müzesi Model Çalışması**, üniversitemizin kurumsal kimliğine sağlayacağı katkılar, uygulamalı eğitim veren bilim dallarında eğitim alan öğrenciler için akademik ve bilimsel araştırmaya yönelik yararlar, sürekli eğitim merkezi etkinlik faaliyetleri ile toplumu geliştirmeye yönelik kültürel faydalar açısından irdelenecektir. Yine bu çalışmanın örnek teşkil eden, özendirici özellikleri ile üniversite müzelerinin yaygınlaşmasını teşvik edici bir çalışma olması amaçlanmıştır.

Burada sunulan tez çalışmasında aşağıda ayrıntıları verilen yöntemler kullanılmıştır:

Tezin başlangıcında betimsel araştırma yöntemlerinden literatür tarama yöntemi uygulanmış olup dünya literatürü üzerine araştırma yapılmıştır. Müze konusu ile ilgili doğrudan ya da dolaylı olabilecek kitap, süreli yayın, konferans, bildiri dokümanları elektronik kaynaklardan taranmış, makalelerden çeviriler yapılmıştır. Çağdaş müze konsepti ile ilgili kitaplar, tezler, süreli yayınlar, örneklere ait resmi web siteleri taranmış, üniversite müzeleri ziyaret edilerek fotoğraf çekimleri yapılmış, yetkili kişilerden genel bilgiler alınmıştır. Müze koleksiyon içeriği oluşturulması konusunda da uzman görüşleri alınarak röportajlar yapılmıştır.

Tezin ilk bölümü olan giriş kısmında konu olarak belirlenen model önerisinin çıkış fikrinin kaynağı, yöntem, sınırlılık ardından birinci kısımda kuramsal çerçevede çağdaş müze ve müzecilik, çağdaş müze amaç ve misyonu ile çağdaş müzelerin işlevsel görevleri konuları ile ortak amaçta buluşturmak adına çağdaş üniversite amaç ve misyonları konuları açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, konsept olarak Başkent Üniversitesi Müzesi başlığında, Başkent Üniversitesi model önerisi, Başkent Üniversitesi amaç ve misyon bağlamında müze gereksinimi, Neden Başkent Üniversitesi, Başkent Üniversitesi kurucusu misyonu ve Başkent Üniversitesi Müze koleksiyon bölümleri ve sergilenecek nesne içerikleri, koleksiyon nesnelерinin seçimlerinde kullanılacak malzeme seçimleri ile detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde, Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisindeki mimari tasarım ölçütleri başlığında, mimari tasarım yaklaşımı, mekânsal organizasyon ve iç mekan kalitesi, tematik kurgu ve sirkülasyon, sergileme ve sunum teknikleri, tüm koleksiyon bölümleri için malzeme, renk, doku, simülasyon, ses, görüntü, sergileme elemanı önerileri geliştirilmiştir.

Tez çalışmasının beşinci bölümü değerlendirme başlığında, fizibilite çalışmaları ilk alt başlığında; projenin amacı, müze mimarisi için alan seçimi, tanıtım, bilgilendirme ve sanal erişim platformu, gelir getirici faaliyetler, idari yapılanma ve işbirlikçiler detayları açıklanarak, koleksiyon yönetim politikası ikinci alt başlığında edinim ile erişim konuları ve üçüncü alt başlık proje elde edilmesi konularında öneriler geliştirilmiştir.

Tezin son bölümü olan altıncı bölümde, olabilirlik, önem ve temenniler açıklanmıştır. Çalışma sırasında en önemli kısıtlılık örnek olarak ülkemizde “organ nakli” konusunda bir koleksiyon örneğine rastlanmaması olmuştur. Konusunda uzman kişilerle yapılan görüşmeler ve röportajlar ile bu kısıt aşılmasına çalışılmıştır.

2. BÖLÜM

ÇAĞDAŞ MÜZE VE MÜZECİLİK

İnsanlar çok eski çağlardan beri gerek kendi yaptıkları, gerekse etkilendikleri objeleri, kullanmışlar, saklamışlar ya da sergilemişlerdir. Daha sonra estetik, inceleme, araştırma-geliştirme, eğitim-öğretim faktörleri de eklenince yüzyıllar boyunca meydana gelen bu yapıtlar gelişerek çoğalmıştır. Geçmiş tecrübelerden yararlanma, gelecek nesillere örneklerle anlatabilme, gelişim için eski objelere başvuru yolundan yararlanılmıştır. Müzeler az bulunan, değişik ve güzel olanı toplama isteği ile koleksiyonculuk tutkusundan, toplanan nesnelerin çoğalması sonucu elenerek, değerlendirilerek sınıflandırılması, derlenerek sergilenmesi, bireysel ilginin sınırları aşarak toplumlar yararına evrensel birer kurumlara dönüşmesidir (Demir, 2001). Geçmiş devralan günümüz toplum bellekleri olan müzeler sürdürülebilir kurumlardır. Çağdaş kavramı ile bütünleşince müzeler deneyim ve bir süreç olarak değişim göstermiştir. Sürdürülebilir koruma altında, gelenekseli-özgün işlev ve anlamı dışında tüketmeden, tahrip veya yok etmeden kullanma, bugünün insanının gereksinimlerini karşılayarak geleceğin insanına aktarma olarak kurgulanabilir. Bu nedenle sadece ait olduğu toplumun değil tüm insanlığın ortak mirası olup yeniden üretilmesi olanaksızdır.

Müze, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; *“Kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur”* şeklinde tanımlanmaktadır.⁹

Uluslararası Müzeler Konseyi, tüzüğüne göre müze; *“Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insanlığın ve yaşadığı çevrenin somut ve soyut mirasını toplayan, koruyan, paylaşan ve eğitim, inceleme, zevk alma amaçları doğrultusunda sergileyen, kar amacı gütmeyen sürekliliği olan bir kurum”* olarak tanımlanmaktadır.¹⁰

İngiltere Müzeler Birliği'nin (The Museum Association United Kingdom) tanımına göre; *“Müze, kamu yararı için maddi kanıtları ve bu kanıtlarla ilişkili bilgileri toplayan, belgeleyen, muhafaza eden, sergileyen ve yorumlayan bir kurumdur.”*¹¹

⁹ 15.11.2016 < <http://teftis.kultur-turizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetleryonetmeligi.html> > .

¹⁰ 15.11.2016 < <http://icom.museum/the-vision/museum-definition> > .

¹¹ 17.04.2017 < <http://www.themuseumassociationunitedkingdom/> > .

Amerikan Müzeler Birliği (The American Association of Museums) tanımında ise; “*Müze, varlığının başlıca amacı geçici sergiler düzenlemek olmayan, federal ve eyalet vergilerinden muaf olan topluma açık olup, toplum çıkarları çerçevesinde yönetilen, sanatsal, bilimsel, tarihsel ve teknolojik materyaller de dâhil olmak üzere, eğitimsel ve kültürel değerler sahip nesne ve örnekleri koruyan, muhafaza eden, inceleyen, yorumlayan, bir araya getiren ve toplumun öğrenmesi ve eğlenmesi için sergileyen, kar amacı gütmeyen daimi bir kurumdur*”¹² olarak tanımlanmaktadır.

Özkasım (2013)’e göre; müze, Yunan mitolojisine kadar dayanan bir anlam taşımaktadır. Özel alanlar ve aktiviteler için kullanılan bir kelime olan müze, adanmış anlamı da taşımaktadır. Müze adı ve düşüncesi bilimsel araştırma ve inceleme sürdürülen dernek kuruluşu ile Pythagoras evleri müze olarak anılırdı. Toplama, saklama ve sergileme temel özelliklerinin ilk müze benzeri yapılanmalar Antik Yunan döneminde başlamıştır. Antik Yunan’da gezici okullarda başlatılan müze düşüncesi, çağdaş müze temeli olarak kabul edilip, kütüphane, derslikler ve lojman yapıları bile bir arada hayat bulmuştur. Ender ve nadir özellikli nesnelerin toplanması ve saklanması insanlık tarihinde canlıların bilinen özellikleridir. Bu eylemin sistematik ve belirlenen alanlarda özerkleşmesi müze modellemelerine dönüşmüştür. Günümüz müze yapılanmalarına çıkış kaynağı olan müzeler mekân olarak tapınaklar, kiliseler ve saraylar içerisinde yer edinmiştir. Toplanan nesnelerin çoğalmasa koleksiyonları oluşturmuş, müzeler bu artan koleksiyonların bir ürünü olarak oluşmaya başlamıştır.

Müzelerin akademik alanda çalışmalar yapılan ilk üniversiteler olduğu vurgusu yapılmıştır. Müze örgütlenmesine ilişkin detaylar olmamakla birlikte derlenen bilgiler mekânsal organizasyonda derslik, çalışma salonları, konaklama odaları, yemekhane gibi birimlerden söz edilmektedir. Sonraki dönemlerde gözlem ve teşhir salonları, bitki ve hayvan derlemeleri yer almıştır. Kamusal alanlar olarak nitelenen Avrupa, Amerika ve tüm batı dünyasında yaygınlaşması 18. yüzyıl sonlarını bulmuştur. Nesne odaklı bir anlayışla kurulan ilk müzeler günümüzde topluma hizmet eden, geniş katılımcı kitlesi ve iletişime dayalı anlayışları barındıran işlevlerle dönüşmüştür. Multi disiplinler bir çalışma alanına dönüşen müze çalışmaları bilim olarak çağın istek ve gerekliliklerinin bir sonucu olarak günümüzdeki şekline ulaşmıştır.¹³Hazine binalarının yapımı, resim galerilerinin yapılarda yer alması nesnelerin sergileme amaçlarının müze temel amacı olarak başlangıcının

¹² 17.04.2017 < <http://www.theamericanassociationofmuseums/> > .

¹³ Müze ve müzecilik konusu ile ilgili daha detaylı bilgi almak için, Anadolu Üniversitesi Müzecilik ve Sergileme (2013) isimli kitaba başvurabilirsiniz.

temelleridir. Dönemin yöneticilerinin ilgi alanları ile oluşup gelişen ve saraylarda yer alan eserler, bilimsel çalışmaları destekleyen çalışmalarda kullanımı eğitimle müzeciliğin bir arada yer aldığı modellerin de ilk örnekleri olmuştur. Kavramsal olarak müze ile örtüşen fakat günümüz müzelerinden farklılıklara taşıyan bir örnek M.Ö. 4. yüzyılın ortalarında merkez gibi hizmet veren Resim 2. 2'deki İskenderiye Müzesi ve Resim 2. 1'de görseli olan İskenderiye Kütüphanesidir. Artun (2006:15); İskenderiye müzesini; “*İskenderiye Müzesi, Hint, Mezopotamya ve Yunan medeniyetlerine, hatta bütün yeryüzüne ait sözleri ve imgeleri aynı mekanda biriktirme hayalinin ilk tasarımıdır*” şeklinde tanımlamıştır.

Resim 2. 1: İskenderiye Kütüphanesi¹⁴

Resim 2. 2: İskenderiye Müzesi

Küçükhasköylü (2013)'e göre; antikçağın ardından ortaçağda hazinelerden oluşan koleksiyonlar zaman zaman halka açılan müze mekânları olarak hizmete başlamıştır. Rönesans dönemi ise, müzelerde koleksiyon oluşum sürecinin başlangıcıdır. Nesne odaklı ve tematik koleksiyonlar merak kabineleri olarak Rönesans döneminin kazanımıdır. Gelişen ve değişen ilgi alanları, bilimselliğin öneminin artması, düşünce yapısı ve yenedünya topraklarına ulaşılması toplanan nesnelere ve beraberinde koleksiyonların artmasının sebepleridir. Günümüzdeki bilim dallarının çeşitlenmesi de eski çağ nesnelere olarak gösterilebilir. Rönesans döneminde kategori edilen nesnelere dolaplar, çekmeceler ve raflar içerisinde, geleneksel sergileme ünitelerinde yer bulmaya başlamıştır. Müze mekânı olarak salon ve odaların belirlenmiş alan olarak kullanımı da Rönesans dönemi yaygınlaşmıştır. Avrupa'da dönemin önemli bilim insanları ve üst gelirli ailelerin dönemin sanat dalları ve uzmanlık alanlarından oluşan koleksiyon sergilemeleri başlamıştır. Üniversitelerde bağışlanan koleksiyonların eğitime destek amacıyla kullanılması da Rönesans döneminin katkılarıdır. Eğitimin bir parçası olarak üniversitelerde verilen bilim dallarını destekleyen uygun örneklerin sınıflandırılması, araştırma ve inceleme amaçları için uygulama müzelerde yapılmaya Rönesans döneminde yapılmaya başlamıştır.

¹⁴ 15.11.2016 <<https://www.google.com.tr/>>.

Koleksiyonerlerin sahip olduğu eserlerin kurumsallaşmasına ilk örnek, “Academia delle Arti Del Disegno” akademisi sanat eğitimi amacıyla açılan eğitim ve müzenin eğitimle bulunduğu bir mekân örneğidir. Eğitim mekânlarında müze ortak oluşumu 1544 yılında Pisa Üniversitesinde Botanik Bahçe, 1546 yılında resim koleksiyonu ile Oxford Üniversitesinde uygulanmıştır. Rönesans dönemindeki müzecilik gelişmeleri 17. yüzyılda artan koleksiyon nesnelere sebebiyle müze çeşitleri ve karma koleksiyonların ayrışması için dönüşüm süreci olmuştur. 1617’de Bologna Üniversitesi, 1638 yılında Oxford Üniversitesi, 1662 yılında Basel Üniversitesi belirlenen alanlardaki bağış koleksiyonları ile üniversitelerdeki müze oluşumunu destekleyen örneklerdir.

İlk üniversite müzesi, ilk bilim müzesi, ilk modern müze olarak Oxford Üniversite Müzesi Resim 2.3’te de gösterilmektedir. Küçükhasköylü (2013)’e göre, bu müzenin günümüz müze anlayışı ile örtüşmeyen tek farklılığı, koleksiyon nesnelere ziyaretçilere bilgilendirme işlevi konusunda yetersizliği yönü dolayısıyla ilk örnek olarak değerlendirilmesinin yeniden tartışılmasını önermektedir. Aydınlanma çağı olan 18. yüzyılda ansiklopedi yazım fikri ile birlikte, bilimsel araştırmalar yönelim, yeni buluşlar, yeni alanlar ve antikacılığı beraberinde getirmiştir. Bilgi çağında gerçek anlamda halkın kullanımına açılan kurumlar müzeler olmuştur. İmparatorluk koleksiyonlarının da halkla buluşması 18. yüzyılda gerçekleşmiştir. Dünyaca ünlü British Museum’da (Resim 2.4) kurulması da bu yüzyılda olup, müzecilik için bir dönüm olarak belirtilmektedir. Bu örneği diğer Avrupa ülkeleri takip edilerek bilim müzesi ve sanat müzesi ayrımlarına rastlanmıştır

Resim 2. 3: Asmolean Müzesi¹⁵

Resim 2. 4: British Museum¹⁶

Ulusal nitelikli koleksiyonun ilk simgesi Louvre Müzesi de bu yüzyılın bir ürünüdür. Bilgilendirme, gezi güzergâhı belirleme ve koleksiyon kataloglama çalışması ile modern

¹⁵ 15.11.2016 < <https://www.google.com.tr/> > .

¹⁶ 15.11.2016 < <https://www.google.com.tr/> .

müzeleşme işlevlerini barındıran bir örnektir. 18. yüzyıl üniversitelerinin koleksiyonlarının müzeye dönüşümü ve müzelerin sınıflandığı, eğitime hizmet veren yapıların başlangıcı olan örnekler Resim 2. 5'te ve Resim 2. 6'da görülmektedir.

Resim 2. 5: Pisa Üniversitesi botanik bahçesi¹⁷

Resim 2.6: Bodleian Kütüphanesi¹⁸

Tıp tarihi ile ilgili koleksiyon ve müze birlikteliği 18. yüzyılda özellikle Fransa'da görülmüştür. Bu çağın üniversite müzelerine örnek İsveç'te Zooloji Müzesi, İtalya'da Doğa Tarihi Müzesi, İskoçya'da Hunterian Müzesi verilebilir.

19. yüzyıl Avrupa'nın ardından dünya ülkelerinde uzmanlık alanlarında müzeler kurumsal kimliğe bürünerek çoğalmıştır. Otorite simgesi olarak algılanan müzeler, tüm dünya ülkeleri tarafından kurulması önemsenen yapılar olarak yaygınlaşmıştır. Halka açık fakat sınırlı iletişim kurulan müzeler toplumlar için önemli mekânlar olmuştur. Müze türü ve sayısı 19. yüzyılda artış göstermiştir. Üniversitelerde uzmanlık alanlarını besleyen kaynaklar olarak müzeler fayda sağlamıştır. Üniversite ve müzelerin birlikte kurgulanması uygulamalı eğitimi de destekleyen belirteçler olarak değerlendirilmelidir. Bu yapılanmalara örnek, Tartu Üniversitesi ve Zooloji Müzesi, Floransa Üniversitesi ve Ulusal Doğa Tarihi Müzesi, Londra Üniversitesi ve Petrie Müzesi olarak verilebilir. Müzeleri eğitimin bir parçası olarak benimsemesi örnekleri 19.yüzyılda müzecilik alanında önemli bir çalışma alanı olarak önem kazanmıştır. Çağdaş müze mimarileri ve uluslararası boyutta müzelerin koleksiyonlarını sergilemeleri, yapılan fuar organizasyonları 19. yüzyılın müze alanında kazandığı yeni gelişmelerdir. 20. yüzyılda çağdaş ön adı müzelerde kullanılarak, gelişen bilim ve teknolojiyi aktif öğrenme temelli anlayışın müzede yer alması sonucunu doğurmuştur. Toplum temelli hizmeti benimseyen, iletişimi önemseyen, sosyal etkinliklerin yer aldığı çok işlevli müze anlayışı gelişmeye başlamıştır. Müze sayılarının

¹⁷ 15.11.2016 < <https://www.google.com.tr./>>.

¹⁸ 15.11.2016 < [>](https://www.google.com.tr/7).

artışı uluslararası standartların kabulünü gerektirmiştir. Üniversitelerin tarihçeleri ile ilgili çalışmaları, üniversite müzeleri yapılarında bir alt tür olarak 1932 yılında Pavia Üniversitesinde ve 1934 yılında Graningen Üniversitesinde uygulama örnekleridir. Bu yüzyılda iletişimin teknolojik gelişimi sonucu “dokunulabilir müze”, “mobil müze” ve “vakıf müzeciliği” kavramları ile yeni müzeler ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılın diğer bir kazanımı, müze mimarilerinde çarpıcı örneklerin uygulanmasıdır. 21. yüzyılda konsept müze kurguları ile sınır tanımayan örnekler sahne olmuştur. Hollanda’da 2008 tarihinde inşa edilmiş olan, insan vücudu şeklinde bir müze tasarımı sınır tanımayan bir müzeye örnektir.

Dünyada antikçağlardan günümüze müzecilik anlayışında bu dönüşümler olurken, ülkemizde çağdaş anlamda ilk gelişmeler 1900’lü yıllarda başlamıştır. Sultan II. Abdülhamid tarafından kuş, böcek ve silah koleksiyonlarının müzeye dönüştürülmesi istenmiştir. Eğitim ve müze birlikteliğine ülkemizdeki ilk örnek, 1868 yılında Galatasaray Lisesine doldurulmuş bir mamutun hediye edilmesiyle başlayarak oluşturulan doğa tarihi müzesidir. 1870 yılında bir Zooloji Müzesinin de kurulması, yükseköğretim kurumlarından önce lise dengi okullarda örneklerinin rastlanması ülkemizdeki bu oluşumların desteklendiğinin belirteçlerdir. Erken cumhuriyet döneminde bilim dalı olarak müzecilik önem kazanırken, tarihi yapıların müzeye dönüştürülme örnekleri başlamıştır. Atatürk’ün birçok değişik ilde müze açılması konusunda çalışmalar yapıp, sadece depo birimini içeren mekânlar ile organize olan müzeler, ilk müze binası olarak inşa edilen Ankara Etnografya Müzesi ile taçlanmıştır. Bu müze ilk devlet müzesi ve orijinal işlevi müze olarak yapılan ilk müze örneğidir.

Çağdaş müzecilik ve uluslararası boyuttaki gelişmelere uyum sağlama sürecine ilişkin çalışmalar ülkemizde 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirilmiştir. Depo müzeleri, ünlü kişilerin evlerinin dönüştürülmesi olarak müze evler takip etmiştir. Müze mimarisi olarak tek tip plan uygulamaları ülkemizde 1960-1980 yılları arasında yapılmıştır. Özel müze statüsünde kurulan Sadberk Hanım Müzesi, yeni müzecilik anlayışına bir örnektir. Bu örnek müze anlayışına yeni bir yorum ile kültür merkezi işlevlerini bünyesinde toplamıştır. Türkiye’de ilk üniversiteye bağlı özel müze örneği 2002 yılında açılan Sabancı Üniversitesi Müzesidir. İstanbul Modern Sanat Müzesi ise; mekânsal birimlerinde galeri, sergi salonları, eğitim ve sosyal aktivite alanları, kütüphane, yeme- içme alanları ve alışveriş birimlerini bir arada barındıran yapısı ile dünyadaki modern müzecilik işlevlerini

bulunduran çağdaş müzecilik anlayışını benimseyen bir örnek olmuştur. Ülkemizde bu örnek gibi çağdaş müzecilik anlayışını benimseyerek şekillenen müze sayılarının artması 2000’li yıllarda olmuştur. Üniversite müzelerine ülkemizden bir diğer örnek 2007 yılında Bilgi Üniversitesi tarafından açılan Santral İstanbul Çağdaş Sanat Müzesidir. Şehrin enerji üretiminde ve orijinal işlevini yitirerek yeniden işlevle müze mekânına dönüşen endüstri yapılarına iyi bir örnektir. Müze işlevi ile kültür, sanat ve eğitim alanlarında bulunduran bir politika geliştirmiştir. Müzelerin kurumsallaşma süreci 15. ve 18. yüzyıllar arasında nesne edinimi amacının gelişmesinin bir ürünüdür. Ender nitelikli koleksiyon nesnelерinin sayıca artması ve belirli alanlara ayrılma ihtiyacı 18. yüzyılda bilim ve sanat dalları ayrışmasını meydana çıkarmıştır. Müzelerin önemlerinin anlaşıldığı ve sayıca artırıldığı dönemde eski uygarlıklara ait nesnelерle donatılan müzeler, kültürel faaliyetlerin başladığı bir anlayışa bürünmüştür. 19. yüzyılda Avrupa’da bu dönüşüm yaşanırken Amerika’da sanat alanında çağdaş bir yorum akımı gelişmiştir. Müzeleri sahip olduğu koleksiyonlar ilgi alanlarına ve bilim dallarına uygun şekilde sınıflanmaya başlamıştır. Bu sınıflamada yönetim, yerellik, işlevsellik, içerdiği nesnelер ana başlıkları oluşturan sınıflama kriterleri olarak değerlendirilmiştir. Bu sınıflandırmalar koleksiyon sayısında nesnelерin az olduğu durumda ana başlıklar içerisinde yer almıştır. Fakat koleksiyon nesnelерinin çeşitliliği ve sayısı arttıkça birden fazla sınıflama içerisinde yer alacak müzelerinde olacağı örnekler ortaya çıkmıştır. Ülkemizde koleksiyonlarına göre arkeoloji müzelerine örnek, 1891 yılında kurulan İstanbul Arkeoloji Müzesi verilebilir. Dünyadaki arkeoloji müzelerine örnek ise, geniş koleksiyonları ile British Müzesi verilebilir. Sanat koleksiyonu sınıfına örnek dünyadaki ilk müze St. Peterburg Hermitage Müzesi, modern sanat müzesine örnek olarak New York Modern Sanat Müzesi, ülkemizde ise; ilk sanat müzesi 2004 yılında açılan İstanbul Modern Sanat Müzesidir. Etnografya Müzesinin ülkemizdeki ilk örneği 1930 yılında kurulan Ankara Etnografya Müzesidir. Doğa tarihi ve jeoloji koleksiyonuna sahip dünyadaki örnek müzeler, Londra Doğa Tarihi Müzesi olup, ülkemizde Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Doğa Tarihi Müzesidir. Bilim ve Teknoloji müzelerine dünyadan örnek, Ashmolean Müzesi, Alman Müzesine karşılık ülkemizde, Feza Gürsoy Bilim Merkezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Müzesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Bilim ve Deney Merkezi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sabancı Uzay Evi verilebilir. Endüstri koleksiyonu içeren müzeye ilk örnek ise, bir üniversite müzesi olan Santral İstanbul Enerji Müzesidir. Müzecilik alanında da en büyük değişim 1980 yıllarında teknoloji çağının bir getirisi olan internet ve beraberinde sanal ortamın

aktif kullanımı sonucu sanal müzelerdir. Görsel ve işitsel tekniklerin algıyı destekleyerek klasik müze mimarisine gerek olmadan üstelik interaktif iletişimi de sağlayan uygulamalar olmuştur. Bu gelişimin ilk uygulaması ülkemizde “Eczacıbaşı Sanal Müzesidir.”¹⁹

Yurtdışı gezilerine ya da eğitim amacı ile çıkan kişiler tarafından ziyaret edilen müzeler kültür mirasının önemini algılanmasında rol oynamıştır. Bu algı ile ülkemizde de aynı çalışmaların yapılması konusunda fikir kaynağı olmuştur. Tematik sergiler ile yeni koleksiyonlar oluşturulup, mevcut koleksiyonların geliştirilmesi söz konusu olmaktadır. Tematik kurgulu sergiler disiplinler arası bir ön çalışma gerektirdiği için birçok müze ve koleksiyoncunun bir arada çalışma imkânını sunmaktadır. Toplum bilincinin artması için öncü ve örnek kurumlar olarak hizmet verecek müzeler, işbirlikleri ile çağdaş müzecilik kavramına hizmet niteliğinde olmasının gerekliliği için çalışmalar çok yönlü geliştirilme çabasıdadır (Şentürk, 2012).

Uralman ve Ertürk (2012)’e göre müze bilimi; bilimsel olan her çalışma müzeciliği besleyen bilim dallarıdır. Yıllar içerisinde arkeoloji, tarih, fizik, sanat tarihi, temel bilimler, eğitim, işletme yarım yüzyıllık geçmişi sahip müzeciliğin ana damarlarıdır. Doğa koleksiyonlarının sergilenmesi ve korunması tanımını kapsayan bir terim olarak müze bilimi ilk kez 1869’da kullanılmıştır. Uygulamalı bir bilim dalı olan müzecilik toplum odaklı bir anlayışla 1960’lı yıllarda tanışmıştır. Müzecilik bilim alanı müzelerin işlevsel yapıları ile toplumsal rollerini ile ilgili çalışmalar bütünü olduğu söylenebilir. Günümüzde müzelerin üniversitelerle olan işbirlikleri ve akademik eğitimdeki gereklilikleri, 1977 yılında kurulan Uluslararası Müzeler Konseyi tarafından da ifade edilmektedir. “Müzelik” deyiminden uzak dünya mirası olarak kabul edilen varlıklar için koruma, sergileme, saklama temel amaçları çağdaş yorum ile harmanlanmıştır.

Küçükhasköylü’den aktarılan müzelerin eğitim rollerini gelişimine ilave olarak müzecilik anlayışındaki değişimler Akmehtem (2013)’e göre; müzeleri eğitimin birlikte uygulama alanı olarak geliştirilme çalışmaları 20. yüzyılda uygulanan bir çalışmadır. Müzelerde eğitimin kültür olarak yer bulması, değişen müze anlayışının bir sonucudur. Toplumsal yaşam, eğitim anlayışı ve müzeciliğin yeni anlamlarla harmanlanması müze eğitimini farklı boyutlara ulaştırmıştır. Gelişen ve değişen teknolojik, sosyal, kültürel alışkanlıklar eğitimi de beraberinde dönüştürmüştür. 17. ve 18. yüzyılda Avrupalı koleksiyonerlerin

---

¹⁹ Müzeciliğin dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi ile ilgili detaylı bilgi edinmek için Anadolu Üniversitesi ‘Müzecilik ve Sergileme (2013) isimli kitabının 2. ve 3. bölümlerine başvurabilirsiniz.

sahip olduğu nesnelere sınırlı bir kesimle paylaşılması söz konusu idi. Zamanla bu kitlenin dünyaya ilişkin görüşlerindeki değişimle birlikte toplumun bilgilenmesinde müzelerin katkıları olması gerektiği anlaşılmış ve müzecilik eğitime katkıya dönüşmüştür. Müzelerin eğitim işlevine kavuşması aydınlanma dönemi ile kabul görmüştür. 18. yüzyılda başvuru kaynağı niteliğindeki kitaplar kaynak merkezi olan müzeleri oluşturmuştur. Bilgi kaynağı müzeler ihtiyacın sonucudur. Sınırlı olarak halka açık müzelerin endüstri devriminin etkisiyle halka açılması, halkın eğitimi için gerçekleştirilen ilk modeller olmuştur.

Bilgilendirme, sergileme, araştırma, arşivleme işlevlerine sahip müze örnekleri politik amaçlarla birlikte düşünülerek açılan müze örnekleri, ulusal değerlerin topluma katkı sağlaması amacıyla geliştirilmiştir. Avrupa'da bu politikalar müzelerin ana amacını belirlerken Amerika'da asıl amacı eğitim olan müzeler kurulmuştur. Müzelerle bilgi üretimi ve yaygınlaşması hedefi ilk olarak Amerika'da yaygınlaşmıştır. Müzeler 19. yüzyılda eğitim kurumları gibi kullanılan, yetersiz eğitim kurumlarına çözüm ortağı kurumlar şeklinde düzenlenmiştir. Konferans, toplantı, özel ilgi alanı beceri geliştirmeye yönelik içerikler müzelerde eğitim işlevini yerleşiklemiştir. Okulların gruplarla müzelerde öğretim amaçlı gezileri aynı dönemlerde yaygınlaşmıştır. Müzelerin profesyonel eğitim departmanlarının oluşturulması 1950'lerden sonra uygulanmaya başlanmıştır. Gelen hedef kitleye uygun müze eğitim programları nesne odaklı anlayışın ziyaretçi odaklı anlayışa geçilen eğitimin müzelerdeki rolünü artıran bir süreç olmuştur. Sergilenen nesnelere ile ziyaretçi arasında organik bağ kurma çabaları eğitimin bir parçası olarak düzenlenmiştir. Öğrenme eylemi, araştırmayı özendirme, yaratıcılığı, araştırma ve buluşu destekleyen amaçlı müze programları her müzeye özgün çalışma çabalarını desteklemektedir. Değişen eğitim anlayışı deneyim hedefli sistemdir. Deneyim mekânları müzeler her düzeyde eğitimin bir parçasıdır. Somut kanıtları bulduran müzeleri günlük yaşamının da bir parçası olarak yorumlamak yaşam boyu eğitim ve öğretimin kamusal alanları olarak geliştirme çabalarını hak etmektedir.

Müze ve müzecilik anlayışının değişimi sonucu değişen sergileme konusundaki dönüşümler Atagök (2013)'e göre; müze kültürü kavramı müzelerin artması, müze mekânlarında günlük hayatı yaşayabilme olanaklarının yer alması ile gelişen bir olgudur. Vakıf olarak müzelerin açılmasının adımları ilk olarak Amerika'da atılmıştır. "Evrensel müze" kavramını destekleyen diğer dünya ülkelerinde aynı ismi taşıyan müzelerin şubelerinin açılması (Resim 2. 7) fikri de yine Amerika'dan yayılan bir uygulamadır. 20.

yüzyılda toplumun gelişimini üst seviyelere çıkarmak amacına uygun amaçlar müzelerin misyon ve stratejik planlamalarını etkileyen belirteçler olmuştur. Bilgiye erişimi kolaylaştıran en önemli gelişim sanal ortam uygulamaları olmuştur ki bu durumda, kişisel gelişime katkısı olacak engelli ve yaşlı hedef kitlenin kültür ve sanata erişimi için önemli bir adımdır.

Resim 2. 7: Amerika Guggenheim Müzesi²⁰

Günümüzde müzeler somut varlıklar ile kültür aktarımı yapmaktadır. Ayrıca somut olmayan kültürel varlıkları da korumak, yaşatmak ve sonraki nesillere aktarmak amacına yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Müzeler tekrarlanan ziyaretleri sağlamak ve sahip olduğu ziyaretçi profilini korumak amacındadır. Ortak bir geçmişi olmayan karma profilli ziyaretçilerin öğrenme amacına yönelik bir strateji ile başarıyı yakalayabilmektedir. Her yaşa göre değişen tarih kavramı müzede uygulanacak programlamada en önemli başlıktır. Müzeler sahip oldukları koleksiyon paylaşımı ile de sosyal sorumluluk proje yürütücüleridir. Bu proje uygulamasında iki farklı alanda uygulama yapılabilmektedir. Müzenin genel amacı bağlamında toplumla paylaşımı dolayısıyla bir uygulama alanıdır. Hem de müze yapısı içerisinde özel kuruluşların ziyaretçi ile direkt ya da indirekt ilişkide olma gerekliliği müze genelinde uygulanabilecek sorumluluklardır. Müzelerdeki eğitim yaşam boyu eğitimin bir parçasıdır. Değişen müze anlayışı beraberinde depolama, arşivleme gibi temel işlevlerde teknolojik düzeydeki gelişmeler ile donatılmıştır. Sergileme özellikle algıyı kolaylaştıran yöntem ve tekniklerin kullanımlarının yaygınlaşmasını destekleyen teknolojiler gerektirmektedir. Dikkat, güven, ilgi, iletişim, sorgulama, keşfetme, anlaşılır kılma, takip gibi koşulları sağlayan yöntem ve teknikler sergilemede başlık olarak ele alınmaktadır. Sergilemedeki önemsenen her konu aktif katılım ve

²⁰ 15.11.2016 < <https://www.google.com.tr/> > .

etkileşim için ziyaretçi memnuniyetini artıran unsurlardır. Müze, ulusal ve uluslararası kuruluşlarca bu şekilde tanımlanıp, çağdaş yorumlar ile içerik ve yapılarına göre günümüzdeki vizyonlarına kavuşmuştur. Özellikle politik, ekonomik ve toplumsal gelişmeler müze kavramının hızla dönüşmesi ve multidisipliner bir çalışma anlayışına doğru götürmüştür. Müzeler toplumların öğrenilmiş ya da yaşanmış konularının hafızalarıdır, hatırlama yeri ve bilginin sınıflandırıldığı mekânlar olarak yapılanmaktadır. Kurumsal kimliğe sahip müze tasarımlarında evrensel mirası korumak ve sergilemek ana amacına toplum tarafından anlaşılabilir kılınması nesnelerin önemine bir vurgudur (Atagök, 2002).

Çağdaş müzecilik anlayışı nesne odaklı bir temadan uzaklaşarak, müze mimarisi ve müzenin iletmek istediği mesajı müze deneyimlerini ziyaretçiler ile ilişkilendirmektedir. Çağdaş müzecilik anlayışıyla müze işlevlerine, eğitimsel, kültürel fonksiyonlar ile iletişim işlevlerinin eklenmesi beraberinde müze tasarımda yer alan ilkelerin değişmesine sebep olmuştur (Kaynar Rohloff, 2009). 20. yüzyılın sonuna doğru teknoloji ve bilgi çağındaki gelişmeler tasarımda kullanılan malzemelerden, uygulama teknikleri ile geleneksellikten uzak çağdaş iletişim tekniklerinin kullanımlarını yaygınlaştırmıştır. Özellikle 21. yüzyıla doğru müzelerin sergilenen nesnelere eşleşen mimari üslupları ve topluma yönelik sosyal, kültürel rolleri günlük yaşantı da daha fazla yer almalarına sebep olmuştur. 21. yüzyılda buldukları şehir ve ülkelerin ikonik sembolleri haline gelen müzelerde çağdaşlık, kullanılan malzeme, mimari form çağdaş okuryazarlığın algı unsurları olmuştur. Müze tasarım bileşenleri ziyaretçi-mekân-nesne değişkenleri ile şekillenmektedir. Kurgulanan senaryo, müzeler tarafından iletilmek istenilen mesajlar tasarlanan mimari tasarımlar ile deneyimleme mekânları haline dönüşmektedir. Bu deneyimleme müze mimarisi, sergileme mekânları, diğer birimler ve yakın çevresini içine alan bir çember şeklinde uygulanmaktadır. Müzenin bulunduğu yakın çevre, bahçe, otopark gibi kamusal alanlarla birlikte ele alınan tasarım ziyaretçinin müze ile etkileşimini artıran unsurlardır (Atagök, 2009, 2012:11-12). Müze ziyareti deneyimleme süreci olarak ele alındığında nesne ve ziyaretçi etkileşimi, müze senaryosu, sirkülasyonu, mekânsal organizasyon ve teknolojik imkânlar ön plana çıkmaktadır (Brawne, 1982).

Çağdaş mekân olan müzeler doğal ve yapay eşsiz eserlerin hayranlığını paylaşmak üzere tartışmalarla harmanlanmıştır. Günümüz müzelerinde süreklenen ziyaretler ve geniş katılım amacına ulaşmak için yapılan tüm aktarımların bir sonucu olarak; sergileme

teknikleri değişken, deneyimci, oyun kurgulu, ziyaretçi ve nesne etkileşimli, öğreticilik temelli, dokunulabilen, tek yapıt odaklı değil bütünsel nesnelere sahip, bilgi ile birlikte, aktivite adresi olabilecek bir müze planlamak “yaşayan müzeyi” tarifleyen faaliyetler bütünüdür.

Çağdaş müze ve müzeciliğin değişimi, gelişimi ve dönüşümü süreç olarak irdelendiğinde elde edilen konu başlıkları aşığıdaki gibidir:

- Müzeler kavramsal olarak farklılaşmıştır,
- Antikçağda ganimetlerden oluşan eserler, somut ve soyut varlıklarla birlikte dünya mirası niteliğinde ele alınmaya başlamıştır,
- Özel mülkiyetlerde belirlenen küçük mekânlarda başlayan müzeler, günümüzde orijinal işlevi müze olarak inşa edilen sıra dışı ve merkezler olarak geliştirilmiştir,
- Başlangıçta koleksiyonların belirli bir kesimin beğenisi için sunulan hedef kitlesi günümüzde, sınır tanımayan evrensel hedef kitlelerin erişimine sunulmuştur,
- Birkaç parça ile başlanan koleksiyon nesnelерinin çoğalması sonucunda müzeler, belirlenen kriterler gözetilerek bilimsel bir sınıflanma ile bilim dallarını besleyen öz kaynaklar haline dönüşmüştür,
- Bilim ve sanatın birlikte gelişim göstergesi olduğu kanısıyla, koruma bilinci sosyal sorumluluk projeleri haline dönüşmüştür,
- Müzenin toplum seviyesine katkılarının öneminin kavranması ile yaygınlaşması için desteklenmiştir,
- Müzelerin dünya mirası olarak kabulü ardından, yerellikten evrenselliğe doğru geliştirilmiştir,
- Çağın kazanımı olan teknolojik donanımlarla, müzelerde toplama, sergileme, koruma, saklama gibi temel amaçlara ek olarak yeni amaçlar belirlenmiştir,
- Nesne odaklı başlayan müze yapıları günümüzde ziyaretçi odaklı bir temaya dönüşerek ziyaretçilerin güvenlik, konfor, ergonomi unsurlarının çağdaş müze kavramı ile birleştirilmiştir,
- Eğitim kurumları gibi ömür boyu eğitimin bir parçası olan kamusal alanlara dönüştürülmüştür,
- İletişim, pazarlama, halkla ilişkiler kuramsallarının çağdaş müze anlayışı içerisinde yer verilerek multi disiplinler bir hale dönüşmüştür,
- Üyelik sistemi gibi tekrarlanan ziyaretler için özel çalışmalar planlanmıştır,

- Ziyaretçi temelli ve toplumun gelişim seviyesinin artırılması hedeflerinin koleksiyon oluşumu, amaç, misyon ve vizyon üzerindeki etkilerinin müze yapısalı etkileri irdelenmiştir,
- Yönetim politikaları, stratejik hedefler, finansal çözümler, işbirlikçiler konuları önem kazanmıştır.

Yazılan tüm kaynaklarda belirlenen bu başlıklar detaylandırılmıştır. Ülkemizdeki müze ve müzecilik alanındaki gelişim ve değişim diğer dünya ülkelerine göre daha yakın tarihlere denk gelmektedir. Geçmişte ve günümüzde Türk uygarlıklarının çok çeşitli bilim ve sanat dallarında dünyaca tanınan bilim insanları yetiştirmiş olması bizim de en az gelişmiş ülkeler kadar korunmaya ve gelecek kuşaklara aktarmaya değer özelliklerimizin bulunduğu kanıtıdır. Ancak müzecilik uygulamaları açısından bu değerlerimizi yeteri kadar sergileyemediğimiz görülmektedir. Dünyadaki müze-eğitim birlikteliği yükseköğretim seviyesi örnekleri ile karşımıza çıkarken ülkemizde müzecilik anlayışı ve eğitim anlayışı birlikteliği ancak lise dengi okullarda yeni yeni yeşermeye başlamış olup üniversite düzeyindeki müze örnekleri çok az ve yetersizdir.

2.1.Çağdaş Müzelerin Amaç ve Misyonları

Müzeler toplumsal farkındalık yaratmak misyonları ile önemlerini koruyan ama belli bir formatları olmayan canlı organizmalardır (Özkan Yazgan, 2011).

Müze dört değişken niceliği barındıran bir tanımla açıklanmaktadır:

1. Kapsamı: Günümüzde müze bilimcilerin koleksiyon olarak halen değerlendirdiği kurum olan müze, 19. yüzyıla kadar koleksiyonlarla eşdeğerdir.
2. Görev ve sorumluluklar: Uluslararası Müze Konseyine göre, toplayıcı, arşiv ve koruma, sergi ve yorumlama özelliklerini içeren müzeler, Amerikan Müzeler Birliği müzelerin, somut objeleri kullanmasından, bakımından ve sergilemesinden bahseder.
3. İçerik: En önemli değişken müzelerde, mesaj ileten nesnelere ya da varlıklardır.
4. Amaç: Müzelerin ayırt edici yetkinliği; toplum yararına var olmalarıdır (Günel, 2000).

Müzeler, çeşitli eserlerin toplanması, kaydedilip en iyi şartlarda korunması, gelecek nesillerin gelişimlerine fayda sağlamak görevini yerine getirmek üzere; toplama, koruma-

bakım-onarım, belgeleme, sergileme, eğitim olan genel amaçlarına kuruluşlarındaki özel amaçları ile kurulmaktadır (Erbay, 1992).

Doğal ve kültürel varlıkların hepsi miras ve koruma kapsamındaki değerlerdir. Yer altında, yer üstünde, su altında var olan geçmiş kültürlere ait bilgiler veren belge niteliğindeki taşınır ve taşınmaz eserler kültür varlıkları olarak kabul edilmektedir. Kültür varlıkları ait oldukları toplumların sosyal, kültürel, politik ve ekonomik nitelikleri ile teknolojik seviyelerini, beğenilerini, estetik algılarını, yaşam düzenlerini ve geleneklerini yansıtmaları nedeniyle belgesel niteliktedir. Geçmişin somut kanıtı nitelikleri ile tarihsel değerleri vardır. Bu nitelikleri korunmazsa, doğal koşullar, insanların neden olduğu tahribatlar gibi dış etkenler ile yok olma tehdidi yaşarlar. Kültür varlıklarının her ölçekte ve farklı tekniklerle, geçmişimizin tanıkları olarak gelecek nesillere aktarılması için korunmalıdır. Koruma işlemi yapılırken bilim ve akademik çalışmalar ışığında bir takım standartlar gözetilmelidir (Asatekin, 2004). Kültür varlıklarının korunması sürecinde müzelerin önemli bir fonksiyonu vardır. Avrupa'da Rönesans dönemi müzeciliğin temellerinin atıldığı dönemdir. Savaş ganimetleri, yeni coğrafyaların keşfi, gelişen bilimsel çalışmalar sonucu koleksiyonculuk çeşitlenerek odalarda zamanla cam kapaklı dolaplara yerleştirilmesi ilk müzecilik hareketleridir (Atagök, 1999).

Bilim dalı olarak müze bilimi ise; 1960 tarihlerinde akademik çalışmalarla desteklenmeye başlanmıştır. Dünyada müze sayılarının artışı müzecilikte standartlaşma çalışmalarını gereklilik haline dönmüştür. Multidisipliner çalışmalar başlayarak müzecilik dünyadaki önemine bu yüzyılda kavuşmuştur. Sadece sergilenecek nesnelere değil; sergileme mekânları yani müze mimari yaklaşımları itibar konusu olarak önem kazanmıştır. Müzeler günümüzde değişen misyon ve amaçları ile, toplumun her kesimine hizmet vermenin yanı sıra, çeşitli araştırmacıların ve farklı uzmanların ihtiyaçlarına da cevap vermektedir. Farklı kesimden birçok paydaşı olan müzeler, ortak amaçlara hizmet eden kurumlardır. Çağdaş müze misyonunda, bilginin yaygınlaştırılması, toplumun eğitimine katkı sağlanması yoluyla entelektüel seviyenin artırılması sağlanmaktadır. Müzeler rekreasyon alanı ve araştırma merkezi olarak değerlendirilen mekanlardır. Sahip olunan koleksiyonların müzelerde gelecek nesillere aktarılması, geçmiş ve gelecek arasında bağ kurmak amacı benimsenmektedir. Müzeler hizmet, kültür ve yaratıcı endüstri alanlarında yer almaktadır (Erkün, 2012).

Çağdaş müzecilik bir anlayış olarak kültürel rolüne eğitsel rolünü ekleyerek şekillenmiştir. Aktif ve geniş katılımcılık amacıyla dünyadaki çağdaş müzecilik yaygın eğitim kurumları olarak geliştirilmiştir. Bilim ve teknoloji çağındaki hızlı değişim ve gelişim toplumun ekonomik, kültür, politik alanlardaki değişimi çağdaş anlayışı ile müzecilik alanı da yeniden yorumlanmış ve bugünkü misyonuna ulaşmıştır. Çağdaş eğitim ve çağdaş müzecilik kavramları üniversite bünyelerinde hayat bulmaktadır. Sürekli eğitime destek veren bir anlayışla evrensel boyutta katılımcılığı hedeflemektedir. Model olarak sürdürülebilir mimari ve teknik donanımı ile örnek teşkil edecek bir kurgu ile geliştirilmelidir. Bu kurgu geliştirilirken müze standartlarındaki niteliksel ve mimari ölçütlerdeki niceliksel veriler birlikte ele alınmalıdır. Toplumlar için önemli bir eğitim aracı olan müzeler, kültürün korunması, nesiller arası bağ oluşturulması amaçları ile halka açık birer ulusal kültür merkezleridir. Kurulan müze yapılarında teknolojik sergileme ve sunum destekli kullanımlara rastlanmamaktadır. Tek tip proje uygulamasında göz ardı edilen, her şehirde ve her koleksiyonda mekânsal ölçü ihtiyaçların karşılanmaması olmuştur. 1990' lı yıllarda sanat ve kültürel faaliyetlerde artış yaşanması, özel müze kurumlarını beraberinde getirmiştir. Müzeler ülke kimliği ile buldukları kurumların kimliğini yansıtmaları yönünden bir önem taşımaktadır (Özkasım ve Ögel, 2005). Çağdaş müzeler sergilenen süreli-süresiz sergiler, sosyal-kültürel-eğitsel etkinlikler, yayın ve araştırmaları yoluyla kültürel yönelimli kamu alanlar yaratma eğilimindedir (Dieter, 2001).

Çağdaş bir müzede sergi tasarımlarının; iç mekân tasarımının, endüstriyel tasarımın, grafik tasarımın ve aydınlatma tasarımının bütünleşik geliştirilmesi doğru bir yaklaşımdır. Dolaşım yani sirkülasyon tasarımında, serbest- öneri-yönlendirme yaklaşımlarından hangisi üzerine kurgu yapılacağı diğer önemli planlama konusudur. Mekân-nesne ve ziyaretçi üçlüsü müzeleri oluşturan üç değişkendir. Son yıllarda benimsenen nesnenin ön plana çıkarıldığı özellikle etkisiz bir mekân ile ziyaretçinin sergilenen nesnelere odaklanması hedefiyle yapılan tasarımlardır. Mekânda sadelik amaç ve dikkat dağıtıcı unsurların yer almadığı nesne odaklı bir mekân anlayışı tercih edilmektedir. Müze mimari şekillenmesi ziyaretçi ile verilmek istenen koleksiyondaki mesaj arasındaki en önemli iletişim ayağını oluşturmaktadır. Günümüz müze yapıları nesne ile ziyaretçi etkileşimini hedef almaktadır. Aktif katılım ve deneyimlenen mekânlar kurgusu ile müzelerde mekân-nesne-ziyaretçi bütünleşik olarak düşünülmektedir (Özkan Yazgan, 2011).

2.2.Çağdaş Müzelerin İşlevsel Görevleri

Yaratıcılığın geldiği seviyeyi gözler önüne seren nesnelere müzelerin birer bellek depoları olduğu bilinmektedir. İşlevleri toplum bilinci oluşturarak kamu faydasına hizmet etmektir. Klasik müzecilik anlayışı ile ender özellikli koleksiyon nesnelere koruma, saklama ve sergileme ana amaçları çağdaş yorum ile eğitim, iletişim ve tanıtım alanlarında yeni stratejileri ortaya çıkarmıştır. Gelen ziyaretçilere karşı sorumluluklarını düşünme, anlama ve yorumlama hisleri ile aktif eğitim rolleri 1950 yıllarından sonra müzecilikte işlevselliği ortaya çıkarmıştır. Çağdaş eğitimde uygulamalı eğitimin önem kazanmıştır. Müzeler eğitim kurumları gibi erken yaşlarda işitsel ve görsel algı seviyelerinin artırılmasına fayda sağlayacak bir görevi yerine getirmektedir. Gezi yardımı ile kazanılan deneyimin ve kalıcılığının sınıf ortamındaki teorik anlatımın önüne geçmesi bir sonuçtur.

Sanat eğitimi için müzelerde sergilenen nesnelere yararlanılmaktadır. Anlayıp, yorumlayabilen ve beğeni oluşturan bir toplum yaratmak ve yaratıcılığı geliştirmek isteği müze gezileri ile gelişmektedir. Yurtdışında yapılan uygulamalarda yaparak-yaşayarak öğrenme ortamı yaratılması müzelerde hayat bulmaktadır. Sanatsal farkındalık ile sanatsal farklılık için uygulamalı bir öğrenme ortamı olarak sürekli eğitim kurumları olan müzeler çağdaş anlayışı ile kullanılmaktadır. Yaparak-görsel ve yaşayarak öğrenme aktif öğrenme en iyi öğrenme metodu olarak kabul edilmektedir (Erbay, 2001).

Çağdaş müzeciliğin en önemli amacı, kültür ve bilimin toplumun tüm kesimlerine aktarılması için, araştırma ve kültür merkezleri gibi çalışan müzeler yaratmaktır. Yaşayan müzeciliğin hedefine ulaşması, iletişim temelli bir yapılanma ile sağlanmaktadır. Çağdaş müzelerin görevleri ise; geniş katılımcı kesimlerin beğenileri düşünülerek gerçekleştirilecek etkinlikler ile ilgiyi çekmektir. Klasik müzecilik anlayışı bu bağlamda halkla ilişkiler ve iletişim gibi meslek disiplinlerinin birlikte hareket etmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Eğitim ve öğretim kavramları bir bütün olarak kullanılmaktadır. Klasik müze ziyaretleri yerine çağdaş müzelerde öğrenme amaçlı fakat zorunlu olmayan ziyaret mekânlarının bulunması gerektiğinin kabulü, kurgulanacak mekânların rahatlatıcı etki algısını destekler nitelikte tasarlanmasının önemine işaret etmektedir. Her ne kadar müze ziyaret amaçları farklılık taşısa da açık arşiv ve kütüphane olma özelliği ilk sırada yer almaktadır. Günümüzde etkileşim ve iletişim yolu ile sergileme tasarımı olgusu değiştiren faktörler olarak benimsenmiştir (Atagök, 2002). Çağdaş kavramının müzelerde yer alması keşfederek öğrenme yaklaşımını desteklenerek son teknolojik sistemlerin tasarımda yerini

alması ile düzenlenmektedir. Müze kurulumunda müzenin amacının, hedef kitlenin belirlenmesi tüm tasarım kurgusunun ana iskeletini oluşturacaktır. Müzecilikte eğitimin temel işlev olarak yer alması ve düşüncesinin benimsenmesi bu yöndeki teknolojik gelişmeler, 1990'lı yıllardan itibaren tasarımlarda gelişmeye dönük bir potansiyelin bulunması gerekliliği fikrinin yaygınlaşması hız kazanmıştır (Özsel, 2002).

Müzelerde hem tasarım hem de işlev açısından değişiklikleri toplumsal yapıdaki değişimlerin sonucu olarak bu yüzyılın sonunda hızlandırmıştır. İdeal bir çağdaş müzenin oluşturulabilmesi için müzenin bilimsel, eğitsel, teknik ve sosyal etkinliklerini yerine getirmek için belirlenen amaçların tanımlanması gerekmektedir. Kullanılacak kaynaklarla da bu amaca ulaşılması beklenmektedir. Aslında müzenin türü ne olursa olsun genel amaç müzelerin özel amaçları ile örtüşmesi gerekir. Toplamak, korumak, sergilemek ana amaçları oluştururken neyin toplanacağı, nasıl sergileneceği, genel ve özel amaçla gözetilerek toplumsal etkinliğe dönüştürülmelidir. Sergilenen eserlerin estetik yönünü destekleyen bir sergileme yöntemi belirlemek gerekli olmaktadır.

2. 3. Çağdaş Üniversite Amaç ve Misyonları

Kanun maddesi Kılıç (1999)'a göre; Yükseköğretim Kanununun 3.maddesinde, üniversite şu şekilde tanımlanmıştır: *“Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim- öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.”* Bu konuya YÖK'ün 3. Maddesinde de değinilmiştir. Üniversiteler kiliseler gibi batının en köklü kurumlarıdır. İlk yükseköğretim kurumlarının kökenleri M.Ö. 400'lü yıllarda Eflatun'un Akademisi, M.Ö. 330-200 yıllarında İskenderiye Müzesine kadar gitmektedir. Günümüzdeki çağdaş üniversitelere örnek olarak kabul edilen, 1088 yılında açılan Bologna ve 1160'da açılan Paris üniversiteleridir. Batılı tarzda üniversite olarak kabul edilen ilk örnek ülkemizde Darülfünun 1863 yılında açılmıştır. Üniversiteler kuruluşlarından bu yana geçen süre içerisinde önemli yapısal ve fonksiyonel değişikliklere uğramışlardır. Önceleri, başlıca amaçları öğretim olan üniversiteler, daha sonraki dönemlerde bilimsel araştırmalar, endüstriyel gelişmeler, uygulamalı araştırma, danışmanlık ve yetişkinlerin eğitimi gibi birçok fonksiyonu yerine getirmişlerdir

Küçükcan ve Gür (2009)'a göre; yükseköğretim kapsamında sözü geçen üniversiteler, akademisyen ve öğrencilerden oluşan topluluğun belirli bir disiplinin yüksek düzeyde

öğretimi sağlamak için bir araya gelinmesi olarak tanımlanmaktadır. Eğitim kalitesi, aralarındaki rekabet, fiziksel beşeri altyapılarının ihtiyaçları karşılama parametreleri önemlidir. Üniversiteler; araştırma yöntemiyle bilgi üretmek, eğitim yöntemiyle yeni nesilleri geliştirmek ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda hizmet sunmak temelli bir hizmeti amaç edinmiştir. Her ülkede farklı örgüt yapısıyla bu üç temel özelliğin hangisi ağırlıklı bir yol izleneceği kararını almaktadır. Dünyada uygulanan tek bir yükseköğretim modeli bulunmamaktadır. Ön plana çıkan model ise; Amerikan modelidir, çağdaş anlayışın hâkimiyeti görülmektedir. Yeni teknoloji, demografik yapı, küreselleşme sonucu hızlı değişimin dönüşümlerini üniversiteler yapabilmekte mi? Kuruluşlarından beri bilginin üretilip, zenginleştirilip aktarılan, yeni nesillerin hem kültürel hem de bilimsel yetkinliklerinin artırma hedefli görevler kurumsal olarak üniversiter yapıların sorumluluklarıdır. Kültürel mirası koruyup yeniden üretmek, toplumsal değişimi destekleyerek topluma sağladığı katkı uluslararası işbirliği ve ülkeler arası etkileşimin artmasının sonucu daha da önem kazanmıştır. Bilindiği gibi dünyadaki yükseköğretim değişimlerine ülkemizde adapte olmaya çalışmakta olup bu konudaki çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede ülkemizde de topluma hizmet amacına ilişkin yaşam boyu eğitime yönelik, değişen teknolojiye paralel etkinlikleri hayata geçirmelidir. Üniversiteler toplumun ve ekonominin ihtiyaçlarına cevap üretmek üzerine yenilenme çalışmalarındadır. Güçlü ve Karlıdağ (2011)'e göre; üniversiteler kuruldukları dönemin, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel durumları ile şekillenmektedir. Çağdaş üniversite anlayışının benimsenme parametresi küreselleşme sürecidir. Bu özelliklerin Avrupa ülkelerinde yansımaları olarak üniversitelerin kuruluş amaç ve misyonları, din/devlet adamlarının himayesinde kurulan okullarda değişen dünya ihtiyaçlarına yönelik amaca dönüşmüştür. Fransız İhtilalinden sonra kurulan okullarda Yeni Cumhuriyet ilkeleri benimsenmiştir. Özgürlük, yenilikçilik, yaratıcılığı destekleyen, bilimin gelişmesine katkıda bulunan, toplumsal sorunlara eğilen dünyanın önde gelen eğitim ve araştırma kavramları ile genel amaçlarda yörunge oluşturulmuştur. Türk üniversiteleri ise; Türk Kültürü öncülüğünde eğitim amacıyla kuruluş, çağdaş eğitimi ilk kuruluş amaçları olarak benimsemiştir. Üniversitelerimizin kuruluş amaçları içinde öncelikle; Atatürk İlke ve Cumhuriyet kazanımlarını korumak, çağdaş dünya üniversiteleri içerisinde yer almak ön plandadır. Avrupa Birliği Üyesi ülkelerdeki üniversitelerin vizyonlarının, sürekli öğrenme, ulusal ve küresel gelişime katkı sağlamak, mükemmellik odaklı öğrenme sürecinin geliştirilmesi gibi konuları örnek alınması gereken yaklaşımlardır. Örneğin, Ruprecht Karls Universität

Heidelberg (Germany)'in vizyonu; “*sınıfta ve sınıf dışında kesintisiz ve sürekli bir öğrenmenin gerçekleştiği, öğrenci merkezli, disiplinler arası yaklaşımlarla öğrencilerinin etkili bir şekilde iletişim kurabilen, eleştirel düşünebilen ve düşünceye hizmet eden dünya vatandaşı haline gelebilmesinin sağlandığı bir üniversite olmak*” şeklinde tanımlamıştır. Türk üniversitelerinin vizyon açıklamalarında ise; “dünyanın önde gelen üniversitesi” olmak ön plandadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerin üniversite misyonları;

- Toplumsal sorumlulukları yerine getirmek,
- Toplumun değişen ihtiyaçlarına eğilmek,
- Bilgi toplumunun gelişmesine katkı sağlamak,
- Ulusal değerlerin gelişmesine katkı sağlamak,
- Kültür, refah ve bilgi gelişimine katkı sağlamak üzerlerinde durulan en önemli başlıklardır.

Türk üniversiteleri misyonları ise;

- Yetkin bireyler yetiştirmek,
- Bilgi üretmek,
- Topluma faydalı birey yetiştirmek temel üniversite misyonundan uzak benimsenen ilkeler ortaya çıkmaktadır (Güçlü ve Karadağ 2011:472-473).

Kavili Arap (2010:5)'ye göre; yaklaşık bin yıllık geçmişe sahip üniversite yapıları, Ortaçağ Kilise Merkezli ve Humbolt Modeli üniversitelerden, girişimci, bilgi toplumu yani “Multiversite” modeline dönüşmüşlerdir. Humbolt modeli üniversite anlayışında kabul gören ilkeleri;

-Üniversite, tüm bilim alanlarındaki eğitim-öğretimin, araştırma faaliyetleri ile birlikte ve bir bütünlük içinde yürütüldüğü bir kurumdur.

- Üniversitenin mesleki ve teknik yüksekokuldan farklı olarak temel işlevi, herhangi bir mesleğe yönelik olmaksızın eğitim-öğretim ve araştırma yapmaktır.

- Üniversitenin sahibi devlet değil millettir; devletin görevi öğretim üyelerini atamak, maaşlarını ödemek ve çalışmalarını için gerekli özgürlük ortamını oluşturmaktır.” şeklinde açıklamıştır.

Modern üniversite temel ilkeleri ise; bilimsel bilgi üretiminin evrensel eğitim ile yapılabileceği kabul gören Almanya'da ortaya çıkmıştır. 20. yüzyıla kadar etkisi görülen Humbolt modeli tahtını Amerikan modeli üniversiteye bırakmıştır. Yaygınlaşan bu üniversitelerdeki anlayış; toplum hizmetine yönelik uygulamalı bilimsel araştırmalar ve üniversitelerin işbirliklerinin mesleki öğretimde öneminin benimsenmesidir. Multiversite

yani girişimci üniversiteler piyasa talepleri doğrultusunda eğitim, araştırma pratik çözümler uygulamaya başlamıştır. Ülkemiz yükseköğretimde; Fransa, Almanya, Avusturya ve Amerika Birleşik Devletleri'nden etkilenmiştir. 1933 yılında reform ile Humbolt modeli bir yükseköğretim istenmiş ve ilk kez üniversite kelimesi kullanılmıştır. Üniversite reformu sonrasında Humbolt modeli ve girişimci üniversite modeli benimsenmiş olup; yaygın üniversite eğitimini destek amacıyla Cumhuriyet dönemi sonrası üniversite sayıları artmıştır.

Okçabol (2007)'ye göre; 19. yüzyılda üniversite anlayışı değişmiştir. Orta çağ üniversiteleri geçmişten gelen bilgileri aktarma sistemi bir eğitim anlayışı hâkimiyetinde devam etmiştir. Araştırma ve öğrenme temelli öğrenme 19. yüzyıl sonunda üniversiteler tarafından esas olarak kabul görmüştür. Günümüzde dünyadaki örneklere bakıldığında evrensel tek tip standart üniversite anlayışı yoktur. 2. Dünya Savaşından sonra dönüşüm başlayan üniversitelerde, geniş kitlelere eğitim hakkı sağlanmıştır. 19.yüzyılda eğitim alanlarında çeşitlilik başlamıştır. 21. yüzyıl üniversiteleri, yeni nesil üniversiteleri girişimci, yenilikçi, yaratıcı vurguları ile ön plandadır. Toplumun isteklerini gidermeye yönelik hizmet geliştirme rolü, evrensel olarak düşünülmüştür. 1988'de Bologna Süreci reform çalışmaları başlatılmıştır. Bu süreç Avrupa yükseköğretim sisteminde yeni bir yapılanma reform niteliğindedir. Bu reformun amacı Avrupa'daki üniversite programlarında bir standart oluşturmaktır. Üniversiteler kendilerini toplumdan yalıtın sadece kayıtlı öğrenci odaklı bir kitle ile topluma hizmet rollerini unutmuş gibidir. Üniversiteler bilgi çağı ve bilgi ekonomisi anlayışı ile 1980'li yıllarda hızla tanışıp, yansımaları görülmüştür. Toplumda değişik kesimlere sürekli eğitimler ve araştırma geliştirme çalışmaları ile hizmet veren kuruma dönüşen üniversiteler, çağdaş anlayışla tek düzlemde değil; bilgi birikimi ve tecrübeleri sanayi, ekonomi ve toplumun gelişim aktarım düzleminde önem kazanması konusuna araştırmacı Çolak da değinmiştir (Çolak, 2008). Bilimle teknolojinin aynı düzlemde yer aldığı çağımızda üniversiteler bilgiyi geliştirme ve yayma amaçlarını toplumun her kesimine yönelik hizmetle bütünleşik gerçekleştirmek için araştırma merkezleri, sürekli eğitim merkezleri ve eğitim verdikleri bilim dallarını da destekleyen koleksiyon içerikli üniversite müzeleri ile gerçekleştirmelidir. Bilimlerin teknoloji çağında etkileşimlerinin artması bilim dalları arasında gelişmeleri hızlandırmıştır. Disiplinler arası çalışma uzmanlık alanlarında artışa sebep olmuştur. Çağdaş üniversiteler, yeni bilgi üreten, bilgi ekonomisinin baş aktörü nitelikli insan yetiştiren bir işletme

kurumuna dönüşmüştür. Üniversiteler araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde tamamen toplum hedefli ve topluma lokomotif etkili alanlarda hizmete yönelmiştir. Bu yönelimle birlikte evrensel boyutta ve iletişim temelli bir işbirliği içinde çalışma sistemi geliştirilmiştir (Aydın, 2010).

Günümüzde önemi artan, 3. nesil üniversite kavramının tüm üniversiteler misyonlarında, uluslararasılaşma ve inovatif üniversite olma stratejileri; topluma katkı odaklı olma çabaları, bilimsel çalışmaların teknolojiye dönüştürülmesi vizyon temelleri yeni nesil üniversitesi olma temel amaçlarıdır. Günümüzde girişimci, 3. nesil üniversite olarak adlandırılarak; teknoloji transferi, yenilik, ekonomi ve topluma katkıda bulunmayı görevlerine eklemiştir. Buna dayalı olarak bilim için bilim değil, pratik sorunların çözümü için öğretim ve araştırmaya dönüşüm başlamıştır (Tekeli, 2003).

Özetle çağdaş üniversite bin yıldan fazla geçmişi olan üniversitelerin bilgi üreten, bilgiyi paylaşan, eğitim, araştırma, projeler yapan ve ürettiği projeleri toplumla paylaşan hedefleri bulunmaktadır. Yeniliklerin, topluma katkısı olacak yeni eğitim ve araştırmanın bütünleşik olarak düşünüldüğü modellemeler olarak yeni yapılanmalara gidilmektedir. Günümüzde küresel düzeyde çözümler yaratabilecek araştırma ve öğrenme odaklı sistemlerle güncellenen yüksek eğitim programlarının bir parçası da ilgilenilen bilim dalına ait yazılı dokümanlardan günümüze kadar ulaşan değişim ve gelişimlerin somut kanıtlarıyla deneyimleyebilmesidir. Çağdaş üniversite yapılanmasında akademik birimler kadar idari birimlerin bu paydaşlar arasında yer alması önemlidir. Yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde artık çağdaş üniversiteler tanıtım, pazarlama ve halkla ilişkiler konuları ile çağdaş bir anlayışı yakalamaktadır.

3. BÖLÜM

ÜNİVERSİTE MÜZELERİ VE KONSEPT OLARAK BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ

Antik çağda müze adı ve düşüncesinin, bilimsel araştırma ve inceleme sürdürülen dernek kuruluşu Pythagoras evleri olarak anıldığı bilinmektedir. Böylece Antik Yunan'da gezici okullarda başlatılan müze düşüncesi, çağdaş müzelerin temelini teşkil etmiş olup günümüzde kütüphane, derslikler ve lojman yapıları ile bir arada büyük kompleks yapılar grubu haline gelmiştir. Çeşitli kaynaklarda müzelerin, temelde akademik alanda çalışmalar yapılan ilk üniversiteler olduğu vurgusu yapılmaktadır. İlk müze komplekslerinin mekânsal organizasyonlarında derslik, çalışma salonları, konaklama odaları, yemekhane gibi birimlerden söz edilmektedir. Sonraki dönemlerde ise gözlem ve teşhir salonlarına da yer vermeye başlanmış olduğu araştırmacı Karabıyık (2014) tarafından da belirtilmektedir.

Şekil 3. 1: Fikir Oluşumu²¹

Müzecilik günümüzde bilim dalı haline gelmiş olup “müze bilim” olarak anılmaktadır. Bu yeni anlayış doğrultusunda müzelerin sahip olduğu koleksiyonlar kültür, sanat, bilim ve teknoloji alanlarına yönelik olabilmektedir. Avrupa kökenli gelişen müze anlayışında, topluma hitap etmesi temel anlayışı kabul edilmektedir. Toplum ile müze arasındaki kopuklukların giderilmesi için modeller geliştirilmiştir. Ulusal, yerel kültürel kimliklerin ortaya konması, ulusların kültür kuraklaşmasının rolü, çağdaş gelişim ve değişimlerle yorumlanmıştır. Tüm bu temel etkenlerin toplanması modeli üzerine çalışılmaktadır (Karabıyık, 2014). Geçmiş devralan günümüz toplum bellekleri müzelerde sürdürülebilir kurumlardır.

²¹ 02.20.2017 < <https://www.google.com.tr/> > .

Çağdaş müzelerin kuruluşlarında işlevsel görevler ve amaçların gözetilmiştir. İdeal bir çağdaş müze kavramında, müzenin bilimsel, eğitsel, teknik ve sosyal etkinliklerini yerine getirmek için belirlenen amaçların tanımlaması yapılmaktadır. Kullanılacak kaynaklarla bu amaca ulaşılması hedeflenmektedir. İçerik olarak farklılıklar olsa da genel olarak müzelerin amaçları arasında ortaklıklar söz konusudur. Müzelerin söz konusu işlev ve amaçları genel ve özel olmak üzere de gruplanmaktadır. Yeni kurulan her müzenin ana amacı toplamak, korumak, sergilemektir. Buna karşılık müzede neyin toplanacağı, nasıl sergileneceği ve toplumun bu müzeden nasıl yararlanacağı konusu ise müzelerin özel amaçları kapsamında ele alınmaktadır. Benzer biçimde sergilenen eserlerin estetik sunumu gibi konular müzelerin özel amaçları kapsamında değerlendirilmektedir.

Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi eğitim kurumları ile müzelerin bütünleşik kurulması antik dönemlere kadar dayanmaktadır. Bu dönemlerde müzelerin eğitim kurumları ile birlikte kurulma sebebi, eğitime destek koleksiyon oluşturmak, bilgiyi toplamak ve bilgiyi işlemek ana amaçlarında hizmet eden depo bellekler olarak kullanılmalarıdır. Bilimde izleme, araştırma, incelemenin önemi ile değişen eğitim anlayışıyla üniversitelerde bilimsel koleksiyonlar kurulmaya başlamıştır. Anlatımlar doğrultusunda üniversitelerin bünyesinde de bir eğitim kurumu olan müzelerin de yer almasının gerekli ve hatta şart olduğu sonucuna varılmaktadır. Buradan hareketle Başkent Üniversitesinde “üniversite müzesi” fikrinin çıkış kaynağı olarak da aşağıdaki gerekçeler sıralanabilir:

Modern anlamda günümüz müzeleri olarak algılayabileceğimiz ve halen varlığını sürdüren Ashmolean Müzesi, dünyaca saygın bir yeri olan Oxford Üniversitesi içerisinde yer almaktadır ve diğer Avrupa üniversitelerindeki müze kuruluşu için örnek teşkil etmiştir (Küçükhasköylü, 2013). Günümüze kadar iki dünya savaşı etkileri tüm toplumsal, ekonomik ve politik oluşumların değişim etkeni olmuştur. Bu değişim gelişimlerle şekillenerek yeniden yorumlanmıştır. Artık bilgi çağında tüm üretim toplumun gelişmesi hedefi ve yerelliğin evrenselliğe dönüşmesi ile tüm dünyaya katkı sağlama temelli paylaşımlara dönüşmüştür. Multidisipliner yapılar olan üniversiteler, eğitim verdikleri bilim dallarını destekler nitelikte ve toplumun gelişmesine fayda sağlamak amacıyla müze oluşumlarına katkı sağlamaktadır (Çolak, 2008).

Müzeler içerdikleri koleksiyon nesnelere az bulunurluk, enderlik, yöreye özgünlük özellikleri ile kültürel miras niteliğindedir. Üniversitelerin sahip olduğu bilimsel ve

kültürel birikimleri ise; toplum hizmetine yönelik kullanılacak bilimsel kültürel miraslar olarak nitelendirilerek toplumun gelişimi için kullanılmalıdır.

- Başkent Üniversitesi'nin bilim ve sanatın harmanlandığı ortak mekânları ile sürekli eğitim yapan ve toplumun tüm kesimine hizmet anlayışıyla davranan bir eğitim kurumu niteliği taşıması,

-Üniversitemizin bilimin kaynağı ve bilim insanlarının yetiştirildiği bir ortama sahip olmasının yanı sıra sanatın ve sanatçının birlikte yer aldığı en üst eğitim kademesine erişmiş olması,

-Geçmişten günümüze değişim ve gelişimin sergilenerek nesiller arası bağ oluşturma fikrinin bir müze ile olgunlaştırılması ve uygulamaya açılma olanağına sahip olmasıdır.

Başkent Üniversitesinde bu kapsamlı bir modelin alan çalışması olarak tercihini destekleyen amaç, misyon, vizyon ve stratejik hedeflerin takip eden bölümlerde açıklanarak söz konusu gereklilik açıklanmaya çalışılacaktır. Bu tez kapsamında geliştirilen Başkent Üniversitesi Müzesi alan çalışmasını hazırlayan en önemli etken olarak da Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın özellikle organ nakli konusundaki dünyadaki ve ülkemizdeki çalışmaları gösterilebilir. Başkent Üniversitesi, bilim bizde toplanır bizden yayılır mottosunu ilke olarak benimseyerek üniversite müzesi fikrini destekler nitelikte bir alan çalışması hedefine uygun bulunmuştur.

Şekil 3. 2: Başkent Üniversitesi logosu²²

Türkiye’de ilkleri ve öncülükleri bünyesinde toplayan Başkent Üniversitesi kültürel-bilimsel miras nitelikli pek çok birikime sahip bulunmakta olup bunların bir araya toplanması bir gereklilik olarak belirmektedir. Üniversite oluşturulacak bir müzenin de sıradan bir yapı olmak dışında özel bir konseptte düzenlenme gerekliliği de yadsınamaz bir durumdur. Başkent Üniversitesi Müzesinin çağdaşlık özelliklerini bünyesinde toplayan, kültür dinamizminin göstergelerinden olan sanat, bilim ile birlikte harmanlanan yenilikçi bir yaklaşımla geliştirilmesi adeta bir zorunluluktur. Kanımızca bu müzenin günümüz teknolojisini yansıtan teknolojik altyapısı olan ayrıca mimari tasarım yaklaşımı, mekânsal

²² 03.03.2017 <<http://www.baskent.edu.tr/ambler/>> .

organizasyonu, tematik kurgusu, iç mekan kalitesi ve sirkülasyon ile özel tasarlanmış bir mimarisi olmalıdır. Yapı içindeki sergileme ve sunum sergilenen elemanlara göre özel tasarlanmış olmalı ve hatta farklı sunumlara göre esnek ve değiştirilebilir olmalıdır. Ayrıca müzenin sosyal ve kültürel rekreasyon alanları ile desteklenmesi gerekir. Böylece gerçekleştirilecek örnek model önerisinde mimari yapının ve içeriğin birbiri ile örtüşen bir kurgu ile hazırlanma gereği bulunmaktadır.

Başkent Üniversitesi bünyesinde oluşturulacak müzenin adı belirlenirken üniversitede kurulan birimlere isim verirken kullanılan geleneksel yaklaşım çerçevesinde Başkent Üniversitesinin kısa adı BÜ ve müzenin ilk hecesi MÜZ kullanımıyla BÜMÜZ olabileceği ya da doğrudan üniversitenin kurucu rektörünün Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın adını taşıyabileceği varsayım olarak kabul edilmiştir.

3.1. Başkent Üniversitesi Müzesine İlişkin Model Önerisinin Amaç ve Gerekçeleri

Başkent Üniversitesi bünyesinde kurulacak müze model önerisini çalışması konusu olarak belirlenme aşamasında Türkiye'deki üniversite müzeleri ve yurtdışındaki örnekler resmi web siteleri kullanılarak incelenmiştir. Ülkemizdeki müze sayılarının yurtdışı uygulamalarına göre çağdaşlığı simgeleyen örneklerin azlığı, içeriği, kapsamı, faaliyetleri özellikle Ankara ilindeki sayısı, model önerisinin geliştirilmesini destekleyen bulgular olarak değerlendirilmiştir. Ankara'da eğitim veren 17 üniversitede üniversite müzesine sahip 3 üniversitede 5 üniversite müzesi bulunmaktadır. Bu müzeler ülkemizde ilk üniversite müzesi olan Ortadoğu Teknik Üniversitesi bünyesinde Arkeoloji- Tabiat Tarihi Müzesidir.²³, Ankara Üniversitesi bünyesinde yer alan; Ziraat Fakültesi Müzesi²⁴ ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesidir.²⁵ Gazi Üniversitesine bağlı; Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi²⁶ ve Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Prof. Dr. Ülker Muncuk Müzesidir.²⁷ Hem bilimsel hem de sanatsal içeriğe sahip bir koleksiyona Ankara'da bulunan üniversitelerde ve vakıf üniversitelerinde hem de çağdaş müzecilik anlayışını tam anlamıyla yansıtan bir üniversite müzesi örneğine rastlanmamıştır. Başkent Üniversitesi Müzesi Model Önerisinin oluşturulma gerekçeleri ve hedefleri aşağıdaki başlıklarda özetlenmiştir:

²³ 02.20.2017 < <https://muze.metu.edu.tr/>>.

²⁴ 02 20 2017 < agri.ankara.edu.tr/muze/>.

²⁵ 02.20.2017 < www.kulturvarliklari.gov.tr/.../ankara-universitesi-egitim-bilimleri-fakultesi-oyuncak->.

²⁶ 02.20.2017 < turk_halkbilimi.gazi.edu.tr/>.

²⁷ 02.20.2017 < icomturkey.org/tr/ozel-muzeler/>.

Toplumsal Gerekçeler

- Toplum ve üniversite arasındaki bağları artırmak,
- İlköğretim çağından itibaren toplumun tüm kesiminin yeteneklerini geliştirmek,
- Ankara ilinde vakıf üniversiteleri içerisinde ilk olarak toplum hizmetine yönelik bir müze oluşturarak kuruma itibar sağlamak, tanıtım faaliyetleri kapsamında öne çıkarılabilecek diğer bir unsur olarak da üniversiteye katkı sağlamak,
- Sosyal-ekonomik ve kültürel açıdan bulunduğu il ve üniversite gelişimine katkı sağlamak,
- Bilimsel ve kültürel birikimi toplumla paylaşmak ve bu yolla toplumun gelişimine katkıda bulunmak,
- Yaşam boyu eğitim merkezi gibi atölye-araştırma-kültür-eğitim alanlarında hizmet sunmak,
- Toplumun her kesimi ve üniversiteler arasında iletişimi artırmak için ortam yaratmak, kamu ve özel teşebbüslere araştırma, inceleme, danışmanlık hizmetleri sunmak,

Üniversitenin Akademik ve Bilimsel Faaliyetleri ile İlgili Gerekçeler

- Ulusal ve uluslararası işbirliklerine zemin hazırlamak,
- Kurumsal ve akademik bellek oluşturmak,
- Eğitim gören öğrencilerin bilimsel tecrübelerini artırmak,
- Türkiye’de ilk vakıf tıp eğitimi veren Başkent Üniversitesinin tıp alanında uzmanlık bir dal olan organ nakli konusundaki akademik birikimini Türkiye’de ilk veri havuzu ve araştırma merkezi olarak hizmete açmak, bu alanda yetkin bilim insanları yetiştirmek,
- Organ nakli konusunda farkındalık yaratmak,
- Ulusal ve uluslararası kurs, kongre, konferans, yarışma, seminer, sempozyum, projeler hazırlamak, kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmak, uluslararası platformda yer almak,
- Sanat koleksiyonu ile sanatsal çalışmalara kaynak olmak,
- Eğitim alan öğrenciler için bilimsel araştırma ve uygulama alanı yaratmak,
- Tüm Başkent Üniversitesi öğrencileri için part-time çalışma alanı ve müzecilik yüksek lisans öğrencileri için ders ve uygulama alanı olmayı hedeflenen amaçların tüm istek ve ihtiyaçlarına yanıt verecek nitelikte bir yapılanma çalışmaları için ön çalışma niteliği olacak bir model önerisi geliştirilecektir.
- Kendi deneyimlerini de ortak projeler ile artırmaktır.

Üniversitenin Ankara İline Katkısı ile İlgili Gerekçeler

- Ankara ilini tanıtmak için katkıda bulunmak,
- İlk vakıf üniversitelerinde ve kente ait bellek olmak, belleği oluşturup sunmak ve aidiyet duygusunu güçlendirmek, kültürel-sosyal-eğitim gelişimine katkı sağlamak,
- Ankara ili için yeni bir sembol olmak ve örnek model oluşturmak, kentteki değişimi göstermek ve kentsel dönüşümün belgelerini paylaşmak, yerli ve yabancı ziyaretçi için kent rehberi olmak,
- Modern şehirli insanın günlük hayatının vazgeçilmez bir yeri olmak, alternatif kültürel-sanatsal-sosyal mekân yaratmak
- İlk çevre dostu mimari yaklaşımla inşa edilen üniversite müze yapısı ile çevre bilinci oluşturmak, araştırma merkezi ve gözlemevi niteliğinde ortam sunmaktır.

Bu bölümde diğer başlıklar altında açıklanacak özelliklerin özümsemesi sonucu ve yukarıda gruplanan konuların detaylandırılması **amaçlar** olarak ise;

- Başkent Üniversitesinde geliştirilecek müze model önerisi çağdaşlığı simgeleyen,
- Ekolojik, sürdürülebilir, çağdaş, son teknolojik imkânlarla donatılmış, sembol niteliğinde bir müze olarak önerilmesi Başkent Üniversitesinin kurumsal kimliği ile örtüşen hizmet ve bilim üretecek şeklinde gruplandırılmıştır.
- Ankara ilinde vakıf üniversiteleri içerisinde ilk toplum hizmetine yönelik bulunduğu kuruma ve ile itibar, kurumsal değeri artıran bir etken olarak algılanarak, tanıtım faaliyetleri kapsamında öne çıkarak diğer bir unsur olarak da katkı sağlamaktır.

3.2. Başkent Üniversitesi Amaç ve Misyon Bağlamında Müze Gereksinimi

Başkent Üniversitesi kuruluş amaç, misyon, vizyon ve stratejik planları içerik olarak incelendiğinde; çağdaş müzecilik anlayışını destekler yetkinlikleri barındıran ve benimseyen, kuruluşundan bu yana çalışmalara devam ettiği görülmektedir. Üniversitenin resmi web sitesinden alınan, kararlar ve belirlenen hedefler bağlamında Başkent Üniversitesi bünyesinde müze gereksinimini destekler nitelikteki yaklaşım ve kararlar aşağıda yer almaktadır.

Başkent Üniversitesi, 13 Ocak 1994 tarihinde 3961 sayılı kanunla, Türkiye Organ Nakli Yanık ve Tedavi Vakfı ve Haberal Eğitim vakfıyla birlikte sağlık alanında bilim ve hizmet üreten ilk vakıf yükseköğretim kurumu olarak kurulmuştur. Bu üniversite yapısı dönüşümü sağlık alanındaki birikim ve deneyimin bir sonucu olarak olgunlaşmıştır.

Başkent Üniversitesi kuruluş amacı;

- Bilgi çağının gerektirdiği evrensel bilgiye ulaşım ve bilgi- kullanım yeteneklerine sahip,
- Sağlık, eğitim, iletişim, sanat, çevre, endüstri, ticaret ve teknoloji alanlarında bilgili ve deneyimli, araştırmacı, dinamik, ülke sorunlarına duyarlı,
- Mesleklerinde ve iş dünyasında başarılı, rekabete açık,
- Uluslararası çevrelerle yakından ilişkili;
- Sanatsal, kültürel ve tarihsel değerlerimize sahip çıkan,
- Çevre korumasına duyarlı insanlar yetiştirmektir.

Başkent Üniversitesi misyonu;

- Bilimin nesnellliğini benimseyen,
- Ulusal bilince sahip, araştırmacı, sorgulayıcı, üretken, akla ve bilime saygılı, çözümleyici ve bütünleştirici düşünce yapısına sahip,
- İnsan ve çevre haklarına duyarlı, evrensel hukuka saygılı, yaratıcı ve yenilikçi bireyler yetiştirmek,
- Eğitim-öğretim, araştırma-geliştirme ve bilimi yayma etkinlikleri aracılığıyla Türk toplumunun teknolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyinin yükseltilmesine,
- İnsan sağlığının iyileştirilmesine, insan ve çevresel haklarının geliştirilmesi ve korunmasına, topluma hizmetin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Vizyonu; misyonu doğrultusunda Başkent Üniversitesi'nin başta;

- Nitelikli bilim insanlarınca gerçekleştirilecek eğitim-araştırma çalışmaları olmak üzere,
- Tüm insan kaynaklarının katkısı aracılığıyla bilimsel üretim yapma ve yaymada ulusal ve uluslararası ortamlarda ön sıralarda yer almak,
- Akıl ve bilim, bilimsel üretkenlik,
- Kurumsal gelişim ve kurum kimliği,
- Toplumsal hizmet,
- Ulusaldan evrenselliğe ulaşmak,
- Sürekli iyileştirme,
- Paydaşlarla işbirliği ve takım ruhu, yaratıcılık ve yenilikçilik değerleri olarak benimsenmiştir.

Topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan Başkent Üniversitesi, ürettiklerini toplumla paylaşmayı ve toplumsal sorunlara bilim aracılığıyla tanım ve çözüm getirmeyi, üretim ürününü toplum hizmetine sunmayı temel bir görev olarak benimsemiştir. Temel

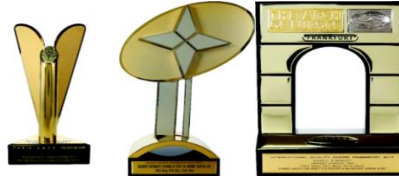
yaklaşım olarak; toplum sorunlarını tanımlayan, bu sorunların çözümüne yönelik çözümlerde bilimsel temele dayalı yaklaşımlardır. Ulusal değerleri geliştirip evrensel değerlere ulaşıp, çağdaş seviyeyi yükseltme çabasıdır. Yaratıcılık, bilimsel üretim, yenilik ve üniversiteyi aynı düzlemde ele alıp ülkemizin sanat değerlerine katkıda önderlik hedefleridir. Görsel sanatlar ve müzik alanında lider olan faaliyetleri bulunmaktadır. Dünya üniversite sıralamalarında ve Girişimci Yenilikçi Üniversite Endeksinde üst sıralara çıkma hedefiyle; stratejik ortaklıklar, işbirlikleri, yeni paydaşlar toplum yararı amaçla üretime katkı sağlayacaktır. Başkent Üniversitesi; bilimsel üretim, öğrenmeyi mükemmelleştirmeyi, toplumun gereksinimleri üzerine gelişen planlamalar yapmaktadır.²⁸

3.3. Neden Başkent Üniversitesi

Başkent Üniversitesi'nin Türkiye'deki tüm üniversiteler arasındaki yeri ve önemini ön plana çıkaran özelliklerini içeren bilgiler müze gereksinimini destekleyen bir alan çalışması olduğunu, üniversitenin üst yönetimi ile yapılan röportaj sonucu derlenen ayırt edici yetkinlikler olarak paylaşılacak ve röportajın tamamı ekler kısmında yer alacaktır.²⁹

Başkent Üniversitesinin **eğitim kalitesi**;

- Altın Kalite Ödülü, Platin Kalite Ödülü ve Elmas Kalite ödülü alan ilk vakıf üniversitesidir.

Resim 3. 1: Başkent Üniversitesi kalite ödülleri³⁰

- Vakıf üniversitelerinin öğretim üyesi ve lisansüstü öğrencisi başına yayınladıkları bilimsel yayın sayısına göre birinci sıradadır.

- Toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için Tıp Fakültelerinde verilen Tıp Eğitimi ve Öğretiminin geliştirilmesi ve niteliğinin iyileştirilmesini hedefleyen UTEAK tarafından vakıf üniversiteleri arasında akredite edilen ilk, tek vakıf ve en genç tıp fakültesidir.

²⁸ 12.05.2017 <https://www.baskent.edu.tr/belgeler/stratejik_plan/Stratejik_Plan.pdf>.

²⁹ 16.01.2017 < Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Nermin Özgülbaş ile 16.01.2017 tarihli yapılan röportajın orijinal metni ek 2 olarak düzenlenmiştir.

³⁰ 12.02.2017 < <http://kgs.baskent.edu.tr/>> .

-Scimago ve Elsevier Scival Spotlight gibi uluslararası sıralamalara göre vakıf üniversiteleri arasında 1. sıradaki yerini korumaktadır.

Başkent Üniversitesinin akademik yetkinlikleri;

- Başkent Üniversitesi'nde 11 Fakülte, 1 Devlet Konservatuvarı, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Yüksekokul, 7 enstitü, 19 Araştırma Merkezi bulunmaktadır.

- 50 lisans, 30 Ön lisans, 43 lisansüstü, 15 doktora programı ile eğitime devam etmektedir. 83 adet laboratuvar ile uygulamalı eğitime önem vermektedir.

- 1700 öğretim elemanı,10.000'den fazla öğrencisi ve 25.000 mezunu ile ülkemizin önde gelen eğitim kurumlarından.

- Öğretim elemanı başına düşen 6 öğrenci sayısı ile ilk sıradadır.

- Türkiye genelinde bulunan 36 eğitim ve sağlık merkezi kuruluşlarıyla öğrencilerine staj ve iş imkânı sunmaktadır.

- 24 farklı ülkeden öğrenci kabul eden uluslararası üniversitedir.

Başkent Üniversitesinin girişimci, teknolojik yönleri;

-Başkent Tekmer ve Kosgeb işbirliği ve Teknoloji Transfer Ofisi Bü-bitto, Ön Kuluçka Merkezi Bü-ekin ile girişimciliği desteklemektedir.

-Bedam ile sertifikalı meslek eğitim imkânları sunulmaktadır.

-Aktif 95 öğrenci topluluğunun ulusal ve uluslararası platformda temsil etmesi toplumsal rolünü de üniversitenin göz önüne sermektedir.

Başkent Üniversitesi ilk ve öncülükleri;

- Her öğrenciye bir sanat dersi verilmektedir.

- Tıp Fakültesi kurulan ve sağlık alanında hizmet veren ilk vakıf üniversitesidir.

-Sağlık Bakanlığı'ndan sonra sağlık hizmeti veren birimleri ile en kapsamlı hizmeti sağlayan ilk üniversite ve kuruluştur.

- Eğitim kurumları ile en kapsamlı hizmeti sağlayan ilk üniversitedir.

-Sağlık Bilimleri Fakültesi kurulan ilk üniversitedir. Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümü kurulan ilk üniversitedir.

- Ticari Bilimler Fakültesi kurulan ilk üniversitedir.

- Eğitim Fakültesi kurulan ilk vakıf üniversitesidir.

- Devlet Konservatuvarı kurulan ilk vakıf üniversitedir.

- Biyomedikal Cihaz Teknolojisi Programı ve Biyomedikal Mühendisliği Bölümü kurulan ilk üniversitedir.
- Patoloji Laboratuvarı Teknikleri Programı açılan ilk vakıf üniversitesidir.
- Makine Mühendisliği Bölümü kurulan ilk vakıf üniversitesidir.
- Hukuk Fakültesi'nde mahkeme salonu olan ilk üniversitedir.
- Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Bölümü kurulan ilk üniversitedir.
- Eğitim Bilimleri Enstitüsü kapsamında pedagojik formasyon programı yürütülen ilk vakıf üniversitesidir.
- TUS (Tıpta Uzmanlık Sınavı)'nda birincilik alan ilk vakıf üniversitesidir.
- Ankara'da en fazla bölüme sahip vakıf üniversitesidir.

6 şehirde tam teşekküllü uygulama ve araştırma ile 16 diyaliz merkezi, 9 poliklinik, 1 adet fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi ile yaygın sağlık hizmeti sunmaktadır. Her ay düzenli herkese açık yapılan ücretsiz konserler yapılmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi oğlu Abdürrahim Tuncak tarafından bağışlanan Atatürk'e ait özel eşyaları sergilemek üzere inşa edilen ulu önderin Akaretlerdeki evinin aynısının inşası ile müze evi bulunmaktadır. Tüm bu ilkler, öncülükler, kalite standartları, bilimsel, sanatsal ve kültürel çalışmalar model önerisi gelişimini alan çalışması seçimini destekler niteliktedir.³¹

3.4. Başkent Üniversitesi Müze Koleksiyonu Bölümleri

Müze koleksiyonları “örnek veya başvuru materyali olarak taşıdığı potansiyel değer ya da estetik veya eğitsel önemleri nedeniyle toplanmış ve korunmakta olan nesnelere bütünü” olarak tanımlanır (Burcaw, 1997: 14). Müzelerde koleksiyon nesnelere doküman olarak ele alınan, yazılı ya da olmayan her türlü materyaldir. Fotoğraf, yazma, gravür, maket, resim gibi taşınabilir kültür varlığı olabileceği gibi taşınmaz kültür varlığı olarak mimari yapılar, anıtlar ile ilgili tapu belgesi, sözleşme gibi dokümanlarda koleksiyona dâhil edilen nesnelere olabilmektedir (Uralman, 2012).

Başkent Üniversitesinin ayırt edici yetkinliklerine bir yenisini olarak üniversite müzesi modeli önerilmektedir. Müze koleksiyon bölümleri içerik olarak temaları doğrultusunda, müze kurgusu ekseninde şekillenecektir. Müzenin genel anlam bütünlüğü ile birliktelik arz eden bir yapılanma olarak geliştirilecektir. Başkent Üniversitesi Müzesi koleksiyon içeriği oluşturulurken; kurum kimliğini yansıtan, toplumsal farkındalık, araştırma, eğitim ve

³¹ 12.05.2017 < https://www.baskent.edu.tr/belgeler/stratejik_plan/Stratejik_Plan.pdf > .

kültür merkezi senaryosu topluma yönelik hizmet ile birleştirilmelidir. Müzede sahip olunan koleksiyon ve altyapı ile üniversitenin değeri yükselecektir. Hedef kitle ile yapılan aktivite, tanıtım ve pazarlama müze ile üniversitenin etki alanları ve ulaşılabilirlikleri genişletecektir. Üniversitenin toplumla olan ilişkisini geliştirmek, eğitim alan öğrencilerin uygulama temelli eğitimlerine destek ve bilim dalında yapılan çalışmalarda kaynak, veri havuzu, bilimsel araştırma alanı, bulunduğu ilde kent belleği ile çok işlevli bir kültür-sanat-bilim kompleksi olarak içerik hazırlanmalıdır.

Sergilenecek materyaller müze işlev, faaliyet alanına yönelik içeriğe sahip olmalıdır. Üniversite müzesi bağlı olduğu üniversite kurum kimliği ve eğitim verilen bilim dalları ile paralellik göstermelidir. Müzelerin daha çok ziyaret edilmesi ve gelen ziyaretçilerin müzede daha uzun süre vakit geçirmesi amacı sergilenen koleksiyon ve sergileme biçimi ile yakından ilgilidir. Ender olma özellikleri, sergilemedeki özenli çalışma ile toplum tarafından algılanarak gerçek amacı nesiller arası köprü ve geçmişe ait izlerinin korunması ve sergilenmesi olan müzelerin hedefine ulaşmasında koleksiyon seçiminin önemi daha da artmaktadır. Koleksiyona dâhil edilecek nesnelere kendi içlerinde ve diğer sergilenen nesnelere uyum içerisinde olmalıdır. Nesnelere hakkında koleksiyona dâhil etmeden önce detaylar elde edilmelidir. Nesnenin ebatları, ağırlığı, rengi, kokusu, tadı, yaşı, durumu yani nicelik olarak algılanan özelliklerinden yola çıkarak, kullanıldığı dönemde ne amaçla kullanıldığı dönemsel bilgi sentezi açısından önemlidir (Hooper ve Greenhill, 1996).

Başkent Üniversitesinin **sahip olduğu**;

- Türkiye'nin en büyük kütüphanesinde yer alan tüm koleksiyonlar tematik olarak müze altyapısındaki yazılı, görsel, işitsel veriler kaynak olarak aktarılmalıdır,
- Başkent Üniversitesi bünyesinde bulunan 19 araştırma merkezi, müzeyi besleyen ana bellekler olarak kullanılmalıdır,
- 10 Kasım 1990 tarihinde, Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusu'nda hizmete giren Abdurrahim Tuncak Atatürk Müzesi, Atatürk'ün manevi oğlu Abdurrahim Tuncak'ın katkılarıyla oluşturulmuş müzede, Atatürk'ün fotoğraflarından oluşan bir koleksiyon ve Atatürk'e ait giysiler de kaynak olarak üniversite müzesi model önerisinin koleksiyonunu besleyen materyaller olarak kullanılmalıdır,
- Üniversite öğrenci, mezun, mensup ve emeklileri ile yakınlarına ait özel koleksiyon parçaları da oluşturulacak temalar ilişkin koleksiyon nesnelere temini için başvurulacak edinim alanlarıdır,

Kendi aralarında ve tüm sergilenen nesnelere ortak noktası hepsinin Başkent Üniversitesi bünyesinde yer alması olmalıdır. Öneri olarak kurgulanan müze içeriğinde hem sanat hem de bilimsel nitelikli nesnelere yer almalıdır. Müze mimarisi, teknolojik olanaklar ve sergilenen nesnelere bütünlük, yakın çevre ile ilişkilendirilmesi tasarım bütünü olarak ele alınmalıdır. Sergilenen nesne ve ziyaretçi arasında iletişim kuran, koleksiyon nesnelere yönetmek, korumak, toplum gereksinimlerine hizmete yönelik etkinlik düzenlemek küratörlerin uzmanlık alanıdır. Koleksiyon müzedeki sergilenen nesnelere tümüdür. Müze kurgusu ile şekillenen koleksiyon seçimi sahip olunan eserleri, bağış, ödünç alma, bağış, satın alma, değiş-tokuş yöntemleri ile oluşturup geliştirilebilir. Belgelenmesi, uygun saklama ve sergilenme metot ve sergileme elemanlarının seçimi sonraki planlamaları oluşturmaktadır. Koleksiyon içeriği belirlenirken, müze tasarımının ilk aşaması, koleksiyon nesnelere ise; mekân senaryosu, mekânsal ölçütleri boyutsal ve teknik olarak belirlemektedir (Darragh ve Synder, 1993). Koleksiyonun büyüklüğü, içeriği, yapısı, müzelerin hedef ve amaçları bağlamında oluşturulması istenmektedir. Toplumsal farkındalık yaratma amacı ile oluşturulacak müze konsepti içerik ya da mimari ile elde edilmesi hedeflenmektedir. Fiziksel referans olarak korunan ve sergilenen evrensel miras eserler izlenme değerleri mimari değerler ile birlikte müze mesajını oluşturan temel etmenlerdir (Özkan Yazgan, 2011).

Çağdaş yenilikçi müze hedefinde koleksiyonlar müzenin kalbini oluşturmaktadır. Bir araç olarak ele alınan koleksiyonlar ve koleksiyonların merkez olduğu etkinliklerin yapılmasıdır. Müzelerin kurulum amaçlarındaki başarıları etkin bir eğitim kurumu olarak tasarlayacağımız müzede ziyaretçilere kattığı deneyimlerin fazlalığı ile ölçülmesidir. Gelişmiş toplumlar için araştırma ve kültür merkezleri olarak kurgulanarak toplum hizmetine yönelik yapılan müzelerde sergilenecek obje seçimi önem arz etmektedir. Müzenin toplumla ilişkisinin geliştiren koleksiyon içeriği nesnelere dir. Oluşturulacak koleksiyona ait nesnelere müzenin misyon, vizyon ve amaçlarına hitap eder nitelikte olmalıdır. Kuruluşunda nesne odaklı kilitli dolaplar içerisinde, dokunmadan ve yeteri bilgi içermeyen sergileme yöntem olarak da değişim yani çağdaşlaşma geçirmiştir. Mabetlerden modern ve sanatsal mimarilere geçiş sergilenen nesnelere algılanmasında önemli bir adımdır. Bu değişim otoriter yapının toplumun her kesimine erişen geniş katılımlı kitlelere ulaşılmasını sağlamakta ve bir eğitim kurumu gibi davranan aktif katılımı benimsenmektedir.

Sanat koleksiyonu yer alacak sergileme materyallerinde ise, özgün eser tespiti ardından nesnenin enderliği, ebatları, kullanılan malzemesi, eseri yapan sanatçı hakkında bilgiler sınıflandırma konusunda dikkate alınması gereken detayları oluşturmaktadır. Eserlerin oluşturulan tema ile ilgili yeterliliği araştırma amacı için kaynakların niteliği ve niceliği müzenin kurumsallığını desteklemektedir. Koleksiyonun kataloglaması ve erişiminin sanal olarak yapılması önemli bir süreklilik ve erişilebilirlik hedefine uygun bir yapılanmadır. Çağdaş müzeler koleksiyonlarının seçimi ile eğitim ve araştırma konularında yaygınlaşıp, sistematikleşme anlayışındadır. Koleksiyonları ile müze mimarisi ve teknolojik imkânları da bütünlük arz etmelidir.19. yüzyılda Avrupa ve Amerika’da yaygınlaşan öğretim stratejileri nesnelere aracılığıyla bilgi edinme, geliştirme, evrensel gerçekliğe ulaşmanın birincil kaynaktan edinilmesi hedef kitleye yönelik geliştirilmelidir (Hooper ve Greenhill, 1996).

Müze mimarisinde koleksiyonun yapı ile ilişkilendirilmesinde; mekânsal kabuk, kütle, yatay-düşey unsurlar, donatı elemanları, algısal unsurlar, doğal unsurlar, kozmik unsurlar detaylandırılmaktadır. Müzelerde hedef kitlenin gelişmesine yönelik stratejilerde, koleksiyon gelişimi, koruması, sergilemesi ve paylaşılmasına yönelik alınan kararlar etkili olmaktadır (Bakbaşı, 2010). Sergilenecek nesnelere hem oluşturulacak temada kendi içerisinde ve müze yapısının tamamıyla uyumu önemli bir detaydır. Sergilenecek nesnelere ebat, ağırlık, renk gibi niceliksel verileri sergileme elemanlarının belirlenmesinde referans verilerdir.

Koleksiyonun gelişimi için hedef kitle belirlenerek gelişme stratejileri de koleksiyon seçiminde ele alınacak bir konu olmalıdır. Çağdaş müzecilik kavramsal değişiklikleri ile çalışacak uzmanlar belirlenmelidir. Arkeolog, sanat tarihçi, eski dil uzmanları ile birlikte halkla ilişkiler uzmanı, eğitim uzmanı, grafik tasarımcılara yer verilmelidir. Sivil toplum kuruluşları ve serginin içeriği konusunda uzmanlığı olan kişilerle de danışmanlık sistemi ile multidisipliner bir kadro oluşturulmalıdır. Başkent Üniversitesi Müzesi için işlev, amaç, kurgu için fikirleri desteklemek üzere koleksiyon;

- 1.Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü,
- 2.Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü,
- 3.Ankara Bölümü,
- 4.Sanat Koleksiyonu olarak öneriler geliştirilecektir.

3.4.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Koleksiyon Bölümü

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın misyonunu destekleyen hem de bilim dünyasına katkılarını ön plana çıkaran bir koleksiyon içeriği ile Türkiye'de vakıf üniversiteleri içinde ilk sağlık temalı üniversite kurduğu için bu temayla örtüşen bir bölüm oluşturmak hedeflenmektedir.

Koleksiyonun Oluşturulma Gerekçesi:

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'dır. 1975'te Türkiye'de ilk kez canlı donörden böbrek naklini, 1978'de de Türkiye'de ilk kez kadavradan böbrek naklini gerçekleştirmiştir. Eylül 1980'de Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfını kuran ve 2 yıl sonra Mart 1982'de aynı vakfa bağlı Hemodiyaliz Merkezini açmıştır. 1985'te Amerikan Yanık Derneği tarafından "Everett Idris Evans Özel Ödülü" takdim edilip, 8 Aralık 1988'de Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Türkiye'de ilk kadavradan karaciğer naklini gerçekleştirmiştir. Ekim 1990 tarihinden Türkiye Organ Nakli Derneğinin kurucu üyesi ve başkanı olup, 15 Mart 1990'da Türkiye'de ilk kez canlı donörden karaciğer nakli ameliyatını yapmıştır. Bu sadece Türkiye'de değil, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika'daki ilk olma özelliğini taşımaktadır. 16 Mayıs 1992'de, dünyada ilk kez bir Türk ve Müslüman bilim adamı, aynı canlı donörden kısmi karaciğer ve böbrek naklini gerçekleştirmiştir. 1993 yılında Türkiye Organ Nakli ve Yanık Tedavi Vakfı ve Haberal Eğitim Vakfı ile birlikte Başkent Üniversitesini kuran Haberal, Ağustos 2000'de, Dünya Transplantasyon Derneğinin Roma'daki kongresinde kendisine Türkiye ve dünyada organ naklinin gelişimine yaptığı katkılardan dolayı ilk kez Türk ve Müslüman bir bilim adamı olarak "Milenyum Madalyası" almıştır. Ağustos 2004'te Japonya'da yapılan Dünya Yanık Derneği (International Society for Burn Injuries-ISBI) kongresinde 2006-2008 Dönem Başkanlığı'na seçilip, 26 Kasım 2006'da, Kuveyt Sağlık Bakanı Şeyh Ahmad Al-Abdulla Al-Sabah tarafından "Ömür Boyu Başarı Ödülü" verilmiştir. 4 Ekim 2010'da, Amerikan Cerrahlar Koleji tarafından 97 yıllık tarihinde ilk kez bir Türk cerrahı 'Şeref Üyeliği'ne seçilmiştir. 22 Kasım 2008 itibarıyla; 1730 böbrek, 320'den fazla karaciğer nakli yapmış ve 22'den fazla ulusal ve uluslararası bilimsel kongre düzenlemiştir. 35 ulusal ve uluslararası tıp derneği üyeliği vardır. 1428 Türkçe ve İngilizce bilimsel yayının yazarıdır. 2 adet İngilizce, 4 adet Türkçe kitabı bulunmaktadır. Tıp alanında 25 ulusal ve uluslararası ödül sahibidir. Haberal, 2012 yılında

27 ülkeden 66 bilim insanı ile “Dünya Tıp, Tıbbi Araştırma-Teknik ve Etik Bilimler Akademisi (Wambes)’i kurmuştur.

Haberal, 2012’de Ortadoğu Organ Nakli Derneği (Mesot)’nin başkanlığına bir kez daha seçilmiştir. Elsevier yayınevi tarafından Şubat 2013 tarihinde yapılan araştırmaya göre Mehmet Haberal, “Transplantasyon” alanında bilimsel yayında Türkiye’de birinci, dünyada ise ikinci sırada yer almaktadır. 22 Ağustos 2016 tarihinde ilk Türk cerrah olarak Dünya Organ Nakli Derneği Kongresinde oybirliği ile 2018-2020 dönemi için dernek başkanlığına seçilmiştir.

Dünya Organ Nakli Derneği’nin seçilmiş Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, 1805 yılında kurulan ve 25 binin üzerinde üyesi olan İngiltere Kraliyet Tıp Derneği, onursal üyeliklerin en üst kademesi olan “Distinguished Fellowships” ödülünü, dünyada ilk defa Prof. Dr. Haberal’a takdim edilmiştir. Uzun değerlendirmeler sonucu derneğe kabul edilmiş, dünya çapında 25 binin üzerinde üyeden oluşan İngiltere Kraliyet Tıp Derneği, onursal üyeliklerin en üst kademesi anlamına gelen “Distinguished Fellowships” ödülünü uzun yıllar önce gündemine almış, ancak bugüne kadar kimseye vermemiştir.³²Derneğin yönetim kurulu, 7 yıllık bir araştırma sonucunda bu önemli ödülün Prof. Dr. Mehmet Haberal’a verilmesine karar verdi; böylece 212 yıllık maziye sahip İngiltere Kraliyet Tıp Derneği, ilk kez bir bilim insanına bu statüde bir ödül (Resim 3. 2) vermiş oldu.³³

Resim 3. 2: Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın ödül resimleri

Koleksiyonun Niteliği:

Sürekli sergi alanı olarak düzenlenecek bu koleksiyon gelişmeye açık bir alan olarak planlanması uygun görülmüştür.

³² 12.02.2017 < www.mehmethaberal.com.tr/anasayfa.php > .

³³ 12.02.2017 < http://www.baskent.edu.tr/dayrinti.php?duyuru_id=4222 > .

Koleksiyonun Genel Özellikleri:

Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal bölümü içerisinde yer alan organ nakli teması mesleki birikimlerin toplum, öğrenci ve alanında uzman yararı kullanılacağı bir içerik hedeflenmiştir. Koleksiyon nesnelere seçimi için, ülkemizdeki tıp tarihi ve sağlık alanı ile ilgili müzelerin resmi web sayfaları, web sayfasından erişilen yurtdışı sağlık müze bilgileri, ilgili müze tez dokümanlarından ve uzman röportajından faydalanılarak geliştirilmiştir. İstanbul ilinde yer alan Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi kapalı olduğu için, Florance Nightingale Müzesi ise; tadilat dolayısıyla gezi programı düzenlenememiş ve koleksiyona ait resim çekimi yapılamamıştır. Koleksiyon oluşumunda tıp tarihi ve organ nakli ile ilgili bölüm için nesnelere, dönem olarak ülkemizde yapılan tıp eğitiminden günümüze kadar olan süre ile sınırlandırılmıştır.

Koleksiyonun Hedef ve Amaçları:

- Türkiye’de ilk vakıf üniversiteleri içinde sağlık temalı üniversite oluşu ile örtüşen bir içerik, kuruluşun sürekliliğini destekleyen bir misyonu sürdürmek,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal bölümünde Haberal’ın organ nakli konusunda çalışmalarının bu alanda gelişimde kullanabilmesi için koruma altına almak olmalıdır,
- Belleğin sürekliliği ve geliştirilmesi için tıp eğitimi verilen Başkent Üniversitesinde özel bir araştırma alanı oluşturmak,
- Geçmiş tecrübeler ile gelecek hedeflerini tecrübe ve bilgi birikimi ile bilim ışığında buluşturmak,
- Okunabilir bir kitap dizinimi bilim insanının, mesleki tarihinin dinamik bir yapıya dönüştürülmesi,
- Organ nakli konusunda bir bellek oluşturmak,
- Yaşayan bir müzede işitsel ve görsel algı ile tıp eğitimi alanlar, bu alana ilgi duyanlar ve bu alanda çalışma yapanlara ışık tutması amaçlanmaktadır.

Bu koleksiyon organ nakli ile başlayarak tematik olarak geliştirilebilir. Tıp eğitimine katkı sağlayacak tüm alanlarda model müze haline dönüştürülüp, eğitime destek veren, eğitimin bir parçası haline gelmesi hedeftir.

Koleksiyonun Bölümleri:

Hedeflenen bu koleksiyon iki bölüm şeklinde kurgulanması uygun görülmüştür;

1. Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın kişisel bilgileri içerikli nesnelere,

2. Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın mesleki yaşamını özellikle uzmanlık alanı olan organ nakli konusunu içeren nesnelere şeklinde düzenlenmelidir.

Mesleki yaşam ile ilgili koleksiyonlar oluşturulurken de kendi aralarında ulusal ve uluslararası şekilde kategori edilmelidir.

Prof. Dr. Mehmet Haberal **kişisel koleksiyon** bölümü koleksiyon içerikleri;

-Özgeçmişi ve soyağacına ilişkin resimler, dokümanlar,

-Eğitim hayatına ilişkin dokümanlar; karneler, diplomalar, teşekkür belgeleri, okul resimleri, sertifikalar,

- Pasaportlar, kayıtlı oda- dernek kimlikleri,

- Madalyalar, nişanlar, ödüller,

- Kalemler, gözlükler, mektup açma aparatları,

- Cüppeler, doktor önlükleri,

- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın özel koleksiyonları,

-Özel çekim fotoğraflardan oluşan sergi alanı olarak düzenlenebilir. Bu bölüm tasarlanırken eğitim hayatı kısmı dokümanları kronolojik sıralaması ile mesleki yaşam geçiş bağlantısı yapılabilir. Prof. Dr. Mehmet Haberal Koleksiyon ikinci bölümü; bilimsel çalışmalarının sonucu olarak kendi koleksiyonunu oluşturmak, mesleki yaşam ve tecrübelerinin göz önüne serilmesi amacı ile özellikle organ nakli uzmanlık konusunun tarihi ve gelişimi içerikli her türlü yazılı, görsel, işitsel dokümanlara, geçmişten günümüze kullanılan tüm metotların paylaşılmasıdır. Bununla birlikte sağlık temasının devamı niteliğinde bir sağlık koleksiyonu içeren müze oluşumudur. Koleksiyon seçiminde benimsenen politikaları tıp eğitimi gelişimi ve tıp alanında ülkemizde ve dünyada uygulanan müze örnekleri analizleri sonucu önermek yaklaşım olarak tercih edilmiştir.

Tıp tarihi ve tıp eğitimi antikçağlara kadar dayandığı için edinilecek koleksiyon nesnelere Anadolu'da tıp eğitimini karşılayan bir dönem olarak sınırlandırmak çağdaş konsepti ile uyum sağlayacaktır. Osmanlı döneminde modern anlamda hekim eğitimi 19. yüzyılda başlamıştır. Üniversite reformu sonucunda ilk tıp fakültesi 1933 yılında kurulmuştur (Elçin, 2010). Döğer ve Kurum (2012)'e göre; tıp tarihi temalı müzelere ilişkin Türkiye'de ilk çalışma 1915 yılında başlamıştır. Günümüzde, çağdaş anlamda Gevher Nesibe Şifahiyesi ve Tıp Tarihi Müzesi Erciyes Üniversitesinde, Cerrahpaşa Tıp ve Eczacılık Tarihi Müzesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde, Gülhane Askeri Tıp Akademisi Tıp Tarihi Müzesi, II. Beyazıt Külliyesi ve Sağlık Müzesi Trakya Üniversitesi bünyesinde ve Bursa Sağlık Müzesi kurulmuştur. Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi

koleksiyon temaları örneklerinden birkaçı; adli tıp tarihi, eczacılık tarihi, dişçilik tarihi, son asır Türk hekimleri, ameliyathane ve cerrahi aletler şeklindedir.³⁴

Cerrahpaşa Tıp ve Eczacılık Tarihi Müzesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde koleksiyon içeriği olarak (Resim 3.3), geç Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemine ait tıp tarihi kitapları, tanı ve tedavide kullanılan alet ve cihazlar şeklindedir.³⁵ Gülhane Askeri Tıp Akademisi Tıp Tarihi Müzesi (Resim 3.4), Anadolu'da Tıp Merkezleri, eski cerrahi aletler, İbni Sina Köşesi, hastane araç- gereçleri koleksiyon örnekleridir.³⁶ II. Beyazıt Külliyesi ve Sağlık Müzesinde (Resim 3.5), psikiyatri tarihi bölümü, hekimbaşı oda uygulaması, Edirne Sergisi içerik olarak yer almaktadır.³⁷

Resim 3. 3: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp ve Eczacılık Müzesi koleksiyon örneği³⁸

Resim 3. 4: Gülhane Askeri Tıp Akademisi Tıp Tarihi Müzesi³⁹

Resim 3. 5: II. Beyazıt Külliyesi ve Sağlık Müzesi eğitim odası uygulaması⁴⁰

³⁴ 06.06.2017 < <http://www.kulturvarliklari.gov.tr>>.

³⁵ 02.08.2016 < <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44027/istanbul-cerrahpasa-tip-fakultesi-tip-tarihi-muzesi.html>>.

³⁶ 17.04.2017 < <http://www.tipfak.com> >.

³⁷ 17.04.2017 < saglikmuzesi.trakya.edu.tr >.

³⁸ 17.04.2017 < <http://muzeyum.istanbul.edu.tr/>>.

³⁹ 06.06.2017 < <http://www.tipfak.com> >.

Dünyadaki tıp tarihi müzesine bir örnek Berlin Tıp Tarihi Müzesi (Berliner Medizinhistorisches Museum), Berlin Charité Tıp Fakültesi'ne bağlı 1899 yılında kurulmuş ve tıp tarihinin son 300 yılında yaşanan evrimi gözler önüne sermektedir. Tıbbi cihazlar, tıp kitapları, modeller ve 750 nadir patolojik- anatomik örnek sergilenmektedir.⁴¹Dünyada tıp müzelerinden örnek olarak; The College of Physicians of Philadelphia an Mütter Museum (Resim 3.6-3.7-3.8), Amerika'da ilk tıp okulu kurucusunun da bulunduğu bir ekip ile tıbbi araştırmalara çalışma alanı amacıyla kurulmuştur.⁴²

Resim 3. 6: Mütter Museum Psikoloji Bölümü koleksiyon örneği⁴³

Resim 3. 7: Mütter Museum koleksiyon içeriği örneği⁴⁴

Resim 3.8: Mütter Museum koleksiyon örneği⁴⁵

⁴⁰ 06.06.2016 < saglikmuzesi.trakya.edu.tr >.

⁴¹ 17.04.2017 < http://www.bmm-charite.de/>.

⁴² 17.04.2017 < http://muttermuseum.org/>.

⁴³ 17.04.2017 < http://muttermuseum.org/>.

⁴⁴ 17.04.2017 < http://muttermuseum.org/>.

⁴⁵ 17.04.2017 < http://muttermuseum.org/>.

İngiliz Cerrahları Kraliyet Okulu Wellcome Anatomi ve Patoloji Müzesi (Resim 3.9), modern anatomik ve patolojik koleksiyonu ile eğitime destek amaçlı kurulmuştur.⁴⁶

Resim 3.9: Wellcome Anatomi ve Patoloji Müzesi

İlk çağdaş tıp eğitimini verildiği tarihlerden günümüze, çağdaş eğitimi içeren hem gelişim hem de değişimin gözler önüne serilmesini kapsayan bir süreç olarak koleksiyon nesnelere çağdaş müze konseptiyle eşleşen öğeler olarak edinilecektir. Bu amacı besleyecek tüm nesne edinimleri için başlıklar aşağıdaki gibi oluşabilir;

- Türkiye’de yayınlanan organ nakli ile ilgili kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları,
- Türkiye’de organ nakli ile ilgili arşiv niteliğindeki resimler, tablolar,
- Türkiye’de organ nakli konusunda katkı sağlayan bilim insanları ile ilgili yazılı, görsel materyaller,
- Türkiye’de organ nakli konusunda görsel arşiv niteliğindeki videolar,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli ile ilgili kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli ile ilgili resimler, tablolar (Resim 3.10),

Resim 3.10: Başkent Üniversitesi Kütüphanesi organ nakli ile ilgili yağlıboya tablo (D. Çiftçioğlu, 2017).

⁴⁶ 16.04.2017 < <https://www.rcseng.ac.uk/museums-and-archives/wellcome-museum/> >.

- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli konusunda tanınmış bilim insanları ile ilgili bilgilendirme köşesi,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli konusunda videolar, ameliyat arşivleri,
- Türk tıp tarihi ile ilgili Türkçe yayınlanan kitaplar, el yazması eserler, resimler, (arşiv oluşturmak üzere eski kitap koleksiyonu,
- Tıp fakültelerinde kullanılan eğitim amaçlı maketler (illüstrasyon uygulamaları ile),
- Kurutulmuş preparatlar, doku parçaları,
- İlaç kutuları, dikiş setleri, stetoskoplar,
- Kemik parçaları, patolojik ve anatomik preparatlar,
- Sıvı içerisinde korunan doku ve vücut parçaları,
- Tıp fakültelerinde tıp tarihi ile ilgili kaynak niteliğindeki çizimler, film, slayt görselleri,
- Türk tıp tarihinde önemli kişilere ait dokümanlar (Resim 3.11), resimler, portreler,

Resim 3.11: Başkent Üniversitesi kütüphanesi özel koleksiyonu (D. Çiftçioğlu, 2017).

- Tıp fakültelerinde cerrahide kullanılan alet örnekleri,
- Hekim odası düzenlemesi(Resim 3.12)sergilemesi koleksiyona ait alanda kurgulanabilir,⁴⁷

Resim 3. 12: Başkent Üniversitesi kütüphanesi özel koleksiyonu (D. Çiftçioğlu, 2017).

⁴⁷Başkent Üniversitesi rektörü Prof. Dr. Ali Haberal ile 05.05.2017 tarihli yapılan röportaj ek 1 olarak orijinal metni düzenlenmiştir.

- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın gerçekleştirdiği operasyonlardan oluşan özel fotoğraf albümleri,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın organ nakli konusunda yazdığı kitaplar, makaleler, sunduğu bildiriler, katıldığı kongrelere ait görsel ve yazılı dokümanlar,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın organ nakli konusuyla aldığı ulusal ve uluslararası ödüller, plaketter, nişanlar, teşekkür belgeleri, üyelik belgeleri ve törenleri ait görseller,

3.4.2. Başkent Üniversitesi Tarihçesi Koleksiyon Bölümü

Koleksiyonun Oluşturulma Gerekçesi:

Başkent Üniversitesi Tarihçe Koleksiyonu, Türkiye'de kurulan 3. Ankara'da kurulan 2. Vakıf üniversite olması ve 24 yıllık bir geçmişe sahip olması dolayısıyla vakıf üniversitelerinde bellek özelliği taşıması hedefiyle bir bölüm oluşturulmalıdır.

Koleksiyonun Niteliği:

Sürekli sergi alanı olarak düzenlenecek bu koleksiyon gelişmeye açık bir alan olarak planlanması uygun görülmüştür.

Koleksiyon Materyalleri ve Genel Özellikleri:

Bu bölüm koleksiyon seçimi için Ankara Üniversitesi'nin bu kurgu ile yapmış olduğu çalışma (Resim 3.13) yol gösterici olmuştur. Ankara Üniversitesi müzesinde okulun açılış törenine ait yazılı ve görsel materyaller, eğitimde kullanılan alet ve gereçler, hocalar ve mezunlara ilişkin panolar koleksiyon olarak sergilenmektedir.⁴⁸

Resim 3. 13: Ankara Üniversitesi müzesi koleksiyon örneği

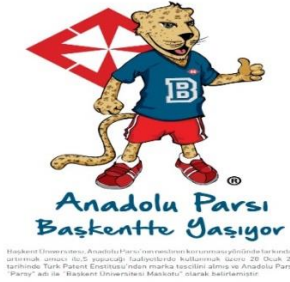
⁴⁸ 17.04.2017 < <http://agri.ankara.edu.tr/muze/>>.

Hedeflenen koleksiyona ait bölümleri kampüse ait gelişim, eğitime ait gelişim şeklinde iki ayrı bölüm olarak kronolojik olarak hazırlamak mümkün görülmüştür. Bu koleksiyon içerisinde üniversitenin maskotu olarak tescil ettirilen, 'Parsy' isimli (Resim 3.14) Anadolu Parsı endemik türüne⁴⁹ ait özel bir bölüm düzenlenmelidir.

-Üniversitenin kuruluş düşüncesinin olgunlaşması itibariyle görüşme resim, resmi yazışma, izin aşaması evrakları,

- Açılış törenine ait tüm yazılı, görsel materyaller,

- Kurucu, mütevelli heyeti, yönetimde yer alan yöneticilere ait resim ve bilgi panoları,

Resim 3.14: Başkent Üniversitesi maskotu

-Üniversite gelişimine emeği geçen yönetici ve çalışanlar sergisinde resim ve özgeçmiş bilgilerini içeren panolar,

-Üniversite logosunun seçimi, logoya ait ilk taslak çizimler,

-Günümüze kadar olan üniversite kampüsünün kronolojik gelişim, yerleşim planları resimleri,

-Kampüse ait maketler, kampüs planları, kampüs haritası, kampüste sürdürülen ağaçlandırma çalışması⁵⁰ gelişimine ait çalışma resimler,

-Üniversitenin aldığı ödüller,

Başkent Üniversitesinin eğitimindeki gelişim temasına uygun oluşturulacak koleksiyonda içerik olarak;

- Eğitimin başladığı fakülte ve bölümlerin kronolojik tanıtım panoları, resimleri,

- Bölümlerden mezun olan ilk öğrenci resimleri,

- Kullanılan ders aletleri teknolojik gelişimin belgesi niteliğindeki bilgisayar, fax, telefon, fotokopi makinası, projeksiyon aleti,

-Öğrenci toplulukları ve okul takımlarının kazandığı ödüllerin (Resim 3.15) yer aldığı nesnelere şeklinde düzenlenebilir.

⁴⁹ 12.02.2017 < http://www.baskent.edu.tr/dayrinti.php?duyuru_id=3832>.

⁵⁰ Başkent Üniversitesi Bağlıca kampüsü arazisi ağaçlandırma çalışması sonucu denetim raporu ek 4 olarak düzenlenmiştir.

-Mezuniyet törenleri, kutlama, açılış, kongre, seminer etkinlikleri, öğrenci sergileri, videolar, üniversiteye ait ödüller, gazete ve dergi yazıları koleksiyonu oluşan nesnelere olarak düzenlenebilir.

Resim 3.15: Başkent üniversitesi öğrenci topluluklarının aldığı ödüller (D. Çiftçioğlu, 2017)

-Kampüs alanındaki yetişen ve endemik tür olarak bulunan bitki⁵¹ ve hayvan türlerine ait görseller ve bilgi panoları (Tablo 3.1), özellikle bitki türlerinin korunup, üretiminin yapıldığı, atölye uygulamalarına ev sahipliği yapacak botanik bir bahçe ya da sera kurulumuyla hayat bulabilir.

Koleksiyonun Hedef ve Amaçları:

Başkent Üniversitesinin eğitim verdiği 24 yıllık bir geçmişi ile genç üniversitelerden köklü üniversiteler listesine geçtiği gözetilerek bellek oluşturması için yeterli bir birikime sahiptir. Oluşturulacak bu koleksiyon vakıf üniversiteleri içerisinde ilk olacağından diğer üniversiteler için örnek model özelliği özendirici bir amaçtır. Kurulduğu günden günümüze kadar eğitim ve sosyal- kültürel faaliyetlerindeki önemli başarıları, mezun öğrenciler, çalışanlar ve öğrenciler için aidiyet duygusunu güçlendiren bir çalışma, eğitimdeki kalite sembelleri olan örneklerin paylaşımı hedefini destekleyecektir. Yürütülen ağaçlandırma projesinin sosyal sorumluluk kapsamında özendirici rolü de örnek uygulamaların yapılması için fikir olma özelliği taşıyacaktır.

Koleksiyonun Bölümleri:

Bu bölüm koleksiyonları içerik olarak hem Başkent Üniversitesinin yönetsel olarak aldığı karar ve uygulamaların bir sonucu, hem de öğrencilerin sunulan imkân ve destekler sonucu kazandığı başarıların yer aldığı bölümler olarak hazırlanacaktır. Özellikle alınan ödüller kısmı ulusal ve uluslararası bir grupta ile sınıflanmalıdır.

⁵¹ 02.20.2017 < katalog.baskent.edu.tr/client/en_US/default/.../ada;...ic..7>.

	2012	General Total
<i>Black Pine (Pinus nigra)</i>	1.528	2,430.809
<i>Lebanon Cedar (Cedrus libani)</i>	1.625	81.458
<i>Poplar (Populus ssp.)</i>	-	6.200
<i>Black Locust (Robinia pseudoaccacia)</i>	10.060	130.583
<i>Arizona cypress (Cupressus arizonica)</i>	699	14.920
<i>Blue spruce (Picea pungens)</i>	-	281
<i>Ball locust (Robinia pseudoaccacia)</i>	-	2.633
<i>Southern catalpa (Catalpa bignonioides)</i>	-	10.211
<i>Ailanthus (Ailanthus altissima)</i>	-	21.050
<i>Boxelder maple (Acer negundo)</i>	-	23.370
<i>Ash (Fraxinus ssp.)</i>	143	5.391
<i>Almond (Prunus amygdalus)</i>	-	709
<i>Wild pear (Pirus elaeagnifolia)</i>	-	315
<i>Horse chestnut (Aesculus ssp.)</i>	-	232
<i>Goldenrain tree (Koelreuteria paniculata)</i>	-	100
<i>Pagoda tree (Sophora japonica)</i>	-	70
<i>St Lucie cherry (Prunus mahaleb)</i>	-	325
<i>Honey locust (Gleditschia triacanthos)</i>	-	50
<i>Russian olive (Eleagnus angustifolia)</i>	-	1.568
<i>Oriental plane (Platanus orientalis)</i>	-	1.548
<i>Linden (Tilia tomentosa)</i>	250	850
<i>Betula Alba (Betula alba)</i>	-	144
<i>Norway Maple (Acer platanoides)</i>	-	1.368
<i>Goat willow (Salix caprea)</i>	-	100
<i>Oak (Quercus ssp.)</i>	-	7.319
<i>Hawthorn (Crea tagus ssp.)</i>	-	1.438
<i>Norway spruce (Picea abies)</i>	165	337
<i>Atlas cedar (Cedrus atlantica)</i>	-	954
<i>Savin juniper (Juniperus Sabina)</i>	500	500
<i>Gallnut (Thuja occidentalis)</i>	6.000	6.000
<i>Walnut</i>	-	75
<i>Various types of fruits</i>	30	190
<i>Various types of bushes</i>	10.925	760.878
TOTAL	31.925	3,511.976

Tablo 3. 1: Başkent Üniversitesi 2012 yılı bağlıca kampüs arazisinde bitki türü ve sayısı⁵²

⁵² 02.20.2017 < katalog.baskent.edu.tr/client/en_US/default/.../ada;...ic..7>.

3.4.3. Ankara Koleksiyonu Bölümü

Koleksiyonun Oluşturulma Gerekçesi:

Başkent Üniversitesinin ilk kurulduğu Ankara ili için yeni bir sembol olmak ve örnek model oluşturmak, kentteki değişimi göstermek ve kentsel dönüşümün belgelerini paylaşmak, yerli ve yabancı ziyaretçi için kent rehberi olmak amacını destekler nitelikte koleksiyon nesnelere bir araya getirilmelidir. Yerel kültürün izlerini taşıyan, ulusal kültürü koruyan bir yaklaşımla, kültürel değerleri toplumsal hafızayı güçlendiren objeler ile kültür kuraklığı ve kültür sığlaşmasının engelleyecek niteliklerdeki nesnelere yardımcı ile bu bölüm oluşturulmalıdır.

Koleksiyonun Niteliği:

Sürekli sergi alanı olarak düzenlenecek bu koleksiyon bölümünün kronolojik bir düzende tarihi geçmişini yansıtacak biçimde sabit bir alan olarak planlanması uygun görülmüştür.

Koleksiyon Materyalleri ve Genel Özellikleri:

Ankara Koleksiyonu Bölümü içerik olarak;

- Ankara ilinin önemli etnografik ve arkeolojik özellik taşıyan nesnelere,
- Seymen kıyafetleri,
- Ankara ilinin özellikle kampüs arazisinin olduğu bölgedeki gelişim ve değişim fotoğrafları,
- Atatürk'ün Ankara'ya gelişi,
- Ankara'nın Başkent Oluşu,
- Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılış gibi önemli günler için özel sergiler,
- Tarihi ve turistik yerleri içeren bilgi ve görsel objeler,
- Yöreye özgü hayvanlar ve bitki türleri ile ilgili görseller ve kitaplar, bu türlerin yetiştirildiği sera uygulaması ile hayat bulabilir.

Koleksiyonun Hedef ve Amaçları:

Ankara Koleksiyonu üniversitenin adını alan Başkent temasını tamamlayan tüm önemli tarihi günlerin de yer verileceği nesnelere ile ulusal bir koleksiyon özelliği taşıyacaktır. Ulusal değerleri destekleyen kültürel objeler, kültürel sığlaşması önleyen bir koleksiyon olarak amaçlanmaktadır. Geçmişle günümüz ve yarınımız arasında yeni nesil için bir

aktarım olan bu koleksiyon nesnelere, geçmişe ait az parçalı nesnelere toplanması, sergilenmesi ve korunması için bir platform olmayı da hedeflenmektedir.

Koleksiyonun Bölümleri:

Ankara koleksiyonu için, tarihi ve her yıl düzenli anma ve kutlama yapılan günleri içeren nesnelere gruplanarak bir bölüm oluşturulmalıdır. Etnografik özellikleri tanıtan nesnelere ayrı bir bölüm olarak gruplanmalıdır.

3.4.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü

Koleksiyonun Oluşturulma Gerekçesi:

Başkent Üniversitesi sanata verdiği önemin vurgulanması, görsel sanatlar ve müzik alanında lider olan faaliyetlerini tanıtılması amacıyla bu koleksiyon oluşturulması uygun bulunmuştur.

Koleksiyonun Niteliği:

Sürekli sergi alanı olarak düzenlenecek bu koleksiyon bölümünün kronolojik bir düzende tarihi geçmişi yansıtacak biçimde sabit bir alan olarak planlanması uygun görülmüştür.

Koleksiyon Materyalleri ve Genel Özellikleri:

Üniversitenin sanatsal değerlerimize sahip çıkan, sanat değerlerine katkıdaki önderlik konumunu vurgulayan amaç ve hedeflerini destekler nitelikte koleksiyon nesnelere içermelidir.

Sanat Koleksiyonu koleksiyon nesnelere;

- Yaylı, vurmali, üflemeli olarak kullanılan müzik aletleri,
- Müzik tarihindeki önemli kişilere ait kitaplar, resimler, videolar, bilgilendirme panoları,
- Nadir eserler, el yazması eserlerden oluşan bölüm,
- Müzik dinletisi için özel odalar,

Türk el sanatlarını koruma ve tanıtımı hedefleyen bir koleksiyon içerik olarak;

- Seramikler, çiniler, hat sanatı örnekleri, tezhip sanatı, minyatür sanatı, ebru sanatı, takı sanatı, ipek dokumacılığı örnekleri,
- Türk el sanatlarında öncü, sanatların belli akımı temsil eden kişilere ait fotoğraflar, özgeçmiş bilgi panoları,

-Seramik atölyesi uygulama odası, Ankara'da diğer müzelerde sergilenen nesnelere ödünç alınarak geçici sergiler de yapılabilir.

Koleksiyonun Hedef ve Amaçları:

Sanat bölümü koleksiyonunda amaçlardan birisi geleneksel Türk el sanatlarının derinliğinin anlaşılması, diğer hedef Başkent Üniversitesinin sanata verdiği önemin anlaşılır kılınmasıdır.

Koleksiyonun Bölümleri:

Koleksiyonda el sanatlarının örneklerinden oluşan nesnelere, kendi aralarında ayrı sanat örnekleri olarak sınıflandırılmalıdır. Sanatın müzik bilim dalını simgeleyen nesnelere de kendi aralarında özelliklerine göre farklı bölümler olarak düzenlenmelidir.

3.5. Başkent Üniversitesi Müzesinde Koleksiyon Nesnelere ve Bunların Sergilenmesine Yönelik Kararlar

Müze binaları insan ve nesne odaklı yapılar olduğu için sergi mekânlarında konfor, koruma ile bütünleşik ele alınmaktadır. Müzelerde ziyarete açık olan ve olmayan mekânlarda, sergileme alanlarındaki ziyaretçi konforu göz ardı edilerek iklimlendirme planlaması yapılmaktadır. Koleksiyondaki nesnelere yapısal değişimlerine neden olan faktörler iç ve dış kaynaklı olmaktadır. Isı, ışık, nem, gazlar, partiküller, biyositler, temasla bulaşan kirler, sergileme, depolama ve paketleme malzemeleri kontrol altına alınması gereken kirliliğe ve dolayısıyla bozulmalara sebep olan faktörler olarak ele alınmaktadır. Sergileme, depolama, paketleme yapılırken belgeler arası kir, toz, mikroorganizma geçmesini engelleyecek ürünler kullanılmalıdır. Etkisiz ve çok amaçlı kullanılabilen plastik esaslı malzemeler, kutu, vitrin, çerçeve, paket, levhalarda kullanılarak koruyucu bir önlem uygulamasıdır. (Uğuryol, 2012). Müze yapısının bulunduğu yer koleksiyonun iklim denetim gereksinimlerinin belirleyicisidir. Önleyici koruma kapsamı, sergilenecek nesne ve yapı temelli ele alınmaktadır. Isı, nem, hava sirkülasyonu, rüzgâr, güneş iklim denetimi için önemli kriterdir. Özellikle bu tespitler mekânsal organizasyon şemasında depo ve sergileme alanlarının tespiti açısından da önem arz etmektedir (Guichen, 1984).

Orijinal işlevi müze binası olarak yapılan binalarda hedeflenen iklim yapılarına ulaşmak için yalıtım, mekanik tesisat, elektronik donanım, sergileme ve depolama malzemeleri içerisinde yapılan tespitler dikkate alınarak şekillendirilmelidir. Nesilden nesile taşınır kültür varlıklarının aktarılması için asıl amacı koruma olan müze binalarında bulunan

nesnelere; dış ve iç etkenler tarafından bozulmalara maruz kalmaktadır. Bu etmenler koleksiyonların özgün görünümünü değiştirip yıpranmalarına sebep olmaktadır. Fiziksel, kimyasal ve biyolojik etmenler yıpranma ve bozulmaya sebep olan etmenlerdir. Sergileme, depolama ve taşıma aşamalarında meydana gelebilecek yıpranmaların kontrol edilebilmesi için önleyici koruma devreye girmektedir. Uygun çevre koşullarının sağlanması için; nem, sıcaklık, ısıtma ve havalandırma sistemleri kontrol altında tutulmalıdır. Müze içerisinde kullanılan sergileme, depolama mobilya ve malzemeleri ile iç mimarideki boya, zemin kaplama ürünleri, mikroorganizmalara yönelik kullanılan kimyasallar sergilenen koleksiyonlar üzerinde olumsuz etki kaynaklarıdır (Uğuryol, 2012). Zararlı etmenlere karşı aktif ve pasif yöntemlerle önlemler alınmaktadır. Bu yöntemlerden en önemli koruma vitrin içi sergilemedir.

Sergilenen organik nesnelere havadaki su buharını oranı yüksek olduğunda emerek genleşip, oran düşük olduğunda büzülürler. Bu değişimler çatlama, yırtılma, ufalanma, kırılma ve biçim değiştirme riskini ortaya çıkarmaktadır. Nem, organik nesnelere yok edilmesinde rolü olan böcekleri arttıran, organik ve inorganik nesnelere kimyasal ayrışmaya sebep olan, metallere korozyonu arttıran, tarihi camlarda çatlak ve matlaşmayı hızlandıran, çözünebilir tuz ihtiva eden nesnelere aktive eden en önemli etmendir. Diğer etmenlerin neden olduğu solma etkisini hızlandıran nem, kumaşlarda leke, metal nesnelere korozyonu, kumaş küfünü etkinleştiren bir faktördür. Sıcaklık değişimi ile içerdikleri maddelere göre nesnelere kimyasal bozulma, şekil bozuklukları, yumuşama, kırılma, çatlama gibi sonuçları doğurabilir. Müze içerisinde ziyaretçiler için ısı konforu, zararlıların organik malzemelerde çoğalması için de uygun koşuldur. Sıcaklık değişimi organik nesnelere uzama, kılma, genişleme, daralma gibi şekil değişimi nem kadar tahribat bırakmamaktadır. Ancak ısı değişimleri bazı malzemelerde yumuşama, kırılma, çatlama gibi tehlikelere yol açıp kimyasal bozulmaları tetiklemektedir.

Hava koşullarının sergilenen nesnelere üzerindeki bozulma ve yıpratıcı etkilerinin en aza indirilmesi için müze yapılarında ısıtma-soğutma, kurutma-nemlendirme, hava dolaşımı ve hava kalitesinde istenilen değerler, havalandırma sistemleri, kurutucu, nemlendirici, fan, iklimlendirme cihazları desteği ile sağlanmaktadır. En etkili iklim denetimi için diğer bir tedbir, sergileme, depolama, mobilya ve malzemelerin yalıtımlı olmalarıdır (Uğuryol, 2012). Nem, sıcaklık, kirlilik denetimi biyolojik değişimlerin önüne geçen önlemler olarak ele alınmaktadır. Bu başlıklara ek olarak temizlik işlemlerinin yöntem ve malzeme tercihi

dekoruma yaklaşımında detaylandırılmaktadır. Tozu toplayan, vakumlu makineler yardımıyla yapılan bir yöntem tercih edilmektedir. Müze sergisinde koleksiyon oluşturulduktan sonra, koleksiyonda yer alacak nesnelere aydınlatması, koruyucu önlemlerinin düzenlemeleri için objelerin malzeme özelliklerinin sınıflandırılması önemlidir. Bu amaçla bu bölümde koleksiyon nesnelindeki malzemeler sınıflandırılacaktır.

3.5.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Koleksiyon Seçimi

Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal koleksiyonu; Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kişisel bilgileri içerikli nesnelere ve Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın mesleki yaşamını özellikle uzmanlık alanı olan organ nakli konusunu içeren nesnelere şeklinde nesne seçimleri olarak önerilmiştir. Bu koleksiyonların oluşumunda yer alacak nesnelere olan malzeme içerikleri aşağıdaki gibidir. Bölümün giriş kısmında yer alan koruyucu önlemlerin koleksiyon malzeme özelliklerine göre düzenlenmesi müzelerin ana amacı olan korumayı destekleyen bir yaklaşım geliştirmek için dikkat edilecek özelliklerin belirlenmesi için önemlidir.

- Karneler, diplomalar, teşekkür belgeleri, okul resimleri, sertifikalar, pasaportlar, oda kimlikleri, tıp tarihi ile ilgili kitaplar, resimler, organ nakli ile ilgili kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın ameliyatlarından fotoğraf albümleri, özel çekim fotoğraflar; kâğıt malzemelerden,
- Madalyalar, nişanlar; metal malzemededen,
- Kalemler; metal malzemededen,
- Gözlükler; cam- metal malzemededen,
- Mektup açma aparatları; metal-plastik malzemededen,
- Cüppeler, doktor önlükleri; kumaş malzemelerden,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın özel koleksiyonları; özel hediyeler; kadife-ipek-tafta kumaş, el dokuması yün, ahşap malzemededen,
- Maketler; ahşap malzemededen,
- Tıp alanında önemli kişilere ait portreler ve tablolar; yağlı boya malzemelerden,
- Kurutulmuş preparatlar, doku parçaları; cam kavanozda özel solüsyonlar içerisinde,
- İlaç kutuları, dikiş setleri, stetoskoplar; metal, plastik malzemededen,
- Cerrahi alet örnekleri; metal- plastik malzemelerden,
- Cerrahinin gelişimi ile ilgili görüntüler, illüstrasyonlar, slayt, film, çizimler;

- Madalyalar, nişanlar; metal malzemeden,
- Ödüller, plaketter; cam-kristal-metal malzemeden,
- Teşekkür tabakları; porselen malzemeden,
- Kitapların ciltleri; deri malzemeden,
- Kurutulmuş preparatlar, anatomik-patolojik preparatlar, vücut ve doku örnekleri, kemik parçaları, cam şişe malzemeden oluşabilir.

3.5.2. Başkent Üniversitesi Tarihçesi Bölümü Koleksiyon Seçimi

Başkent Üniversitesinin vakıf üniversiteleri içerisinde bellek olma özelliği düşünülerek oluşturulacak bölüm içerik oluşturacak materyallerin malzeme içerikleri aşağıdaki gibidir.

- Üniversitenin maskotu, 'Parsy' isimli Anadolu Parsı endemik türüne ait özel bölümde maket; fiberglas malzemeden,
- Üniversiteye ait ödüller; metal- porselen- cam-kristal malzemeden,
- Bilgilendirme panoları levhalar; metal-cam malzemeden,
- Üniversitenin kuruluş düşüncesinin olgunlaşması itibariyle görüşme resim, resmi yazışma, izin aşaması evrakları, üniversite logosunun seçimi, logoya ait ilk taslak çizimler, kurucu, mütevelli heyeti, yönetimde yer alan yöneticilere ait resimler, Üniversite gelişimine emeği geçen yönetici ve çalışanlar sergisinde resim ve özgeçmiş bilgilerini içeren panolar, günümüze kadar olan üniversite kampüsünün kronolojik gelişim, yerleşim planları resimleri, kampüs planları, kampüs haritası, kampüste sürdürülen ağaçlandırma projesi gelişimine ait çalışma resimler, mezuniyet törenleri, kutlama, açılış, kongre, seminer etkinlikleri, öğrenci sergileri, gazete ve dergi yazıları; kâğıt malzemelerden,
- Kullanılan ders aletleri teknolojik gelişimin belgesi niteliğindeki bilgisayar, fax, telefon, fotokopi makinası, projeksiyon aleti; metal-plastik malzemeden,
- Kampüs maketi ahşap-cam-plastik malzemeden meydana gelebilir.

3.5.3. Ankara Bölümü Koleksiyon Seçimi

Başkent Üniversitesi adı gibi ülkemiz başkentinin tanıtımına ve prestijine katkıda bulunmak, kurulduğu ilde konumu dolayısıyla şehrin gelişimine ait içerikler ve yine bu lokasyonda yeşillendirme projesi yürütmesi özelliği ile bu bölüm koleksiyon nesnelere materyal malzemeleri aşağıdaki gibidir.

- Ankara ilinin önemli etnografik ve arkeolojik nesnelere taş –kumaş- metal malzemeden,
- Seymen kıyafetleri; kumaş malzemeden,

-Ankara ilinin özellikle kampüs arazisinin olduğu bölgedeki gelişim ve değişimlerin fotoğrafları, Atatürk'ün Ankara'ya gelişi, Ankara'nın Başkent Oluşu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılış gibi önemli günler özel sergileri, tarihi ve turistik yerleri içeren bilgi ve görsel objeler, yetiştirilen bitkiler, yöresel hayvanlar ile ilgili bilgi panoları kağıt ve cam malzemededen olabilir.

3.5.4. Sanat Bölümü Koleksiyon Seçimi

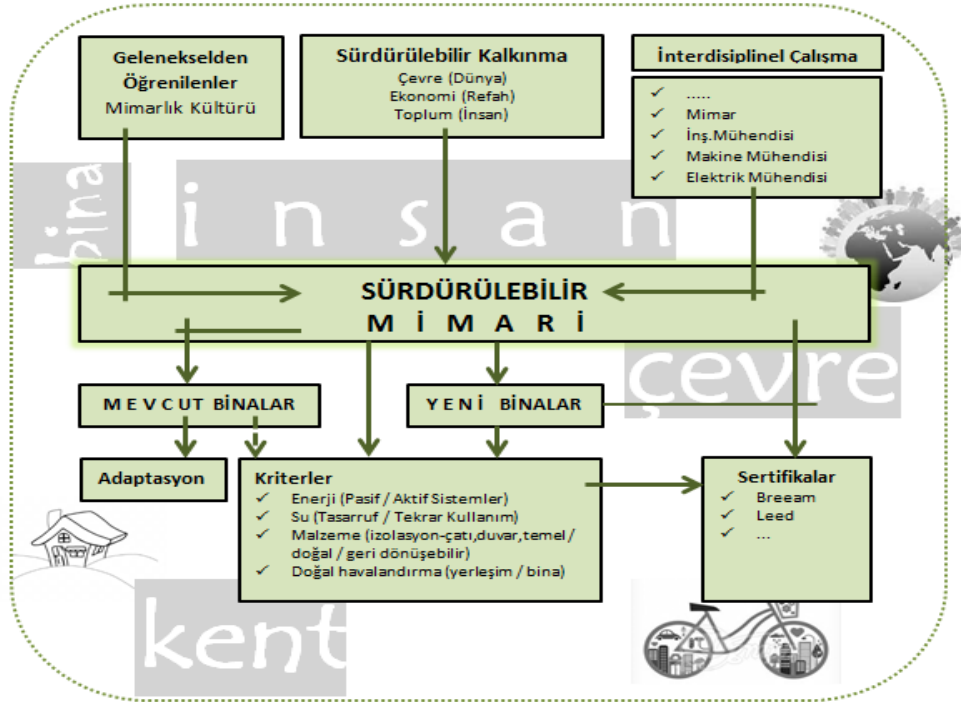
Başkent Üniversitesi bünyesinde kurulan Devlet Konservatuvarı, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin eğitime ve sanatseverlerin beğenileri için geliştirilmesi hedeflenen bu koleksiyon içeriği;

- Yaylı, vurmali, üflemeli olarak kullanılan müzik aletleri; metal, ahşap malzemededen,
- Müzik tarihindeki önemli kişilere ait kitaplar, resimler, videolar, Türk el sanatlarında öncü, sanatların belli akımı temsil eden kişilere ait fotoğraflar, özgeçmiş bilgi panoları; kağıt-cam malzemededen,
- Nadir eserler, el yazması eserler; kumaş- dokuma yün malzemededen,
- Türk el sanatları örnekleri; kâğıt- cam-yağlı boya-seramik-çini-ipek malzemededen,
- Takı örnekleri; metal malzemededen oluşabilir.

4. BÖLÜM

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ MÜZESİNİN TASARIMINDA MİMARİ ÖLÇÜTLER

Günümüzde klasik ya da geleneksel yapı tasarım ilkeleri çağdaş mimari tasarım ölçütleri olan teknoloji-işlevsellik-ekonomi-estetik, doğa-çevre-enerji-konfor konuları ile genişletilerek değişime uğramıştır. Ülkemizdeki uygulamaların yetersizliği ise akademik ortamlarda giderek daha fazla tartışılmaktadır. Ancak bu yeni fikirleri destekleyen çağdaş yapılanmalar bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az sayıdadır. Bu düşünceler ile ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramına dayalı gelişme bugünün gereksinimlerinin karşılanmasını fakat gelecek nesillerin de doğal kaynaklardan yararlanma haklarının bulunduğunu ve gelişmede çevreye saygı, doğallık, yenilenebilirlik gibi kavramlarla küresel anlamda ilkeler oluşturulmaya çalışılmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı yapıyı çevre dostu, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla irdelemektedir. Bu kavram mimari tasarım ölçütlerinin yeniden yorumlanmasına sebep olmuştur. Doğal kaynakların sınırsız olmadığı fikrinin kabulü korunmalarını beraberinde hatırlatmıştır (Dikmen, 2011).

Şekil 4. 1: Sürdürülebilir mimari örnek şeması⁵³

Günümüzde müze yapılarında mimari ölçütler çağdaşlığın simgeleyen öneriler ile şekillenmektedir. Dolayısıyla yeni tasarlanacak müzelerin de sürdürülebilirlik kavramı ile

⁵³ 13.04.2017 < <https://www.google.com.tr/> >.

ele alınması gerektiği tartışılmaz bir gerçekliktir. Müzelerin teknolojik olarak en gelişmiş olanakları kullanan, işlevsel anlamda yeterli, kullanıcılar açısından sağlıklı, güvenli, ergonomik olması ve tabii ki yapım aşaması ile işletilmesinde ekonomik olması beklenmektedir. Bir anlamda kültürel paylaşım mekânları olan müzeler, yalın, modern, şeffaf, ulaşılabilir, buluşulabilir, tartışabilir, eğlenebilir mekânlar olarak yaratılmalıdır. Yukarıda tanımlanan sürdürülebilirlik kavramı Başkent Üniversitesinin misyon ve vizyonu olarak açıklanan genel prensip ve ilkeleri ile de birebir örtüşmektedir. Bu anlamda üniversite için geliştirilecek olan müze yapısının öncelikle çevre dostu (Resim 4.1), yeşil bina (Resim4.2) standartlarında olması gerekir. Müzenin teknolojik altyapısı sahip olduğu koleksiyonları ve sergileme tekniklerini destekleyen nitelikte olması hedeflenmiştir.

Resim 4. 1: Barcelona, İspanya / Joan Maragall Kütüphanesi⁵⁴

Resim 4. 2: Singapur / Create Singapur Uluslararası Araştırma Vakfı⁵⁵

Başkent Üniversitesi Müzesi için geliştirilen model önerisinin tasarımında ele alınacak mimari ölçütler Mimari Tasarım Yaklaşımı, Mekânsal Organizasyon ve İç Mekân Kalitesi, Tematik Kurgu ve Sirkülasyon, başlıkları altında irdelenmiştir.

⁵⁴ 20.02.2017 < http://www.ekoyapidergisi.org/resimler/1437400746_ispanya.jpg>.

⁵⁵ 20.02.2017 <<http://www.ekoyapidergisi.org/1212-10-secilmis-ornek.html>>.

4.1. Başkent Üniversitesi Müzesi Mimari Form, Yeşil ve Sürdürülebilir Yaklaşım Önerisi

Vakıf üniversitelerinde verilen eğitimde kalite standartları gün geçtikçe artmaktadır. Başkent Üniversitesi ülkemizde bulunan üniversitelerin içerisinde pek çok konuda ilk ve öncülükleri olan deneyimli bir eğitim kurumudur. Üniversitemiz eğitim verdiği alanlarda bilim-kültür-sanat iç içe geçmiştir. Söz konusu olan özellikler ile üniversitemizin sanat ve bilimi bir arada barındıran koleksiyonları, sergilemek üzere oluşturacağı müze için tasarım ölçütlerini de önceden belirlemelidir. Bu fikir ile yola çıkarak sürdürülebilir, çevre dostu, etkin enerji kullanımlı, engelsiz bir mimari yapının oluşturulması hedeflenmiştir, Böylece Başkent Üniversitesinin prestijini artıran ve diğer girişimciler için örnek niteliğinde bir üniversite müzesi model önerisi gerçekleştirilebilir.

Günümüz eğitim kurumlarında yaşam boyu eğitim yaklaşımı benimsenmiş olup gelişen işbirlikleri ile kamusal açıdan yaygın bir eğitim kültür ve sanat alanlarına dönüşmektedir. Mimari tasarım yaklaşımları belirlenirken Başkent Üniversitesinin amaç, misyon, vizyonu ile ortaya koyduğu somut örneklerden hareket edilmeli ve kurumun, yenilikçi, girişimci, uluslararasılaşma stratejileri temel alınmalıdır. Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü arazisi, kurulduğu yıllarda kurak bir arazi olup; şu anda 4 milyon ağaç ile bir örnek bir ağaçlandırma çalışması, sürdürülebilir bir peyzaj uygulama projesidir. Kurulduğu günden bu yana sürdürülen bu ağaçlandırma çalışması, doğal hayatı korumayla eşleşen bir anlayıştır. Yeşil bina uygulaması, sürdürülebilir kampüs uygulamalarında tercih edilen bir tasarım anlayışıdır. Yenilikçi üniversiteler, topluma öncülük eden rollerini sürdürülebilir mimari olarak tanımlanan uygulamalar ile ortaya koymalıdır. Kısıtlı doğal kaynaklar, ekonomik etkenler, çevresel bozulmalar ile küresel çapta bilinç düzeyindeki gelişim sürdürülebilir kampüs olma isteğini ortaya çıkaran etmenlerin başındadır.

Başkent Üniversitesi ilk olarak kurulan fakülte ve bölümlerinin teknolojiyi kullanan ve yöneten mühendislik ve sağlık alanlarında olması durumu, mimari tasarım yaklaşımında da sınırlı kaynak kullanımı, atık yönetimi gibi etkin enerji, doğa dostu sürdürülebilir bir tasarım anlayışını örnek alan teknolojik yapılanmayı desteklemektedir. Başkent Üniversitesinin vakıf üniversiteleri içerisinde ilk tıp eğitimi veren üniversite olarak ayırt edici bir yetkinliği bulunmaktadır. Üniversitemizin sağlık alanındaki eğitim ve yaygın hizmet veren yapısı çevre sağlığı ön plana alan mimari tasarım öğeleri ile somutlaştırabilir. Böylece üniversitenin amaç-misyon-vizyon anlayışlarını destekleyen bir mimari tasarım

şekillenmesi elde edilebilir. Başkent Üniversitesinin farklı ve farkındalık yaratan ilk ve öncülükleri çağdaş mimari tasarım yaklaşımını şekillendiren ana unsurlar olarak benimsenmelidir. Başkent Üniversitesi model önerisi çerçevesinde geliştirilecek müzenin yapısal özellikleri, sonradan tüm üniversite kampüs arazisinde uygulanan bir üslup birliği için temel olmalıdır. Bu aşamada tasarıma yönelik olarak alınacak bir takım kararlar yeşil kampüs olma yolunda aşamaları oluşturacaktır. Uygulanacak müze mimarisinde;

- Tasarımda doğal kaynakların kullanımı yerine yenilenebilir ve sınırsız kaynak kullanımı,
- Müze planı ve konumun etkin enerji kullanımı gözetilerek konumlandırılması,
- Sürdürülebilir peyzaj anlayışı ile sert zemin uygulamaları, bitkisel düzenlemeler, sulamaya ilişkin düzenlemeler, aydınlatmaya ilişkin düzenlemeler, donatı elemanlarına ilişkin düzenlemeler,
- Engelsiz yaşam yapılanması,
- Atık yönetimi ile yaşam döngüsünün sağlanması,
- Yerleşkedeki hayvan ve bitki türlerinin korunması,
- Karbon salınımının aza indirgenmesi için yapılacak düzenleme ve çalışmalar yeşil bina anlayışını benimseyen yeşil kampüs elde edilmesi için çalışma ve tasarım prensipleri olacaktır.

Günümüzde yaşanan çevresel bozulma ve sorunsalın ana kaynaklarından biri de yapılaşmadır. Bu nedenle sürdürülebilir, enerji ve çevre dostu, yeşil çevre gibi kavramlar önemleri ile yeniden yorumlanmaktadır. Çağdaş bir mimari tasarımda sınırlı doğal kaynak kullanımı, yenilenebilir, verimli ve enerji etkin bir yapı üretilmesi ana hedefdir. Ayrıca insan konforu ve sağlığı üst düzeyde düşünülerek çevreye verilen zararın en aza indirgenmesi bir anlayış olarak benimsenip bu konuda bilinç oluşturmak tema olmalıdır.

Mimari tasarımda, yapı dış kabuğunda girinti çıkıntı azlığı ısı kontrolünde bir tasarım önlemi olarak ele alınmalıdır. Konfor gözetilerek yeterli hacimleri planlarken kompakt ve küçük ölçekli planlanmalıdır. Mekânsal organizasyon planlamasında, ısıl konfor koşulları kriteri, enerji verimliliği için ısıtma, soğutma, havalandırma ihtiyaçları etkin rol almaktadır. Isınma ihtiyacı olan birimler yapının güney, güneydoğu, güneybatı yönüne ve dış mekânlara arasında yalıtım amaçlı kiler, depo, tuvalet gibi birimler kuzey yönlerine yerleştirilmelidir. Isı performansı kontrolü yapının bulunduğu bölgede dış kabuğun yapısal elemanlarından kapı, pencere, döşeme gibi elemanları aracılığı ile uygun malzeme seçimi ile düzenlenmektedir. Yapının konumlandırmasında kışın en uzun güneş alma yönü ve yerel hâkim rüzgârlar düşünülerek belirlenmelidir. Enerji etkin kullanımı amacıyla arazi ve

peyzaj tasarımları önem kazanmaktadır. Bu koşulları etkin ve yerel malzeme seçimi, yenilenebilir, geri kazanılabilir, dayanıklı yapı malzemeleri, su kullanımı ve doğal yapı çizgisinde tahribat yapılmaması, iç hava kalitesi, ısı, görsel ve işitsel konfor uygunluğu kriterleri eklenerek ekolojik, sürdürülebilir bir yapı oluşumu elde edilebilir (Esin ve Yüksek, 2009).

Özetle çevreye duyarlı, enerji tasarruflu, doğaya saygılı, sürdürülebilir kalkınmayı küresel düzeyde katkıda bulunacak, yeşil ve sürdürülebilir kampüs uygulamasına uygun bir bina modeli (Resim 4.3.) önerilmektedir. Üniversitelerin bu yaklaşımdaki misyonları çevresel sorunların çözümüne ilişkin duyarlı yaklaşım sergileme olmalıdır. Kampüs ortamları topluma yetiştirilen bireylerin sürdürülebilir kavramını uygulamalı olarak öğrendikleri merkezler olmalıdır.

Resim 4.3: Meydan AVM ekolojik yapı örneği⁵⁶

Enerji tüketimi, atık yönetimi, yeni teknik ve teknolojilerin sürdürülebilirlik kavramı ile geliştirilmesi, üniversitelerin toplumda örnek teşkil etmesi hedefini gerçekleştirmeyi amaçlayan bir sosyal sorumluluk projesi olarak değerlendirilmelidir. Dünyada özellikle yeni yapıyı planlanan binalarda yeşil bina uygulaması, enerji tüketimini azaltan, kaynak kullanımında çevre dostu bir yaklaşımı benimsenmektedir. Son yıllarda uluslararası geçerliliği olan sertifikalarla yeşil bina yapımı rağbet görmektedir. Bu nedenle üniversite kampüslerinde çevreye duyarlı doğal kaynak ve atık yönetimi konularında teknolojilerin uygulandığı bina tasarımları hayat bulmalıdır. Yeşil bina tasarımında iç ortam hava kalitesi ve ortam konforu, yağmur suyu kullanımı, maksimum doğal ışık kullanımı ve ısı yalıtımı önemlidir. Ayrıca yeşil binalar kampüs içindeki peyzaj düzenlemeleri ile bir bütün olarak ele alınmalıdır. Özellikle yeni ve yenilenebilir enerji kaynakları yaratmak

⁵⁶ 13.04.2017 < <https://www.google.com.tr/> >.

konusunda yapılacak öncü faaliyetler üniversitelerin enerji taleplerinin karşılanması, maliyet azalması ve gelir getirici unsur olarak önemli bir faaliyet oluşturacaktır. Çevreyi koruma, kısıtlı kaynakların kullanım bilinç kültürünün oluşturulması öğretim programı kapsamında en önemli kazançtır.⁵⁷

Çağdaş müze mimarisinde ana hedef, minimum malzeme kullanımı, maksimum şeffaflık ve esnek kullanım alanları olarak benimsenmelidir. Modern mimarlığın doğal aydınlatma sağlayan geçirimli ve akıllı cephe sistemi ile sürdürülebilir yapılarda kullanılan malzemesi camdır (Tuğrul ve Sev, 2015). Sürdürülebilir yapı tasarım ölçütleri:

- Yarattılan sağlıklı mekânlarla iç mekân kalitesinin artırılması,
- Yapının formunun konumu, iklim, manzara, hâkim rüzgâr gibi özelliklerin dikkate alınarak verimlilik sağlanması,
- Esnek ve değiştirilebilir mekân tasarımları,
- Alternatif enerji kullanımı ile kaynak koruması,
- Atık denetimi ve yönetimi,
- Biyolojik çeşitlilik ve habitatın korunması,
- Çevreye duyarlı malzeme seçimi,
- Sağlık ve güvenlik riskinin en aza indirilmesidir.

Sürdürülebilir yapı gelişen ve değişen mimari tasarım ölçütlerinin çevreye duyarlı malzeme ve yapım teknikleri ile üretimidir. Enerji etkin yapı tasarımı, değişken fiziksel çevre verilerinden iklim, yön, hâkim rüzgârın verilerinden maksimum fayda ile enerjiyi etkin ve verimli kullanımına yönelik tasarımın geliştirilmesidir. Aktif ve pasif denetimler ile soğutma-ısıtma-havalandırma konuları etkin enerji kullanımını tasarımları olarak ele alınmaktadır. Yapı tasarımlarında;

- Fiziksel çevreye uyumlu mimari form belirlenmesi,
- Dış havanın içeriye alınarak denetimli dağıtımının yapılması, iç ve dış hava arasında tampon bölge oluşturulması,
- Maksimum güneş enerjisinden fayda sağlanması için cephe sistemleri,
- Kullanılan malzemelerin yenilenebilir ve çevre dostu seçilmesi önemli kriterlerdir.

Etkin sürdürülebilir enerji ile çevre dostu tasarım için parametreler, iklimsel, görsel ve işitsel konforun sağlanması olup bu koşulların minimum enerji kullanımı ile sağlanması beklenmektedir. Yapının yeri, yakın çevre ile mesafesi ve konumu, yönü, formu, ısı

---

⁵⁷ 01.11.2017 < <http://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/dunyada-ve-turkiyede-surdurulebilir-kampus-uygulamalari/53>>.

geçişleri, dış ortam aydınlık düzeyi, iç hacmin özellikleri, pencere, cam gibi yapı elemanlarının boyut ve yapı özellikleri, güneş kontrolü ve doğal havalandırma, yapay aydınlatma sistemi, yapı yer ve yön seçimi güneşin ısı ve ışınımından faydalanmak, hava sıcaklığı, nem, mikro iklimlendirme enerji tüketimini etkilediği için etkin enerji kullanımını etkilemektedir. Yapı yüksekliği ısı kaybına neden olan etkidir. Hâkim rüzgâr yönünün dikkate alınması rüzgârın enerjisinden faydalanılması ve serinletici özelliğinden fayda sağlanması açısından önemlidir. Yapı formu ısı kayıp ve kazancını etkilemektedir. Pencerelerin güneşe yönlendirilmesi, kuzey cephelerde sağır cephe oluşturulması, peyzajın kuzeyde uygulanması, kuzeyde güneşe bakan çatı pencereleri, çatı ve duvar yüzeylerinin azaltılması enerji etkinliğini artıran tasarımlardır. İç hacimlerde yer alan duvar, pencere, cam gibi yapı elemanlarının biçimi, yüksekliği, yapısal boyutları verimliliği etkilemektedir. Isı kontrolü için doğu ve batı cephelerde cam yüzeyler azaltılarak, doğu-batı aksında güney geniş tutacak lineer konum etkin enerji yaklaşımı olacaktır. Doğal kaynaklar yaratarak havalandırma, ısıtma, soğutma olanakları yaratarak, enerji kullanımını azaltan peyzajı yapının içine dâhil ederek yeşil çatı uygulamalarını yaymak, atık su kontrolü, hava kirliliğini azaltılması, karbonun depolanması, biyolojik çeşitliliğin korunması, asma bahçe uygulamaları ile katlar arası birimlerin doğal iklimlendirilmesini sağlayacaktır. Bu uygulamalar ile yapının kapladığı alanın yapı içerisinde tekrar doğaya kazandırılması yönü ile de doğru bir yaklaşımdır (Dikmen, 2011).

Çevre dostu ve yeşil bina (Resim 4.4) standartları uygulama için bir üniversite müzesi tasarımın çıkış noktası kabul edilmelidir. Çağımız kent politikaları olarak benimsenen yeşil çatı uygulamaları (Resim 4.5) çevresel ve görsel zenginliği tamamlayan uygulamalar olması ile birlikte, pazarlama stratejisinin önüne geçen yapı için kullanılan arazinin bu düzenleme ile m² olarak doğaya dönüştürülmesi olmalıdır. Bu uygulamaların faydaları arasında; atık şebeke yükünün hafifletilmesi, hava kirliliğinin azaltılması, hava kalitesinin yükseltilmesi, ses izolasyonuna katkısı, geri dönüşümlü olduğu için uygulama kolaylığı, ısıtma ve soğutma giderlerine olumlu katkısı, atmosferin sera gazı etkisini azaltır, yangın korunumunu sağlayarak, yapı inşasında kaybedilen hafriyat toprağı geri kazanılır, biyolojik çeşitliliği koruyan bir yaklaşımdır, çatıyı ve konstrüksiyonu koruyucu özelliği ile uygulamalarda dikkate alınması gereken bir yaklaşımdır.⁵⁸

Çağdaş müze mimarisinin tanıtım ve prestij sembolü olarak değerlendirilmesi, sıra dışı

---

⁵⁸ 20.02.2017 < <http://www.ekoyapidergisi.org/2976-bitkilendirilmis-yesil-cati-uygulama-kurallari-ve-faydalari.html>>.

Resim 4. 4: Türkiye’de yeşil bina statülü ilk bina RMI Türkiye⁵⁹

mimarisi ile 21. yüzyılın lisanına uygun bir tasarım ürünü olarak ortaya çıkan bir örnek olması hayali tasarımın ana fikri kabul edilmelidir. Teknolojide ulaşılan son noktanın mimari tasarım, iç mekân tasarımı ve sunum tekniklerinde de hissedilir olması bütünleşik bir yaklaşım ile altyapı hazırlığı eş zamanlı ilerlemelidir. Hedef kitlesi geniş, ilgi çekici, hayranlık hissi içeriğine sahip sürdürülebilir, çevre dostu bir tasarım anlayışı ile desteklenmelidir.

Resim 4. 5: Vancouver Halk Kütüphanesi yeşil çatı örneği⁶⁰

Müze mimarisi ve iç mekân tasarımlarında ortak bir tasarım dili geliştirilerek kurgulanacak üniversite müzesi üslup birliği malzeme, doku, renk, uygulamada kendini göstererek örnek teşkil edilen bir öneri hedeflenmektedir. Geniş bir araziye sahip üniversitede müzenin yapılacağı yer kampüs içerisinde yaya, araç yolları üzerinde fakat eğitim yapılanma aksı ile çok yakın mesafede yer almamalıdır. Toplum hizmeti birincil amaç olarak benimsenen model müzeye, yoğun ve grup ziyaretlerinin eğitim alanından uzak bir mesafede yer alması güvenlik önlemi ve üniversitenin günlük yoğunluğu ve düzenini etkilemeyecek fikri ile uzak bir mesafe olarak belirtilmiştir.

⁵⁹ 11.07.2016 < <http://www.arkitera.com/> >.

⁶⁰ 11.07.2017 < <http://www.mimdap.org/?p=84>>.

Bilimin yapıldığı ve yayıldığı en son teknolojilerin kaynağı olan üniversitede, yeni oluşturulacak bir müze mimarisi çağa uyumlu çağdaş teknik, malzemelerin yapım tekniğinin uygulandığı bir mimari özellikte olmalıdır. Müze mimarisinin iletmek isteği mesajı algılatan bir yapı, ziyaretçi isteklerini karşılayan, bulunduğu dış mekânla uyum içerisinde, estetik ve sadelik anlayışa yakın, sergilenen koleksiyon öğeleri ve temanın önüne geçmeyecek aynı zamanda üniversitenin ve hatta bulunduğu ilin ikonik sembolü bir mimari tasarım olmalıdır. Cezbeden, yaşatan ve kurum kimliğini ve kültürünü yansıtan nitelikler yer almalıdır.

4.2. Başkent Üniversitesi Müzesi Mekânsal Organizasyonu ve İç Mekân Kalitesi Önerisi

Başkent Üniversitesi müze konsept öneri modelinde; bilim-kültür-sanat işlevleri ile oluşturulacağı mekanlarla donatılma hedefi birimsel organizasyondaki tanımlamalar ile proje şekillenmektedir. Mimariyi şekillendiren, planlamayı etkileyen mekânsal ihtiyaçların belirlenmesi ile ortaya konacaktır. Çağdaş yorum ile donatılacak müze konsepti için geleneksel müze mimarisine ek olarak, yeni mekân ihtiyaçları ile tasarlanmalıdır. Bu tasarımda mimari kriterleri, müzenin kuruluş amacındaki benimsenen anlayışlarla örtüşen bir üslup birliği olarak şekillendirmek önemli bir başlangıçtır. Engelli bireylerin, çocukların, yaşlıların kolay erişim ve gereksinimlerinin karşılanacağı birimler mekânlar arasında yer alması tasarımda dikkat edilecek ergonomi unsuru olarak ele alınmalıdır.

Klasik müzelerin mekânsal organizasyonlarında nesnelere saklaması, koruması ve sergilemesi ana amaç olup düzenlenmeler bu doğrultuda yapılmaktadır. Model önerisi geliştirilecek Başkent Üniversitesi Müzesi kurgusu içeriğinde klasik müze anlayışı mekân ihtiyaçları yanı sıra kültür-sanat faaliyetleri, araştırma faaliyetleri, sosyal faaliyet ve eğitsel faaliyet alanları başlıklarında mekânsal organizasyon tasarımı oluşturulmaktadır. Gerekli birimler müze kurgusunda planlanacak tüm faaliyetleri kapsar nitelikte olmalıdır. Öneri müzenin her türlü bilimsel, sosyal ve eğitsel faaliyetlere olanak sağlayacak biçimde planlaması ana hedefdir. Böylece değişik amaçlara yönelik birimler hem müze genelinde hem de kendi aralarında birimsel organizasyon konusu olarak ele alınmalıdır. Bu faaliyetler için hedeflenen kişi sayısı mekânların boyutlarının ve teknik donanımların belirlenmesinde önemli bir veri niteliğindedir. Müze planlamalarında, müze mimarisi ve kurgusal teması organizasyonu şekillendiren değişkenlerdir. Çağdaş yorum ile koruma, saklama ve sergileme temel amaçlarına araştırma ve kültür-sanat merkezi gibi faaliyetleri ekleyerek toplumsal hizmet rolünü üstlenen müzelerde mekânsal organizasyon

bileşenlerine ilave birimler yer almaktadır. Kurgulanacak senaryo hangi organizasyonların ve buna bağlı hangi birimlerin olması gerekliliğinin analizini oluşturmaktadır (Özkan Yazgan, 2011).

Çağdaş müze mimarisi içerisinde ziyaretçi gereksinimleri ve müze hizmet amaçları doğrultusunda yer verilmesi gereken mekânsal birimler yedi başlık altında değerlendirilmektedir:

1. Sergileme Alanları
2. Kültür Eğitim ve Sosyal Hizmet Alanları
3. Yönetim ve Programlama Bölümü
4. Bilgi-Belge ve Koruma-Restorasyon Birimleri
5. Teknik Servisler
6. Depolar
7. Tanıtım Birimi (Atagök, 1999: 75-79).

1980'lerde müzelerin toplumsal rolü tekrar irdelenip, yeni anlayışlarla yorumlanmıştır. Çağdaş rol ile müzelerde kullanılabilir esneklik kavramı önem kazanmıştır. Çok işlevli giriş salonları, restoranları, kafeleri, oditoryumları, satış mağazaları, atölyeler gibi kamu alanların planlandığı, estetik müze tasarımları post endüstriyel kentlerde eş biçimciliğin önüne geçmektedir (Nikolic ve Milojkovic, 2012). Müze yapısındaki birimlerin organizasyonu ve birimlerin kendi içlerindeki sergileme mekânlarının özel tasarımları ve sirkülasyon planlaması direkt etkileyen unsurlardır. Müzelerde çağdaş anlayışın benimsenmesi ile eğitsel ve sosyal fonksiyonlar önem kazanmış olup tasarımlarında deneyimsel boyutlanma ana fonksiyona ek olarak geliştirilmiştir. Günümüzde sadece sergilenen koleksiyonları görmeye gitmek yerine seramik dersine, kitap satın almaya, film gösterisi izlemeye yönelik olarak müze ziyaretleri yapılmaktadır. Tüm müze yapılarının Yeniden işlevlendirilen ya da orijinal işlevi müze yapısı olarak inşa edilen; temel amaç koruma, saklama ve sergilemedir ve olan müzelerin bu özelliği tasarım temelini oluşturmaktadır. Günümüzde müze mimarisi yakın çevresi ile ele alınıp planlanmaktadır (Atagök, 2012). Çağdaş müzeler deneyimleme ve gözlemlene yoluyla belli formları olmadan öğrenme ortamı olarak hizmet sunmaktadır. Kamusal miras niteliğindeki koleksiyonu oluşturan nesnelerin iyeliği güvenilirlik için önemli bir faktördür (Erkün, 2012). Müzede kültürel-sosyal-paylaşım mekânları olarak, etkinlik alanları, satış ofisi, teknik altyapısı, güvenlik tedbirleri, yeme-içme mekânları, atölyeler verilen kuruluş amacı ile paralellik gösteren bulunması gerekli birimler olarak değerlendirilmelidir. Farklılık

yaratmak talebi etkileyen en önemli unsurdur. Farklılığı yapılacak etkinlikler ve mekânlar yardımı ile müze konsepti içerisinde yakalamak gerekmektedir. Başkent Üniversitesi müzesi model önerisi için öngörülen mekânsal organizasyonlar aşağıda işlevlerine göre kategorize edilmektedir. Önerilen bu birimlerdeki ölçülendirme, hedef kitle sayısı ile boyuta dönüştürülecektir. Mekânlar kapalı mekânlar, açık mekânlar ve yarı açık mekânlar olarak tasarlanmaktadır. Başkent Müzesi önerisinde girişte kabul salonu birimi ile ziyaretçilere müze hakkında bilgi verilebilecek ve gerekirse dinlenecekleri bir mekân oluşturulması uygun görülmüştür. Sergileme kurgusunda önemli olan anlaşılabilir bir dil oluşturmak adına, oluşturulacak koleksiyonu ve birbirleri ile olan ilişkilerini anlaşılır kılmaktır. Genelden özele doğru bu kurguyu genel müze yapısı, katlar, salonlar, odalar, mekânlar arası geçişler, sergileme elemanları ilişkilendirilen bir kurgu içeriği hazırlanmalıdır. Yukarıdaki düşünceler doğrultusunda Başkent Üniversitesi müzesi modelinde öngörülen mekânlar aşağıda sıralanmıştır:

KARŞILAMA ALANLARI

Giriş holü, vestiyer, danışma

Bekleme Alanı

Fuaye Alanı

Güvenlik

Müze Avlusu

Bay-Bayan Engelli Tuvaletleri

SERGİLEME ALANLARI

Sergi Hazırlık Alanları

Kalıcı Sergileme Alanları

Geçici Sergileme Alanları

Dijital Sergileme Alanları

Dolaşım Alanları

SATIŞ ALANI

Müze Satış Birimleri

DİNLENME ALANLARI

Yeme-içme Alanları

Oturma Alanları

Çocuk Oyun Alanları

Bay- Bayan Engelli Tuvaletleri

YÖNETİM

Giriş- sekretarya

İdari Ofisler

Toplantı Salonu

Depo ve Arşiv

Bay-Bayan Çalışan Tuvaletleri

EĞİTİM MERKEZİ

Gösteri, Sunum Alanları

Atölyeler

Kütüphane ve Arşiv

Okuma Odaları

Bay-Bayan Tuvaletleri

KONFERANS VE SEMİNER ALANLARI

Fuaye

2 adet Çok Amaçlı Salon

Bay- Bayan Engelli Tuvaletleri

DEPOLAMA ALANLARI

Eser kabul, giriş

Eser Depoları

Envanter Odası

Artık Malzeme ve Geri Dönüşüm Odası

Alet Deposu

Teknik Servis ve Depoları

Isıtma ve Havalandırma Hacimleri

Yangın Güvenlik Merkezi

Teknisyen Odaları

Bilgi işlem Odası

Personel Dinlenme Odası

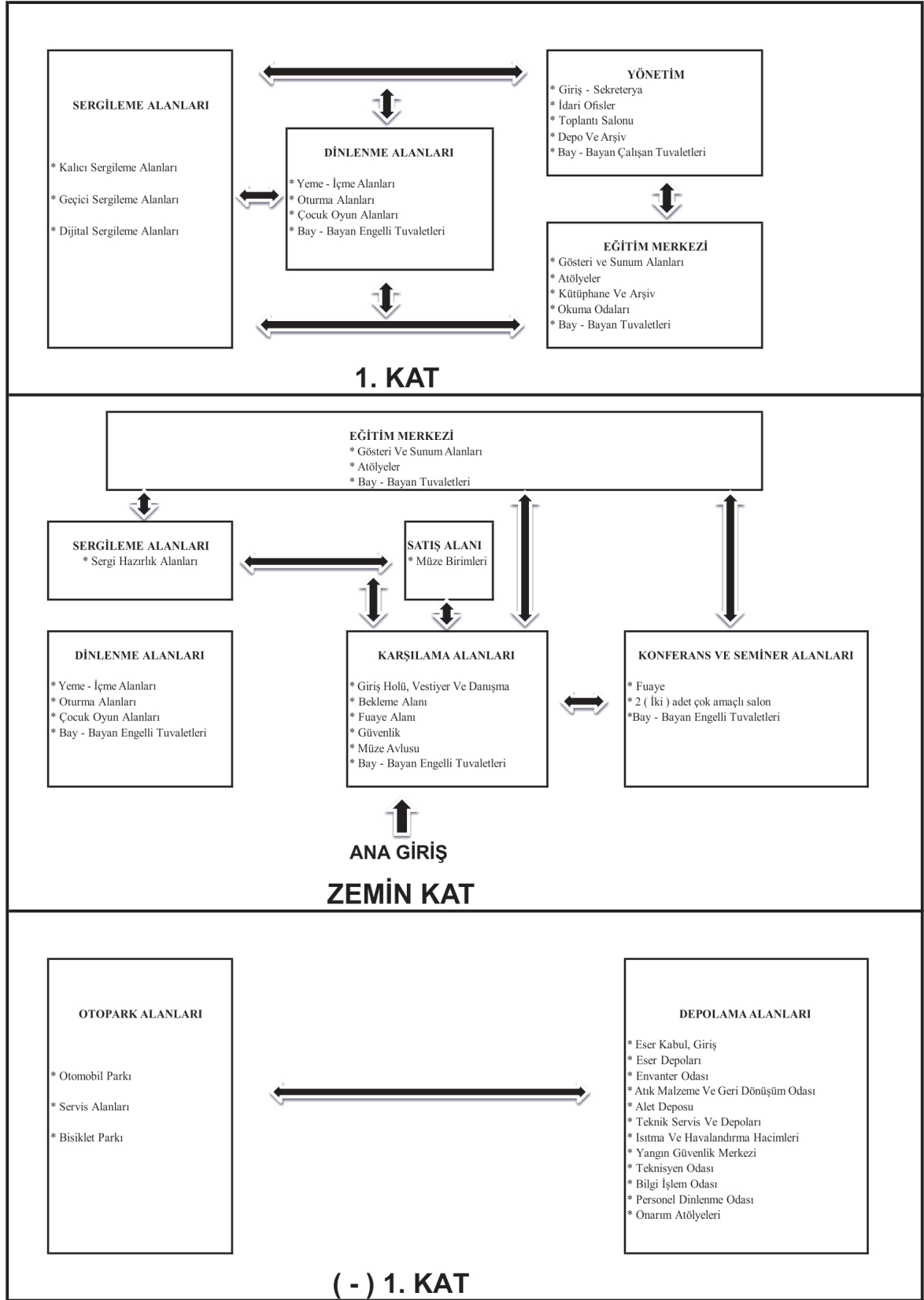
Onarım Atölyeleri

OTOPARK ALANLARI

Otomobil Parkı

Servis Alanları

Bisiklet Parkı

Şekil 4. 2: Başkent Üniversitesi mekânsal organizasyon önerisi

Bu birimlerin birbirleri ile ve bulunduğu kampüs arazisi ile uyumu da ayrıca detaylı bir planlama gerektirmektedir. Mekân organizasyonu fizibilite çalışması sırasında proje ekibi tarafından ölçekli bir çizimle, uygulama öncesi projenin tasarım öncesinde yapılması gereken bir çalışmadır. Müze mimarisi tasarımında yapının çevresi ile de ele alınması planlamada önemli bir tasarım başlığıdır. Yapının konumu ve ulaşım yollarıyla bağlantısı ana giriş kapısının konumu dikkate alınarak yapılabilir. Müze binasının çevresinde küçük bekleme alanları ile peyzaj düzenlemeleri oluşturulurken ziyaretçilerin müzeye girişi için bir ön hazırlık alanı düzenlenebilir.

Yönlendirme amaçlı yer yer aydınlatma uygulamaları, geniş açık yeşil alan bahçe düzenlemesi içerisine tasarlanacak sera kafe üniversitenin etkinliklerinin yapılacağı yeni bir mekân olarak, konser, film gösterisi, gösterilere ev sahipliği amaçlı kullanılabilir. Kapalı mekandaki fuaye alanına, bahçeden geçişler koridorlar ile bağlanabilir. Girişte kabul salonu birimi ile ziyaretçilere müze hakkında bilgi verilebilecek ve gerekirse dinlenecekleri bir mekân oluşturulabilir. Sergi mekânları arasındaki geçişlerde dinlenme alanları oluşturulabilir. Giriş katında sergi alanının sonundan müze kafeteryası, atölye, mağaza, restorana ulaşılabilir. Girişte yer alacak fuaye alanı, bekleme alanı ve müze avlusu ile yürüyen merdivenlerle diğer katlara birleşim sağlanabilir. Kapalı otopark girişi de girişle birleşerek tek bir toplanma alanı oluşturulabilir. Avludaki ana yön gişelere diğer yön wc, vestiyer ve depolara yönlendirebilir. Girişteki fuaye alanında grupların beklemesi ve çeşitli gösterilerin yapıldığı bir amfi düzenlemesi yapılabilir. Ana girişin avlusu hem giriş hem de çıkış olarak düzenlenebilir. Gişeden sonra sergilenen nesne ve müzenin tümü hakkında bilgi yetkililerce ve müzede çalışan öğrenciler tarafından da verilebilir.

4.3. Başkent Üniversitesi Müzesi Tematik Kurgu ve Sirkülasyon Önerisi

Sirkülasyon yani dolaşım, “müze yapısında değişik işlevlerdeki mekânları arası bağlantıyı sağlayan, yatay ve düşey geçişlerin sağlandığı koridor, merdiven ve asansör gibi bileşenlerden meydana gelmektedir” (Matthews, 1991). Tematik kurguda senaryo dâhilinde koleksiyonun ve sergilenecek objelerin bilgilerini hedef kitle belirlenmesi önem taşımaktadır. Sergilenecek koleksiyon ve içerdiği bölümlerin anlaşılabilir olması kullanılacak ana ve alt başlıklar ile sağlanabilmektedir. Uygulanacak bu başlık sistemi sergi içeriğini tanımlayan, tarih, mekân ve olayları açıklayan genel bilgileri içermelidir. Sergi kurgusunun belirlenmesinden sonra, serginin gezi güzergâhı planlanmaktadır (Madran, 2012). Başkent

Üniversitesi Müzesi model önerisinde, koleksiyon içeriğine göre geliştirilen temalar için genel mekânsal birimler göz önünde bulundurularak sirkülasyon şekillendirilmelidir.

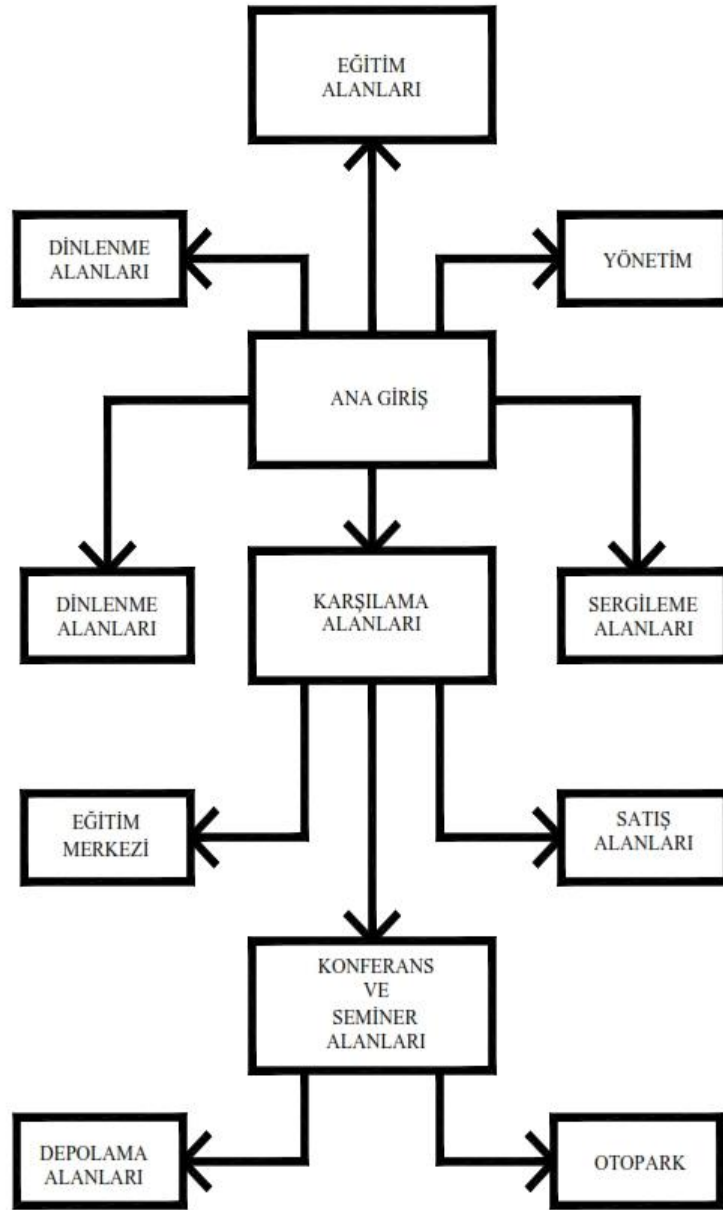
Sirkülasyon yani dolaşım tasarımı müze tasarımının önemli bileşenidir. Tasarlanan sirkülasyon yani dolaşım şeması müzede sergilenen nesnelere hangisine dikkat çekmek istediğimizin müze senaryosu içerisindeki önemli temalara yönlendirmenin amacına ulaşma yoludur. Ziyaretçilerin deneyimlemeleri sirkülasyon ile şekillenmektedir. Bu planlamada dört uygunluk kriteri dikkate alınmalıdır: müze genel mimarisi, sergileme mekânının genel mimari içerisindeki yeri, sergilenen nesnelere özellikleri ve ziyaretçilere hissettirilmesi hedeflenen mesajın uygunlukları geneli meydana getirmektedir. Müzelerde dolaşım tasarımı yapılırken; ziyaretçilere verilmek istenen mesaja, sergi içeriğine, sergileme mekânının mimari özelliklerine, müzenin geneline yani tüm içeren birimlere uygunluğu ile yönlendirilmelidir (Parlak, 1997).

Müzelerde tematik kurguların tasarımının yapılabilmesi için; ne sergileneceği, niye sergileneceği, kime sergileneceği konularının netleştirilmesi gerekmektedir. Kapsamına ve içeriğine göre, eğitsel ve estetik kurgular, süreli ve geçici oluşturulacak sergilerle bir bütünlük arz etmelidir. Müzelerde koleksiyonların oluşacağı sergiler arasında tematik bir bütünlük oluşturulmalıdır. Müze yönelimleri, amaçları ve hedefleri doğrultusunda tema ve alt temalar ile konsept saptanmaktadır. Konsept olarak çıkarılan temalar anlaşılabilir başlıklar haline dönüştürülmelidir. Temaların hangileri canlandırılabilir, hangileri görselleştirilebilir soruları koleksiyon taraması ile ortaya çıkmaktadır (Madran, 2012).

Müze bölüm ve koleksiyonları için oluşturulacak tematik dolaşım kurgusu koleksiyonun içeriğine ve bu koleksiyonda araştırma, bilgilendirme, arşiv, sergileme amaçlarından hangilerinin hedef kitleye sunulacak hizmet olarak benimsendiğine bağlı olarak ele alınmalıdır. Bilindiği gibi müzelerin ilk döneminde sergilenen nesnelere gelişigüzel bir şekilde herhangi bir sergi düzeni olmadan müze mekânlarında yer almaları zamanla, müze mimarileri ve mekân organizasyon önemini anlayışıyla gelişim göstermiştir. Dış mekânın bozulma etkilerini aza indirgeyen, odalarda sergilenen nesnelere ziyaretçilerin kararları doğrultusunda gezilip, belirli bir yönlendirme olmadan ziyaretlerini tamamlamışlardır. İlk müze yapılarında dönemin yapım ve mimari üslubu etkisini göstermiştir. Geniş açıklıklar ve odalar şeklindeki mekânsal organizasyonlar zamanla, sergilenen nesnelere için özel tasarlanan mekânlara yerini bırakmıştır (Erkün, 2012).

Kapsam ve içerik olarak bir üniversite müzesi model önerisi olarak, hem uzmanlık alanındaki öğrenci geliştiren Başkent Üniversitesi Müzesi, araştırmacılara hizmet sunarken

hem çalışma alanı yaratmalı, hem de geniş kitlelere uygulamalı eğitim-kültür-sosyal etkinliklere uygun mekânlarla keyifli ve kaliteli vakit geçirecekleri bir ortam sunmalıdır. Ana kurgu öğretirken keyif veren ve uzun süre geçirmek için gerekli ihtiyaç birimlerinin yer aldığı bir kompleksin oluşturulmasıdır. Böylece tüm çağdaş gereksinimlerin bir çatı altında toplanması da sağlanacaktır. Eğitim-öğretim ve eğlenceyi bir arada barındıran bu yapılanma için geçici- süreli koleksiyon sergilerini aktivite alanları ile bütünleşik olarak planlama bir yaklaşım olarak benimsenmelidir.

Şekil 4. 3: Başkent Üniversitesi Müzesi örnek dolaşım

Başkent Üniversitesi için önerilen üniversite müzesinin;

- Bağlı olduğu idari birime göre Ankara'daki ilk vakıf üniversitesi müzesi,
- Koleksiyon içeriğine göre ilk bilim-sanat-tarih üniversite müzesi,
- Sürdürülebilir, çevre dostu, etkin enerji kullanımlı, yeşil çatı uygulamalı ilk çağdaş yapı tasarımı üniversite müzesi,
- İlk sera ve botanik bahçesi olan üniversite müzesi,
- Türkiye'de ilk organ nakli koleksiyon içeriği ile tıpta uzmanlık müzesi,
- Türkiye'de ilk vakıf üniversitesi belleği müzesi kurulması hedeflenen tematik kurgular, koleksiyon bölümleri olarak geliştirilecektir.

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisinde genel sirkülasyon, hedeflenen dört bölüm içeriği göz önüne alınarak belirlenecektir. Koleksiyon içeriğinde neyin sergileneceği, ne için sergileneceği ve hedef kitlesi yani hangi ziyaretçi grubu için sergileneceği konu başlıkları ile de her koleksiyon için yine bir sirkülasyon oluşturulacaktır. Kapsam ve içeriğe göre bütün, oluşturulacak koleksiyon kendi arasında ve müze bütünü ile de bir bütünlük oluşturmalıdır. Müzenin genel temasını destekleyen bilim, sanat ve uzmanlık müzenin tümü değil sadece ilgilenilen alanların gezisi şeklinde kurgulanabilir. Bu temayı müze genelinde serbest, alt temalarda sınırlı, zorunlu ve serbest geziler şeklinde kurgulanabilir.

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisi çalışmasında geliştirilecek müze, hizmet verdiği topluluğa göre; eğitim, genel halk ve uzmanlık alanı müzesi olacaktır. Müze bağlı olduğu idari birime göre üniversite müzesi, ilgili olduğu idari birime göre bilim üniversite müzesi, koleksiyon içeriğine göre ise; bilim- teknoloji- sanat müzesi, koleksiyonu sergiledikleri mekâna göre geleneksel müze, hizmet verdikleri bölgeye göre; ulusal bir müze olarak kurgulanmaktadır. Uzmanlık alanlarını içeren koleksiyon içeriği özelliği ile uzmanlık müzesi olarak da değerlendirilebilir. Tüm bu koleksiyonlar hem kendi aralarında hem de müze geneliyle olan bütünlüğü oluşturan bir dolaşım kurgusu bağlantıyı sağlayan temaların parçası olacaktır.

4.3.1.Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Sirkülasyon Önerisi

Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal koleksiyonunda yer alan kişisel koleksiyon nesnelere meydana gelecek bölüm kendi içerisinde bir alan gibi sınırlandırılarak, kronolojik bir öykü içerisinde yer alıp tek yönlü gezi ve çıkışa yönlendirme şeklinde hareket kısıtlı, denetimli, anlaşılır, ayrı giriş-çıkış bir gezi güzergâhı oluşturulması

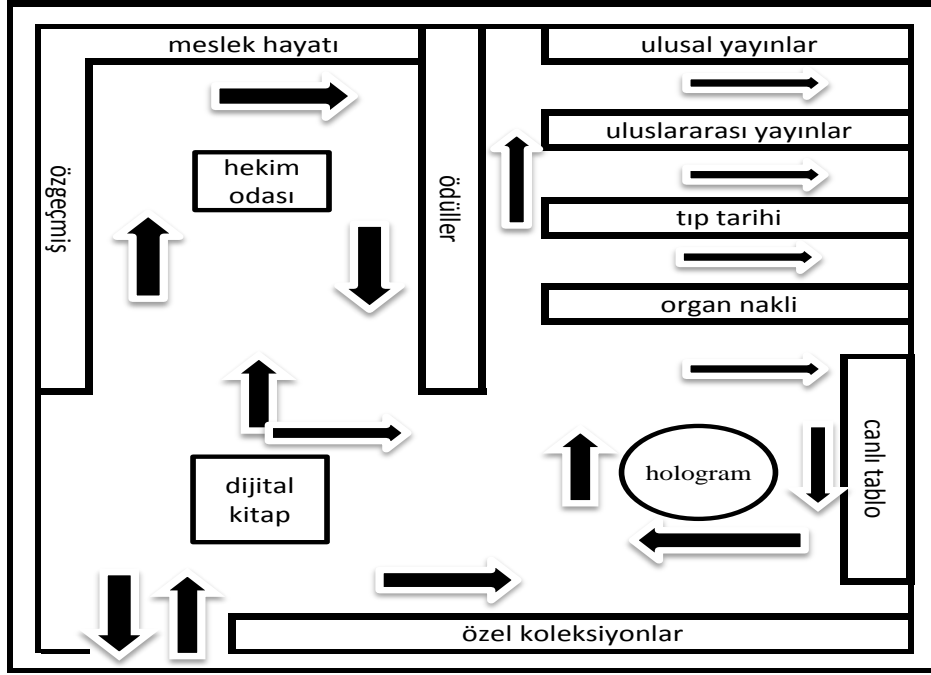
koleksiyon içeriği ile uyumluluk gösterebilir. Özel çekim resimlerden düzenlenecek bölüm ise serbest gezi güzergâhı ile mesleki bölüme geçiş amaçlı bir koridor gibi yönlendirmeyi de yapabilen bir düzen içerisinde yapılabilir. Tarihi geçmişin günümüze uzanan yolculuğu deneyimleme için zaman tüneli şeklinde bir güzergâhla hayat bulacaktır. Bu koleksiyon içeriğinden, tıp alanında tıp tarihi içerisinde organ nakli uzmanlık bir alan olduğu için, gelen ziyaretçilerin daha uzun süre geçireceği bir mekân ve yönlendirme uygun olacaktır. Ulusal ve uluslararası olarak kategori edilecek organ nakli konusundaki koleksiyon nesnelere için gezi güzergâhı tarihsel gelişim yani kronolojik olacağı için; denetimli bir yönlendirme ile tek yönlü olarak yapılması uygun olabilir. Bu bölümde yer alacak bilimsel çalışmalar başlıklı bölümde; uzman müze ziyaretçi hedef kitlesinin uzun zaman araştırma amaçlı kalma talebi doğrultusunda açık ve tekil bir düzenlemeyi serbest yön belirlemesi ile planlamak doğru bir seçim olacaktır. Kategori edilen koleksiyon nesnelere arasında uygun dolaşım alanı ile sergileme, arşiv, bilgilendirme ve araştırma amaçlarına uygun geniş açıklıklı serbest alan düzenlemesi uygunluk göstermelidir.

Kurucu Rektör Bölümü koleksiyonu içerisinde yer alacak, uzmanlık düzeyinde ziyaretçileri hedefleyen Organ Nakli sergisi bölümünde, konu ana başlık olarak “Organ Nakli” ve alt başlık olarak “Organ Naklinde Alınan Yol” teması ile serginin içeriği hakkında açıklayıcı bir alt başlık cümlesi oluşturulabilir. Yine aynı koleksiyonun diğer bölümü içerik olarak kurucu rektörümüzün eğitim hayatı ve mesleki hayatını içeren nesnelere meydana geleceği için, “Odun Işığında Lazere”⁶¹ başlıklı bir ana başlık ile Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın eğitim hayatı ve mesleki hayatının kronolojik sergi düzeni oluşturularak dikkat çeken bir başlıklandırma seçilebilir. Bu başlıklar kurgulanan temaların ziyaretçiler tarafından yalın bir cümle ile içerikleri hakkında bilgilendirici konuların kapsam ve içeriği hakkında bilgi verici olacaktır. Koleksiyonları desteklemek için teknolojik sunum ve sergileme elemanları koleksiyonlarla uygun bir mekân içerisinde konumlanabilir. Bu teknolojilerin ziyaretçiler tarafından kullanılmalrı gerekli alanların ayrılması ile sağlanabilir. Yapılacak tüm dolaşım kinetik esneklik düşünülerek planlanabilir. Genişleyebilecek koleksiyon için mekân gerek hareketli bölme elemanları gerekse vagon gibi büyüyen kollar yardımı ile yapılabilir. İlave edilen mekânlarda dolaşımda gelişebilir. Buraya kadar açıklanan dolaşım için öneri olabilecek sirkülasyon şeması aşağıda Şekil 4.4 olarak yer almaktadır.

---

⁶¹ Başkent Üniversitesi Kurucu Rektörü ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın yaşam öyküsünün kaleme alındığı yazı içeriğinden alınmıştır. 02.11.2016 < <http://www.yenimeram.com.tr/odun-isingindan-lazer-tutuan-ellere-ya-da-prof-haberalin-yasam-oykusu-2-215887.htm>>.

Şekil 4.4: Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal bölümü sirkülasyon önerisi

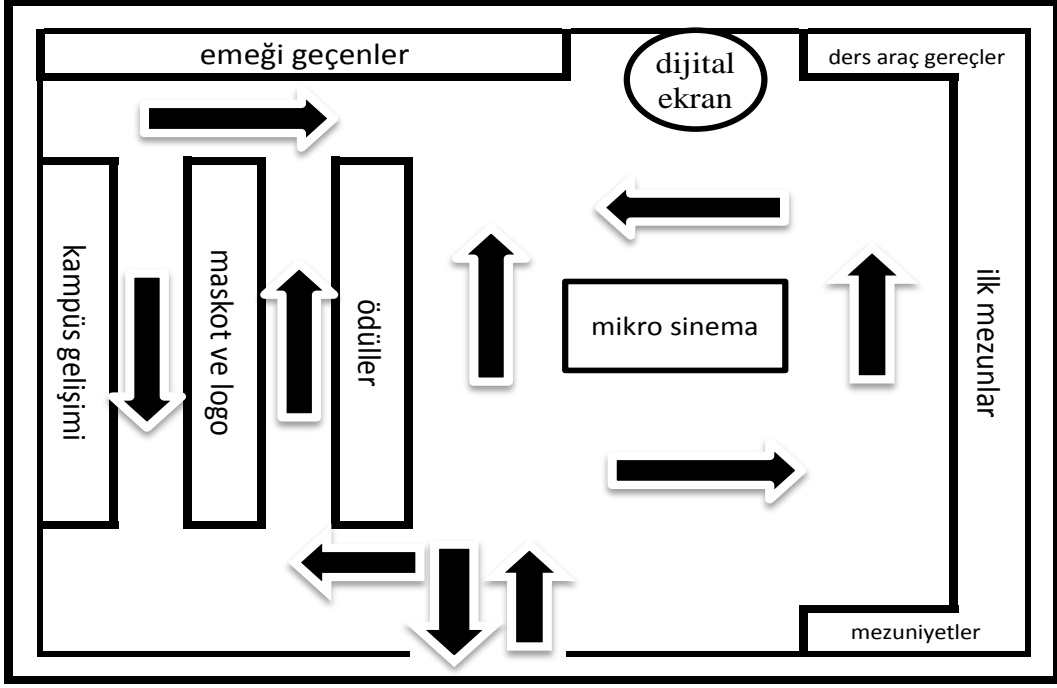
4.3.2. Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü Sirkülasyon Önerisi

Müze için önerilen diğer bir koleksiyon bölümü Başkent Üniversitesi Tarihçe bölümü, ana başlık olarak “Başkent Üniversitesi Bellek”, tarihi bir koleksiyon altında alt başlık ise; “Dünden Bugüne Başkent Üniversitesi” olarak adlandırılıp, içerik ve kapsam hakkında bilgi verebilir.

Müze koleksiyonlarından Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü içerik olarak üniversitenin kuruluşundan bu güne kadar olan gelişim yani tarihsel bir değişim, kampüs gelişimi ve eğitim başlığı ile gruplanıp kısıtlı bir yön uygulaması şeklindeki dolaşım ziyaretçileri zorunlu bir yönlendirme ile birimler arası geçiş yapılmasına imkân tanınmalıdır.

Üniversite maskotu ve üniversite logosunun öyküleri ile sergilenecekleri alan serbest yön kurgusu ile kampüs maketleri, kampüs planları, alınan ödüller ve ders araç-gereçlerin sergileneceği koleksiyonlarla kısıtlı gezi güzergâhına yönlendiren bir şema içerebilir. Koleksiyon nesnelere resimlerin yer alacağı bölüm yönetim ve öğrenciler şeklinde gruplanarak serbest dolaşım yönü ile planlanarak, mezuniyet videoları, kutlama, açılış videolarını izleyecekleri cep salonlarda birleştirilen bir sirkülasyon planlanabilir. Kampüsün ağaçlandırma çalışmalarına ait görseller bu koleksiyondan geçiş yapılan, dış mekânda yer alan sera bahçe uygulamasına zorunlu yön uygulaması ile bağlanabilir.

Buraya kadar açıklanan dolaşım için öneri olabilecek sirkülasyon şeması Şekil 4.5 olarak aşağıda yer almaktadır.

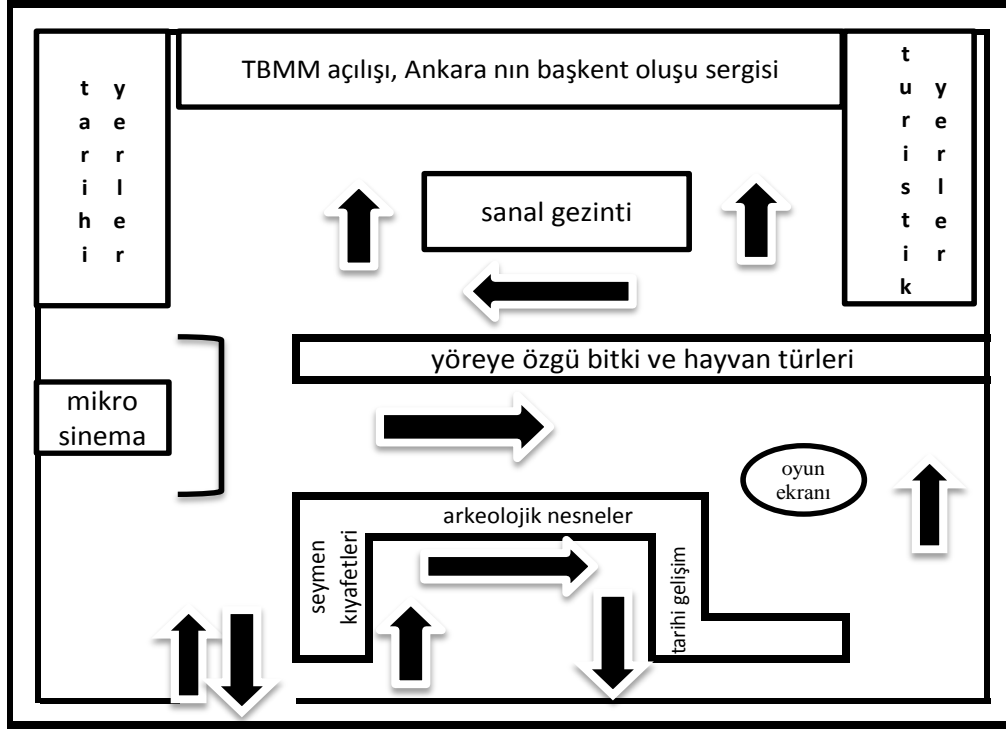
Şekil 4.5: Başkent Üniversitesi Tarihçe bölümü sirkülasyon önerisi

4.3.3. Ankara Bölümü Sirkülasyon Önerisi

Müze koleksiyonunda yer alacak Ankara Bölümü için; “Ankara” ana başlığını “Ankara’nın Gelişen Batı Yönü” alt başlığı ile üniversite yerleşkesinin yer aldığı ilin bu lokasyonundaki yıllara içerisindeki değişim ve gelişim içeriği algısı yaratan bir alt başlık uygunluk gösterebilir.

Ankara Bölümü olan koleksiyonlar içerik olarak Ankara ili kampüsün yer aldığı lokasyondaki gelişmeler tarihsel gelişim içerikli olacağı için kronolojik bir sergi düzenlemesi ile zorunlu yön güzergâhı, Ankara ilinde yaşayan yöresel hayvan ve bitki türleri için ise; serbest yön dolaşımı ile düzenlenmesi kapsam ve içerik ile uyumluluk gösterir. Ankara iline ait etnografik ve arkeolojik nesnelere ile yöresel Seymen kıyafetlerinin yer alacağı koleksiyon serbest gezi dolaşımı şeklinde kurgulanabilir. Konu başlıkları ile içerik hazırlanacak önemli günler sergileri ise; takip gerektirmeyen bir güzergâhta serbest yön tasarımı ile planlanabilir. Ankara ilinde yöreye özgü bitki ve hayvan çeşitliliği ile varsa endemik türlerin korunduğu ve üretimini yapıldığı bir sera ya da

botanik bahçesine zorunlu bir yöne bağlantı sağlanarak bir mekânsal geçiş yapılabilir. Buraya kadar açıklanan dolaşım için öneri olabilecek sirkülasyon şeması aşağıda Şekil 5.6 olarak yer almaktadır.

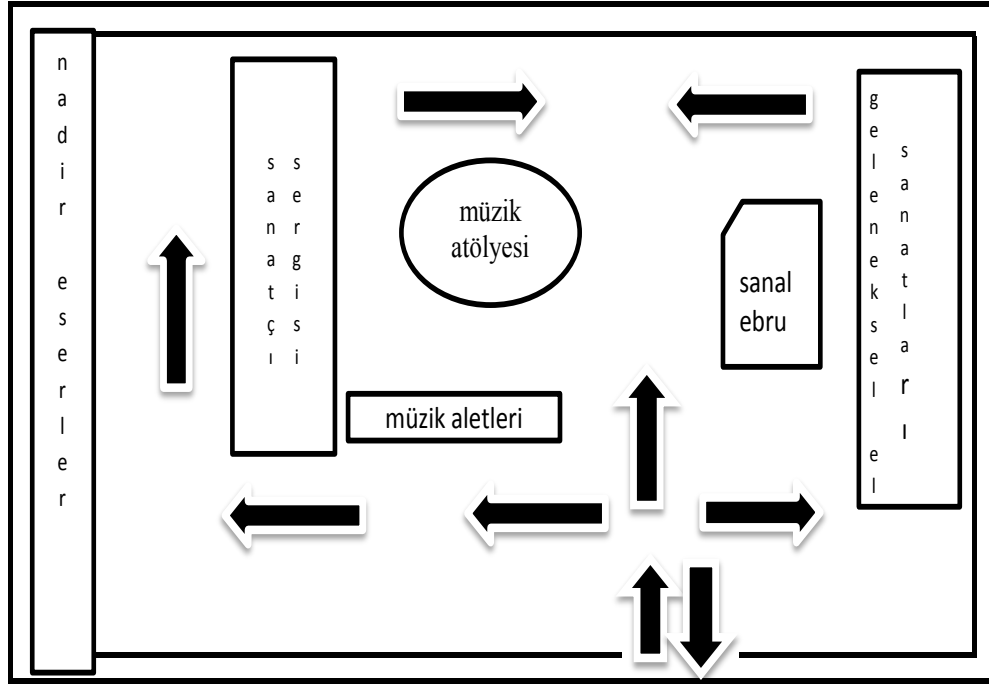
Şekil 4.6: Ankara bölümü sirkülasyon önerisi

4.3.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü Sirkülasyon Önerisi

Sanat koleksiyonu için kullanılacak bir kurgu oluşturmaya gerek duyulmamaktadır. Diğer koleksiyon sergileme alanlarından kaplayacağı mekân büyük, iç mekân elemanlarından bölücü ve sergi elemanları kullanımı ile kinetik esnek, değiştirilebilir mekânlar yaratılarak istenilen hedefe ulaşılabilir. Koleksiyonun kendi içerisinde bölümler şeklinde kategorik bir düzenleme uyumu sağlanabilir el sanatları, ebru sanatı, hat sanatı, dokumalar gibi aynı tür ürünler bir arada sergilenebilir.

Sanat koleksiyonu için ziyaretçilerin kendi gezi güzergâhlarını belirleyeceği serbest yön dolaşım kurgusu ile şekillenerek planlanabilir. Sanat koleksiyonu içerik olarak, geleneksel Türk el sanatları ana konsepti içerisinde hat sanatı, çini, seramik, takı, ebru, ipek dokumacılığı, resim gibi alt başlıkları bunlarla sınırlı olmaksızın içeren nesnelere oluşacaktır. Diğer bir alt bölüm olarak Türk sanatındaki önemli kişilerin resimleri ve

eserleri ile ülkemizdeki sanat eğitimini içeren dokümanlar, kullanılan yaylı-üflemlü-yaylı çalgıların örneklerini içeren objeleri barındıracağı için ziyaretçilerin rahat ve kendi gezi planlarını oluşturacağı bir düzenleme doğru olacaktır. Bu bölümden uygulamaların yapılacağı sanat atölyesi ile bağlantı kurulması atölye çalışmaları birimine geçiş olarak birimler arası mekânsal düzenleme yapılabilir. Buraya kadar açıklanan dolaşım için öneri olabilecek sirkülasyon şeması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4.7: Sanat koleksiyonu bölümü sirkülasyon önerisi

4.4. Başkent Üniversitesi Müzesinde Sergileme ve Sunum Önerisi

Başkent Üniversitesi müzesi model önerisi sergileme ve sunum tekniklerini belirlemek, sergi koleksiyonlarının içeriği ve teması ile örtüşen amaçlar ile yönlendirilmelidir. Bu düşünceler doğrultusunda müze içinde uygulanacak sergileme ve sunum tekniklerine karar verilirken her bölümde yer alan koleksiyonlar değerlendirilmiştir. Böylece koleksiyon içeriklerinin bilgilendirme, araştırma, sergileme ve arşivleme amaçlarından hangisi veya hangilerine yönelik olduğunun saptaması yapılmıştır.

Sergileme kurgusunda önemli olan anlaşılabilir bir dil oluşturmaktır. Ancak böylesi bir kurgu koleksiyonda yer alan unsurların birbirleri ile olan ilişkilerin önceden tasarlanması ve bir tema çerçevesinde mekâna yerleştirilmeleri ile sağlanabilir. Genelden özele doğru bu kurguyu genel müze yapısı, katlar, salonlar, odalar, mekânlar arası geçişler, sergileme elemanları ilişkilendirilen bir sistematik içinde hazırlanmalıdır. Gelişim içerikli nesnelere

kronolojik bir sıralama oluşturulmalıdır. Katlar ana başlıklara ayrılıp, kattaki mekânlar ana başlıklara göre hazırlanabilir. Anlaşılır bir bütünlük elde etmek üzere tasarım şekil almalıdır. Bilgi panoları resimlerle zenginleştirilebilir. Anlaşılır kılınmak üzere yalın bir dil kullanılmalı, açıklamalara yer verilmelidir. Genel ve vitrin içi aydınlatma tercih edilmelidir. Doğal aydınlatmadan verim en üst düzeyde faydayı mimari yapılanma ile ortama kazandırmak gerekir. Tüm koleksiyon nesnelere envanter ve kataloglama çalışması ile kayıt altına alınması ve bu katalogların sanal ortamda paylaşımına açılması geniş erişime hizmet etme yaklaşımıdır.

Vitrin, pano ve stant geleneksel yöntemle sergileme uygulamaları, çağdaş sunum teknikleri ile zenginleştirilebilir. Klasik sergilemeleri 3 boyutlu illüstrasyonlar ile çağdaşlaştırıp, 3 boyutlu canlandırmalar, bilgi panoları, videolar, çocuklar için eğlenceli oyunların yer aldığı dokunulabilir interaktif deneyimleme alanları, elektronik sesli rehber, eğitici deney uygulamaları, mikro-sinema sistemi, dokunmatik bilgi panoları sunum için kullanılan teknolojiler koleksiyon içeriklerine uygun olarak işitsel, görsel, dokunsal algı olarak desteklenebilir.

Madran (2012)'ye göre; sergi, müzeleri oluşturan nesnelere belirli bir düzen içerisinde ulaşılabilir kılmak üzere oluşturulan bir araçtır. Sergiler iletişim politikaları içerisinde yer alan kitlesel ulaşım kaynağı ve uygulamalı sanat alanı olarak vitrinlerdir. Sergi müze bütünü her bir parçasını oluşturmaktadır. Sergi kurgusunun anlaşılır olması ve son teknolojik gelişmeleri içeren nitelikler ile donatılması serginin hedeflenen kitle tarafından doğrudan anlatımlı olması doğru bir yaklaşımdır. Görsel ve işitsel teknoloji destek kullanımına dokunulabilen teknolojiler, sergi bütünlüğü içerisinde sergilemeye destek olarak kullanılmaktadır.⁶² Etkileşimli, aktif katılımı destekleyen bilgisayar teknolojilerinin sergileme de yöntem olarak kabul görmesi, sanal gerçeklikler, hareketli modellerin kullanımı sergileme mekânlarının yeniden yorumlanması ile şekillenmektedir (Erbay, 1999).

Atagök (2012)'ye göre; klasik müzecilik anlayışında koleksiyon nesnelere kronolojik sıralaması, estetik bir yol izlenmesi depo görüntüsünü ortadan kaldıran ve sergi salonlarındaki düzenin tekdüzeliği olmuştur. Günümüz çağdaş müzeleri, aktif katılımı benimseyen geniş hedef kitlesini kucaklayan, konforlu, güvenli, rekreasyon alanları içeren sergileme mekanlarına dönüşmüştür. Müzelerin üç temel bileşeni, mekân- nesne ve

---

⁶² Bu konu ile ilgili detaylı bilgi almak için Müzebilimin ABC'si (2012) isimli kitaba başvurabilirsiniz.

ziyaretçidir. Bu üç değişken tasarım ilkelerinin belirleyicileridir. Bu değişim sergi mekânlarında yeni birim organizasyonlarını ortaya çıkarmıştır. Mekânın sahip olduğu fiziksel bileşenler nesne uygunluğu ve nesne algısını belirleyen özelliklerdir. Müzelerdeki sergilerin amacı, içeriğin, hazırlanan bilgilerle ziyaretçilere ulaştırılmasıdır. Tasarım bütünü tema oluşturulduktan sonra, küratörler tarafından mekâna yansımaları, sergi tasarım unsurları dikkate alınarak, görsel deneyimler mekânsal bileşenlerle planlanmaktadır.

Çağdaş müze anlayışı hâkimiyeti ile şekillenen ana felsefe, sergilenen nesnelere ön planda olması için mekânsal özelliklerin geri planda bırakılmasıdır. Bu anlayış ile sade, etkisiz yani nötr mekan tasarımları nesnelere yoğunlaşmayı destekler niteliktedir (Nikolic ve Milojkovic, 2012). Müze mekân tasarımlarının çağdaş yorumu ile sergileme elemanlarının sanatsal ve teknik değişimleri sonucunu doğurmuştur. Sergileme yöntemlerini belirleyen faktör hedef kitle ve ziyaretçi beklentileri sonucu belirlemektedir. Sergi gelişimi süreç olarak ele alınıp ilk değerlendirme, içerik değerlendirme ve son değerlendirme kapsamında, kavramsal, gelişim, işlevsel aşama olarak detaylandırılır. İlk değerlendirme aşamasında planlama, kurulum kapsamı olarak ele alınıp son değerlendirmede öneri ve fikir geliştirme serginin vermek istediği mesajı ulaşıp ulaşmadığı veri olan algının ölçüm aşamasıdır. Aşamalardan son değerlendirme sonraki sergilerde ziyaretçilerin sergilenen nesnelere nasıl algıladığı konusunda veri olarak kullanım açısından önem taşımaktadır (Dean, 1994). Müze kendi, içerisinde yalıtılmış bir mekân değil, bulunduğu üniversite ile ve bulunduğu şehirle bağları olan bir sergi kurgusu içermelidir.

Yapılacak tüm düzenlemelerde temel ilke, erişilebilir müze temasıdır. İnternet erişimi, engelli birey erişimi tasarımı mutlak gözetilmesi gereken parametrelerdir. Bedensel, duyuşal, zihinsel engelliler, geçici engelliler ve yaşlıların müze erişimi tasarımın bir konusu olarak ele alınmalıdır. Bu erişim için mimari çözümler, binanın yapısal ve müze çevresinin düzenlenmesi, teknolojik çözümler ise; engelleri yönelik üretilen teknolojik donanımların entegre edilmesidir. Bina girişi ve bina içerisinde yatay ve düşey dolaşım alanları için düzenlenen, Türkiye Standartları Enstitüsü 9111 sayılı kurallar dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Bina giriş-çıkışları, merdiven, asansör, ıslak zemin bu kurallara dayalı düzenlenmelidir. Sergi mekânlarının tasarımında da engelli bireylerin kullandığı gereçler gözetilerek bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Sergi kurgusu yapılırken, dinlenme alanları, mekân geçişlerinde ton ve malzeme değişimi, alarm sisteminin engelliler gözetilerek yapılması, görme seviyelerinin düzenlenmesi, yönlendirmelerin

uluslararası standartlardan faydalanılmaktadır. Sergileme yardımcı elemanlarının engelsiz hale gelmesi için sergilenen koleksiyon nesnelere ilişkin standart belirleyicilerle tasarım yapılmalıdır. Seyyar sandalyeler, engelliler için sergileme dolaşım alanı, engelli gezi planı, özel eldivenle dokunma, işitme alıcı cihazı gibi donanımlarla müze geniş kitlelere hitap eder bir hal almaktadır.⁶³Yukarıda ayrıntıları verilen engellere yönelik üretilen ve uygulanan teknolojileri için müze uygulama örnekleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu uygulamalar müzede tüm koleksiyon katları için uygulanabilir.

Uygulama Görseli	Uygulanan Müze	Uygulanan Teknoloji
	Sakıp Sabancı Müzesi	Engelli Asansör Uygulaması
	Sakıp Sabancı Müzesi	Engelli Rampa Uygulaması
	Kadir Has Müzesi	Engelli Yol İşaretleri Uygulaması
	Kadir Has Müzesi	Engelli Taşıyıcı Sistemi Uygulaması

Tablo 4. 1: Engellere yönelik üretilen teknoloji önerileri (D. Çiftçioğlu, 2016).

⁶³ 06.06.2017 < <http://istanbulsaglik.gov.tr/>>.

4.4.1. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisinde yer alan ilk koleksiyon Kurucu Rektör Bölümü içerik olarak hedef kitleye; sergileme, bilgilendirme, araştırma ve arşiv çalışmaları yapmayı amaçladığı için kullanılacak sergileme ve sunum tekniklerinde gelenekselliğin ötesinde teknolojik kullanımlar ile desteklenmesi gerekmektedir. Sergi temasında koleksiyon içeriğindeki nesnelere, ne için ve kim için sorusu ile sergileme ve sunum da kullanılacak teknolojinin de belirlenmesi gerekmektedir. Seçilecek teknolojik sunum sistemleri ve sergilemeleri hangi özelliklere göre yapılması hususunda öneriler geliştirilmiştir.

Sergileme alanında benimsenecek genel algıyı artıran sergileme ve sunum tasarım yaklaşımları;

-Aktif katılımı ve etkileşimi destekleyen çağdaş müze anlayışı tasarımın ana felsefesi ve mekânsal bileşenlerle teknolojinin kullanımı bir arada planlanmalıdır,

-Sergilenecek nesnelere mekânsal bileşenlerin önünde olacağı, algıda odak olarak belirlenen renk, doku ve malzeme seçilmelidir,

-Kurucu Rektör Bölümü koleksiyon nesnelere belirli bir düzende anlaşılır kılınması için gruplandırılan anlam bütünlüğünü destekleyen nesnelere, verilmek istenen mesajlar doğrultusunda sergi elemanları ve destek teknoloji kullanımı seçilmelidir,

-Serginin anlamı ve sürekliliğini sağlamak amacıyla sınırlı teknoloji kullanım yapılmalıdır. İleri teknoloji hem maliyeti yüksek hem de verimlilik açısından süreklilik için yeterli olmayabilir,

-Koleksiyon nesnelere, sergileme mekân özelliklerinin ve sergilemelerde kullanılan yardımcı tekniklerin nesnenin görünürlüğünün önüne geçmemesi doğru bir yaklaşım olarak benimsenmelidir,

-Önerilen bu bölüm kalıcı sergi alanı ve koleksiyon içeriğinin gelişim göstermeye uygunluğu düşünülerek yapılan uygulamaların eklemelerle entegre olabilecek sistemler olarak geliştirilmesi önemli bir yaklaşımdır,

-Kurucu Rektör bölümündeki Prof. Dr. Mehmet Haberal kişisel içerikli nesnelere bilgilendirme ve sergileme amacıyla oluşturulması tüm müze ziyaretçilerini hedeflediği için, konfor ve algı bir arada düşünülerek sergi yoğunluğu az ve ziyaretçilerin geçirecekleri süre gözetilerek sergileme elemanlarının her yönden gözlemlenebilecek bir yapılanma hedeflenmelidir,

-Tüm yazılı materyallerin dijital ortama aktarılması araştırma amaçlı ziyarete gelen hedef kitlenin erişimini kolaylaştıran bir teknik uygulaması olabilir.

Nesne algısını artıran sergileme ve sunum tasarım yaklaşımları;

-Geleneksellikten uzak merak hissi uyandıran, deneyimlenen, güvenli, konforlu, sergilenen koleksiyon nesnelerinin gereksinimlerini yerine getiren sergileme elemanı tercih edilmelidir,

-Sergilenen nesne malzeme ve içeriğine uygun olarak, görsel ve işitsel algıyı dokunma algısı ile destekleyen teknolojileri tercihi belirlenmelidir. Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Koleksiyonu kişisel içerikli bölüm nesnelere, soyağacı ve aile ile ilgili materyaller, slayt şeklinde hazırlanan görsel sunum tekniği ile duvara yansıtma şeklinde kullanılarak sergilenabilir. Bu düzenleme ile birlikte karneler, diplomalar, teşekkür belgeleri, sertifikalar, kayıtlı oda-dernek kimlikleri, pasaportlar, alınan ödül, nişan ve madalyalar, kalemler, gözlükler, mektup açma aparatları insan ergonomisine uygun, görünürlüğü için şeffaf, yatay, metal-cam ya da ahşap-cam malzemeden yapılan ayaklı geleneksel sergi elemanı olan vitrinlerde sergilenabilir. Bu sergilemede uygun aydınlatma olarak vitrin içi aydınlatma, zemin olarak kullanılacak koyu renk sergilenen nesnenin ön plana çıkartan algı yöntemi olarak tercih edilmelidir. Bu koleksiyon içeriği kategorize edilerek elektronik, dokunmatik kumanda edilen ekran ortamına aktarılabilir. Bu kategoriler yaşam, iş hayatı, ödüller, ilkleri başlıkları olarak düzenlenerek bu başlıklarda yer alan koleksiyon nesnelere elektronik ortamda bilgilendirme panolarında görsel olarak erişim sağlanabilir. Kişisel koleksiyon içeriği oda düzenlemesi ile belirlenen alan içerisinde, geleneksel sergileme elemanlar vitrinler içerisinde sergileme, maket gibi uygulamalar desteği ile bir sunum tekniği geliştirilebilir. Giyilen önlükler ve cüppeler cam vitrinler içerisinde mankenlere uygulanmış ve arkada resimleri ile desteklenerek dikey, yükseltilmiş platform üzerinde sergileme üniteleri tercih edilebilir.

Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal Kişisel koleksiyon bölümünde sınırlı teknolojik sunum teknikleri; kiosk uygulamaları, bilgilendirme ekranları, slayt gösterileri kullanımları ile geleneksel sergileme vitrin uygulamaları ve pano kullanımları ile görsel, işitsel algı destek uygulamaları tasarlanabilir.

Koleksiyonun ikinci bölümü olan bilimsel ve mesleki çalışmaları içerikli nesnelere uzmanlar tarafından uzun süreli araştırma ve arşiv işlevine uygun olarak kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları dikey vitrin olarak içerisinde tasarlanan ünitelerde,

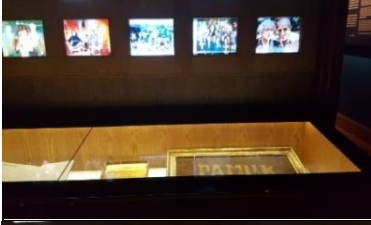
dijital hallerinin yer aldığı ekranlar ile işitsel, görsel algı destek kullanımlar eşliğinde tasarlanabilir. Tablolar, portreler ve özel çekim resimler sergileme işlevine uygun belirlenen koridor eşliğinde koyu renkli duvara askı aparatları ile uygulanarak özel aydınlatmalarla desteklenerek sunulabilir. Özellikle organ nakli ile ilgili tüm koleksiyon nesnelere bir alt bölüm olarak, kullanılan tıp aletleri, kurutulmuş preparatlar, doku parçaları, patolojik ve anatomik örnekler, doku ve vücut parçaları tek tek incelenebilecek şekilde vitrinlerde yer bulmalıdır. Bu koleksiyon nesnelere destekleyen deneyimleme amaçlı 3D sanal inceleme uygulaması organların tanıtılması öğretici amaçlı bir uygulama ile sunulabilir. Organ nakli konusunda bilime katkısı buluna kişiler için hazırlanacak bölümde canlı portre uygulaması işitsel sunum tekniği ile desteklenen bir sergileme hazırlanabilir. Yine bu bölüm içerisinde maket uygulamaları çocukların tıp bilimiyle tanışması adına atölye oluşumu ile ayrı bir alan olarak tasarlanabilir.

Organ nakli ile ilgili içerikleri maketler yardımı ile eğitim köşesi şeklinde destekleyen sunumlarla desteklenebilir. Sanal gerçeklik ve hareketli model kullanımları teknolojik algı desteği olarak tasarlanabilir. Ameliyathane simülasyon odası düzenlemesi için araştırma ve bilgilendirme amacına uygun görevliler ve videoların bilgilendirmesi eşliğinde kullanıma açık bir atölye şeklinde kurgulanabilir. Bu bölümlerde dokunsal, işitsel ve görsel algı destek uygulamaları uygulanabilir. Organ nakli uzmanlık konusunda bilimsel koleksiyon içeriği ile ilgili videolar film gösterisi şeklinde düzenlenerek, belirli alanlar işitsel ve görsel teknolojilerin kullanıldığı bilgilendirme alanları şeklinde tasarlanabilir. Kullanılan cerrahi alet ve organ maketleri atölye alanında uzmanlar eşliğinde atölye çalışmasına dâhil edilebilir.

Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal bilimsel koleksiyon bölümünde etkileşimli aktif katılımcılığı destekleyen sunum tekniklerden faydalanarak; 3 boyutlu eser inceleme, canlı tablo uygulaması, simülasyon uygulamaları, mikro sinema uygulamaları, dokunmatik oyun ekranı ile birlikte cep alanlarda maket atölye uygulamaları için kurgular geliştirilebilir. Yukarıda geliştirilen bu yaklaşımlara uygun olarak Kurucu Rektör Bölümü koleksiyonlar için örnek alınabilecek sergileme ve sunum teknolojileri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Bu ve diğer alt başlıklarda hazırlanan tablolar için uygulamaları yapan firmanın resmi web sitesinden ve yapılan müze ziyareti çekimlerinden faydalanılmıştır.⁶⁴

---

⁶⁴ 01.06.2017< <http://re0-tek.com.tr>>.

Uygulama Görseli	Uygulanan Müze	Uygulanan Teknoloji	Önerilen Koleksiyon
	Sakıp Sabancı Müzesi	Slayt Sunum	Kişisel Koleksiyon-Soyağacı gösterimi
	Sakıp Sabancı Müzesi	Elektronik Sergileme	Kişisel Koleksiyon-Öz geçmiş
	Kadir Has Müzesi	Anı odası	Kişisel Koleksiyon-Çalışma-Hekim Odası Uygulaması
	Sakıp Sabancı Müzesi	Geleneksel Vitrin İçi Sergileme	Kişisel Koleksiyon-Kalemler, mektup açma aparatları, gözlükler, kalemler, pasaportlar, kimlikler
	Kadir Has Müzesi	Rezan Has Sergisi Sergileme	Kişisel Koleksiyon-Cüppeler, önlükler
	Santral İstanbul Müzesi	Kitap Sergileme	Kişisel Koleksiyon-Kitaplar, makaleler, yazılar

	Sakıp Sabancı Müzesi	Mikro Sinema Sistemi	Kişisel Koleksiyon-Geçmiş ile ilgili resimler, videolar
	Kadir Has Müzesi	Geleneksel Vitrin İçi Sergileme	Kişisel Koleksiyon-ödülleri, sertifikalar, teşekkür belgeleri, madalyalar, nişanlar
	Eskişehir Eti Müzesi	Katmanlı Hologram	Mesleki Koleksiyon-Holografik anatomi uygulaması
	Eskişehir Bilim Deney Merkezi	Canlı Tablo	Mesleki Koleksiyon- organ naklinde ünlü bilim insanları
	Kırşehir Kaman Arkeoloji Müzesi	3 Boyutlu Gözlük Bilgi Sistemi	Mesleki Koleksiyon-Anatomik-patolojik doku inceleme
	Urfa Kent Müzesi	Eşleşme Oyunu	Mesleki Koleksiyon-çocuklar için vücudumuzu tanıyalım atölyesi

Tablo 4. 2: Kurucu Rektör Prof. Dr. Mehmet Haberal koleksiyonu öneri sergileme teknolojileri

4.4.2. Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisindeki koleksiyondan diğeri olan Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü, ziyaretçi kitlesine sergileme, bilgilendirme, araştırma ve arşiv çalışmaları yapmayı amaçladığı için kullanılacak sergileme ve sunum tekniklerinde

gelenekselliğin ötesinde sınırlı teknolojik kullanımlar ile desteklenmelidir. Özellikle yazılı dokümanların geleneksel sergi elemanlarından vitrin içi sergileme yapılırken, koleksiyon nesnelere anlatmak istediği mesajı aktarabilmek için algıya destek ses ve görüntü teknolojilerinden uygulamalar aşağıda tablo şeklinde önerilecektir. Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisinde yer alması hedeflenen Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü içerik olarak iki bölüm olarak kampüse ait değişim ve gelişim içerikli koleksiyon ve eğitime ait değişim ve gelişim olarak önerilmiştir. Üniversitenin değişim ve gelişimine ait koleksiyon kurgusunda yer alacak üniversitenin maskotu ve logosu içerikli nesnelere sergileme ve sunum teknikleri olarak illüstrasyon, video gösterimi ve maket uygulamaları şeklinde düzenlenebilir. Özellikle maskotun dikey bir vitrin içerisinde maketi videolu gösterim ile desteklenebilir. Maskotun hareketlendirilmiş illüstrasyon çalışması özellikle ziyaretçi çocukların deneyimlemesi için uygun teknolojiler ile sunulabilir. Üniversitenin logosu için maketli sergileme ve üniversite logosunun taslak çizim aşamalarının yer aldığı bir vitrin içi sergileme tekniğinden faydalanılabilir. Kampüsün maketi, haritaları, planları da vitrin içi sergileme şeklinde sunuma hazırlanabilir. Dokunmatik ekranlar yardımı ile kampüs arazisinde gezi deneyimlemesi kurgulanabilir. Üniversitenin kuruluşundan günümüze kadar olan gelişime ait resimler ve videolar ekrana aktararak izleme alanlarından ziyaretçilerin erişimine sunulabilir. Üniversitenin kuruluşunda emeği geçen, günümüze kadar yönetimde yer alan yöneticilere ait resimler duvarlara aparatlar yardımı ile asılarak koridorda sergileme tekniği kullanılabilir. Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü kuruluşundan bu yana kampüs gelişimi temasındaki nesnelere sunum ve sergilemede, dokunmatik ekran uygulaması, video gösterimli uygulama, maket gösterimi, illüstrasyon gösterileri teknolojileri ile görsel, dokunsal ve işitsel algı destekleme yöntemleri kullanılabilir.

Başkent Üniversitesi eğitimini kuruluşundan günümüze sergilenecek koleksiyon nesnelere sesli ve görüntülü teknolojik destekler ile sunuma hazırlayarak kurgu geliştirilebilir. Eğitimde kullanılan aletler vitrin içi sergileme ünitelerinde, açılan bölüm ve fakülteler kendileri bir kronoloji ile ilk mezun öğrencilerin görselleri slayt şeklinde sergilenebilir. Öğrenci toplulukları ve okul takımlarının aldığı ödülleri sergilemek için geleneksel vitrin üniteleri kullanılabilir. Bu ödülleri destekleyen faaliyet resimleri slayt şeklinde hazırlanan görsellerle desteklenebilir. Mezuniyet, yılsonu bitirme sergileri, seminer, kongre gibi faaliyetler resim ve yazılı baskı materyaller bir bütünlük oluşturarak slayt gösterimi şeklinde sergilenebilir. Eğitim bölümü olarak kurgulanan bölüm nesnelere sunum ve

sergilenmesinde slayt gösterimi uygulaması ile görsel algı destek ve geleneksel vitrin ve pano uygulamaları kullanılabilir.

Yukarıda ayrıntıları verilen koleksiyon için örnek olabilecek sergileme teknik ve teknolojileri aşağıdaki Tablo 4.3’de verilmiştir.

Uygulama Görseli	Uygulanan Müze	Uygulanan Teknoloji	Önerilen Koleksiyon
	Kadir Has Müzesi	Maket Sunum	Kampüs gelişimi koleksiyonu-kampüs maketi
	Kadir Has Müzesi	Geleneksel Vitrin İçi Sergileme	Kampüs gelişimi koleksiyonu-kampüse ait haritalar, planlar
	Alanya Arkeoloji Müzesi	Sanal Gezinti	Kampüs gelişimi koleksiyonu-kampüs gezisi
	Sakıp Sabancı Müzesi	İnteraktif Yüzey Uygulamaları	Kampüs gelişimi koleksiyonu-üniversitenin maskotu oyunu
	Sakıp Sabancı Müzesi	Bilgilendirme Ekranı	Eğitim Koleksiyonu-kullanılan ders araç- gereçleri, elektronik aletler

	Eskişehir Kurtuluş Müzesi	Dijital Ekran	Eğitim Koleksiyonu- Mezuniyet törenleri, etkinlikler
	Sakıp Sabancı Müzesi	Tablo Sergileme	Eğitim Koleksiyonu- İlk mezunlar ve emeği geçenler koleksiyonları
	Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi	Balmumu Heykel	Üniversiteye emeği geçenler, açılan bölüm ve fakülteler, ilk mezunlar
	Santral İstanbul Müzesi	Sergileme Detayı	Eğitim koleksiyonu- Öğrenci toplulukları, okul takımları ödülleri
	Eskişehir Eğitim Karikatür Müzesi	Dijital Ekran	Eğitim Koleksiyonu-yıl sonu sergileri, kongre, seminer, etkinlik, tüm yayınları

Tablo 4.3: Başkent tarihçe koleksiyonu öneri sergileme teknolojileri

4.4.3. Ankara Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi

Başkent Üniversitesi müzesi model önerisi koleksiyon bölümlerinden Bağlıca Kampüs alanının bulunduğu Ankara ilinin bu yönüne ait gelişimini belgeleyen nesnelere ziyaretçi kitlesine sergileme, bilgilendirme, araştırma ve arşiv çalışmalarında destek olmayı

hedeflenmektedir. Nesnelere sergilenmesi fotoğrafların slayt şeklinde düzenlenmesi, sanal gezinti uygulaması tekniklerinden faydalanılarak gelişebilir.

Ankara ilinin etnografik ve arkeolojik özellikli nesnelere ile Seymen kıyafetleri temasında yer alan nesnelere geleneksel sergileme yöntemi olarak vitrin içi sergileme yöntemince geliştirilebilir. Nesnelere özelliklerinin içeren işitsel ve görsel bilgilendirme sistemleri ile teknolojik destekler eşliğinde kullanılabilir. Atatürk'ün Ankara'ya gelişi, Ankara'nın Başkent oluşu, Türkiye Büyük Millet Meclis açılış gibi tema alanlarında yer alacak koleksiyon nesnelere mikro video gösterim uygulaması, kıyafetler için ise; eşleştirme oyunu uygulaması teknolojileri algıya destek uygulamalar tercih edilebilir. Sanal gezinti uygulaması ile Ankara ilinin tarihi ve turistik yerlerinin ziyaretçiler tarafından algıya destek olarak kullanımı sağlanabilir. Ankara iline ait özellikle endemik bitki ve hayvan türlerin sergileneceği alanda araştırma işlevi için uygulama atölyesi kurgulanabilir. Geniş kampüs arazisi içinde müze yapısı ile bağlantı da sağlanacak sera uygulaması yöreye özgü canlı türleri ile bölgesel türlerinde yetiştiriciliğinin yapıldığı bir uygulama ve sergi alanı ile tasarlanabilir. Bu koleksiyon bölümlerinde kullanılacak sergileme ve sunum tekniklerinden, dokunmatik oyun ekranı, mikro video gösterimi, sanal gezinti uygulamaları ile görsel ve işitsel algı destekleri kullanılabilir. Sera- botanik bahçe temasında bitki yetiştiriciliği ile atölye uygulaması deneyimleme mekânı ve etkileşimli katılım için destek algı alanı olarak tasarlanabilir. Çevre dostu bir anlayışın benimsenmesi olarak başlanan planlamayı destekleyen koleksiyon olarak gelişmeyi tematik kurguyu destekleyecektir. Hem endemik türlerin korunduğu müze ana amacıyla, hem de ağaçlandırma çalışmalarına destek bir uygulama alanı olarak örnek bir koleksiyonu barınma alanı şeklinde kullanılabilir. Bu işlevlere yönelik öneri teknolojik sergileme ve sunum önerileri aşağıda Tablo 4.4'de verilmiştir. Ankara iline ait özellikle endemik bitki ve hayvan türlerin sergileneceği alanda araştırma işlevi için uygulama atölyesi kurgulanabilir. Geniş kampüs arazisi içinde müze yapısı ile bağlantı da sağlanacak sera uygulaması yöreye özgü canlı türleri ile bölgesel türlerinde yetiştiriciliğinin yapıldığı bir uygulama ve sergi alanı ile tasarlanabilir. Sera- botanik bahçe temasında bitki yetiştiriciliği ile atölye uygulaması deneyimleme mekânı ve etkileşimli katılım için destek algı alanı olarak tasarlanabilir. Çevre dostu bir anlayışın benimsenmesi olarak başlanan planlamayı destekleyen koleksiyon olarak gelişmeyi tematik kurguyu destekleyecektir. Hem endemik türlerin korunduğu müze ana amacıyla, hem de ağaçlandırma çalışmalarına destek bir uygulama alanı olarak örnek bir koleksiyonu barınma alanı şeklinde kullanılabilir.

Uygulama Görsele	Uygulanan Müze	Uygulanan Teknoloji	Önerilen Koleksiyon
	Kadir Has Müzesi	Rezan Has Sergisi Sergileme Örneği	Seymen kıyafetleri, yerel kıyafetler
	Kırşehir Kaman Arkeoloji Müzesi	3 Boyutlu Gözlük Bilgi Sistemi	Ankara ili turistik yerleri
	Kadir Has Müzesi	Bilgi Ekranı Uygulaması	Etnografik, arkeolojik nesne sergilemesi
	Alanya Arkeoloji Müzesi	Sanal Gezinti	Ankara ili tarihi yerleri
	Eskişehir Kurtuluş Müzesi	Dijital Ekran	Atatürk'ün Ankara'ya gelişi, TBMM'nin açılışı, Ankara'nın başkent oluşu
	Samsun Kent Tarihi Müzesi	Dijital Kitap	Tüm önemli günlere ait gazete, dergi haberleri

	Sakıp Sabancı Müzesi	Dokunmatik Oyun Ekranı	Yöreyle özgü bitki ve hayvan türleri oyunu
	Sakıp Sabancı Müzesi	Mikro Sinema Sistemi	Tarihçe gösterimi

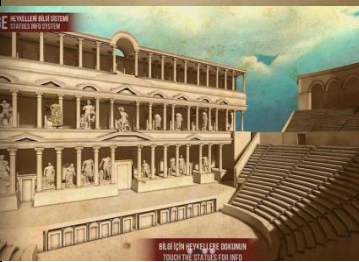
Tablo 4. 4: Ankara Bölümü öneri sergileme teknolojileri

4.4.4. Sanat Koleksiyonu Bölümü Sergileme ve Sunum Önerisi

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisindeki koleksiyondan Sanat Koleksiyonu Bölümü, hedef kitlesine sergileme, bilgilendirme, araştırma ve arşiv çalışmaları yapmayı amaçladığı için kullanılacak sergileme ve sunum tekniklerinde geleneksellik ve sınırlı teknolojik kullanımlar ile desteklenmelidir. Özellikle yazılı dokümanların geleneksel sergi elemanlarından vitrin içi sergileme yapılırken, koleksiyon nesnelere anlatmak istediği mesajı aktarabilmek için algıya destek ses ve görüntü teknolojilerinden destek uygulamalar önerilecektir.

Müzik aletlerinin sergileneceği bölümde vitrin içi sergileme olarak geleneksel teknikten faydalanarak, müzik aletlerinin kullanımlarıyla yapılacak atölye uygulaması deneyimleme ve aktif katılımı destekleyen teknik olarak tercih edilebilir. Aynı alanda müzik tarihinde belli alanlarda ünlü kişilerin resim, tablo ve portreleri pano uygulamaları ile sergilenebilir. Görsel sergilemeye destek olarak hayat hikâyelerinden, performanslarından kesitlerle hazırlanacak müzik dinletileri için dinleme odaları ve mikro film alanları oluşturulabilir. Nadir eserler ve el yazması eserler özellikle uzman kişiler tarafından araştırma amaçlı inceleneceği düşünülerek tek tek vitrinlerde sergilenebilir. Türk el sanatlarından oluşturulacak bölüm için sanal ebru uygulaması destek sunum teknolojisi kullanılabilir. Atölye uygulamaları interaktif bir teknoloji ile geliştirilebilir. Bu sanat dallarının akım öncüleri ve dünyaya tanıtan önemli kişilerle ilgili resimler slayt gösterisi şeklinde sergileme desteği ile kurgulanabilir. Bu bölümdeki koleksiyon nesnelere için,

sanal ebru uygulaması, müzik dinletisi uygulamaları, mikro video gösterimi uygulaması ile etkileşimli katılımcılık ve işitsel, görsel algı destek teknoloji kullanımları teknolojileri uygulanabilir. Bu işlemlere yönelik öneri teknolojik sergileme ve sunum önerileri aşağıda Tablo 4.5’de verilmektedir.

Uygulama Görseli	Uygulanan Müze	Uygulanan Teknoloji	Önerilen Koleksiyon
	Osmanlı Arşivi Müzesi	Sanal Ebru	Geleneksel Türk el sanatları
	Ankara Etnografya Müzesi	Sanal Seramik	Geleneksel Türk el sanatları
	Sakıp Sabancı Müzesi	Slayt Sunum	Geleneksel sanatların önde gelen sanatçıları
	Sakıp Sabancı Müzesi	Geleneksel Vitrin İçi Sergileme	Nadir eserler
	Antalya Arkeoloji Müzesi	İnceleme Ekranı	Nadir eserler

	Kadir Has Müzesi	Mikro Sinema Sunum Alanı	Müzik dinletisi
	Sakıp Sabancı Müzesi	Tablo Sergileme	Müzik tarihinde önemli sanatçılar

Tablo 4. 5: Sanat Bölümü öneri sergileme teknolojileri

5. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME BÖLÜMÜ

Çağdaş sözcüğü günümüz teknolojisi ile harmanlanmıştır. Bilgi çağında, uluslararası düzeyde etkileşim platformu üniversitelerdir. Toplumu geliştirmeye yönelik hedefi, işlevi, içeriği ve gerekliliği konuları tez kurgusu olarak üniversite müzesi model önerisi ile desteklenmiştir. Bu model önerisi için alan seçiminin nedenleri ve niçinleri de Başkent Üniversitesi kuruluş amaç, misyon, vizyon ve stratejik planlamaları açıklanarak desteklenmiştir. Kurucu rektörünün mesleki hayatında dünyada ve Türkiye'deki ilklerinin birleştirilmesi sonucu üniversite müzesi gereklilik olarak bağdaştırılmıştır. Mimari tasarım ölçütleri, tematik kurgu ve sirkülasyon, koleksiyon seçimi, sergileme ve sunum teknikleri, kullanılacak teknolojik olanaklarla açıklayarak seçimlerinde dikkat edilecek hususlara değinilmiştir. Tüm bu açıklanan konu başlıkları model önerisinin olabirliği konusunda, ayırt edici yetkinlikler şeklinde geliştirilmiştir. Projenin somutlaştırılmasının sağlayacağı faydaları incelenecek sistemli bir rapor ile ortaya koymak fikrimizin doğru yönlerini desteklemek için gerekliliktir.⁶⁵ Bu amaçla gelişecek bu bölümde, bir projenin hayata geçmeden önce mutlak yapılması gereken aşamalarından fizibilite çalışmaları, koleksiyon yönetimi ve proje elde edilmesi konuları ile değerlendirme yapılması hedeflenmektedir.

5.1. Fizibilite Çalışması

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisi fikrinin gelişmesi ile birlikte bu fikrin somutlaştırılması gerekmektedir. Yatırım kararı alınmadan; ekonomik, teknik, finansal, yasal ve hukuki araştırmaların yapılması sonrası karlı ve yararlı olup olmayacağı sistemli ve bilimsel bir çalışma yani fizibilite raporu ile ortaya konulmalıdır. Bir yatırım projesinin gelişim aşamaları;

- Fikrin doğuşu,
- Ön yapılabirlik çalışması,
- Yapılabirlik çalışması,
- Projenin değerlendirilmesi,
- Projenin planlanması süreçleri olarak geliştirilir (Sarıaslan, 1997:29).

Hazırlanacak bu rapor çok yönlü yararları sağlayan bir çalışmadır. Yapılacak fizibilite

---

⁶⁵ İnşaat Mühendisi Cem Çiftçioğlu ile 03.05.2017 tarihinde yapılan röportaj açıklanacak konu başlıklarının belirlenmesi için kullanılarak röportaj orijinal metni ek 3 olarak düzenlenmiştir.

etüdünde; kuruluş amacının ve içeriğinin arz-talebi karşılaması, teknoloji kullanımı ile çağdaşlığı simgelemesi, yatırım için gerekli finansal desteklerin belirlenmesi, hukuki dayanağı gibi konularda araştırmalar fayda sağlayacaktır. Fizibilite çalışmasında yer alacak aşamaları açıklamaya çalışırken fikir önerisinin bir müze yapılanması ve bu müze kompleksi içerisinde yer alması hedeflenen birimler üzerinden uyarlanması olarak değinilecektir. Fizibilite çalışmasındaki aşamaların kurgusu⁶⁶;

- Projenin amacının tanımlanması,
- Yapı için uygun alan tespiti,
- Gelir getirici faaliyetler,
- Müze kadrosunun ve işbirlikçilerin belirlenmesi,
- Tanıtım, reklam, sanal erişim planlaması başlıklı konular ele alınacaktır.

Başkent Üniversitesi kurulduğu süreden günümüze sürekli kendini yenileyen ve geliştiren bir yönetim yapısına sahiptir. Bağlı kuruluşları içerisindeki inşaat grubu tarafından koordine ve finanse edilen yapısal gelişim ve değişimin en son örneği Türkiye'nin en büyük kütüphanesi olan Bağlıca kampüsündeki üniversite kütüphanesidir. Gerek mimarisi ve gerekse tüm teknolojik altyapının uygulama alanı örneği olan bu inşaat kısa bir sürede öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Bu müze model önerisinin proje ve gerçekleştirme kabiliyete oldukça yüksek teknik kadro ve finans gücüne sahiptir.

5.2. Proje Elde Etme

Fikrin doğuşu, kabul edilişi ve uygulanabilirliğini fizibilite çalışması sırasında sunulacak ön proje detayları ile değerlendirmek gerekmektedir. Tez çalışmasında alan çalışması seçilen Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisi olarak geliştirilen ve uygulanması hedeflenen bu fikrin yatırıma dönüşmesi proje elde edilmesi ile başlayan süreç olarak ele alınmalıdır.

Projenin elde edilmesinde başvuru yöntemleri; mimari proje yarışması ve danışmanlık hizmetiyle teminidir. Mimari proje, inşa edilecek binanın biçimini, boyutunu, çevresiyle uyumunu, estetik görünümünü, iç mekânlarının boyutları ile birbiriyle bağlantısını ve her birinin işlevsel niteliğini belirlemektedir. Dolayısıyla, mimari projeler, belirtilen konularda

---

⁶⁶ Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından İKADA İnsan Kaynakları Gelişim Danışmanlığı Ltd. Şti.'ye 2014 yılında yaptırılan, Devrek Evi ve Baston Showroomu Fizibilite Raporu incelemesi sonucu müze uygulamasına uygun olan başlıklar uyarlanmıştır.

gerekli mesleki bilgiler ile donatılmış bulunan mimarlar tarafından hazırlanmaktadır. Projeler genellikle, işveren istekleri ve mimarın mesleki birikimi ile şekillenmektedir. Meslek pratiğini serbest piyasa ortamında ya da akademik olarak sürdürenler tarafından tasarım düşüncelerinin mimari projeye dönüştüren en etkin araç mimari proje yarışmalarıdır. İnsan yaşamını kolaylaştırmak adına ve onun çeşitli eylemlerini sürdürebilmesi için gerekli mekânların, estetik ve işlevsel gereksinimlerini teknik ve yönetsel zorunluluklarla bağdaştırarak; bilim, çevre, kültür ve sanat değerlerini geliştiren ve ekonomik çözümleri barındıran projeleri elde etmek amacıyla açılan yarışmalar proje yarışmalarıdır. Proje yarışmaları, ulusal, uluslararası, bölgesel katılımlı ve tek aşamalı, iki aşamalı ve ön seçimli yöntemleri uygulanarak gerçekleştirilir.

Yarışma ile proje elde etme doğrultusunda ulusal ve bölgesel katılımcılıkta usul olarak, Mimarlar Odası tarafından kullanılan yönetmelik, uluslararası katılımcılıkta ise; Uluslararası Yarışma Yönetmeliği şartları referans olarak alınabilir. Yarışmanın ilanı ile başlatılan süreci, takip eden uzman bir ekip tarafından hazırlanacak şartname işveren tarafından isteklerin tam olarak yansıtıldığı ve sonuçların o denli iyi olmasını etkileyen tahmin mekanizmasının yol haritasıdır. Mimari proje kapsamında, vaziyet planları, kat planları, kesit ve görünüşler, sistem detayları, mekanik- elektrik tesisat projeleri, tüm mekânsal tasarımlar, peyzaj tasarımını da içeren projeleri multidisipliner bir çalışma sonucu ortaya çıkmaktadır. Yarışma yoluyla alternatifler içerisinde en iyi çözümleri veriler doğrultusunda üreten fakat iyi kalitede, iddialı bir jüri tarafından ve yarışma şartlarının çok iyi hazırlandığı faktörler sonucunda seçim ile proje elde edilmesidir. Bu yarışmadan bir beklenti de ülke mimarlığı ve yapı kültürünün gelişmesine etken ürünlerin ortaya çıkma isteğidir. Başkent Üniversitesi müzesi çalışmasında proje elde etmek için;

- Uluslararası düzeyde bir yarışma,
- Üniversitenin mimari ofisi tarafından geliştirilen proje,
- Danışmanlık alınarak elde etme yöntemlerine başvurulabilir.

Mimari proje yarışması, tüm mimarlık öğrencileri, akademisyenler ve mimarlık ofislerinin katılımı ile gerçekleştirilebilir. Yarışma jürisinin şeffaf ve adil bir seçim yapması için, müze hayata geçince yönetiminde yer alacak danışma kurulu üyeleri, uzman ekipler, meslek odasından bilirkişilerce oluşturulmalıdır. Özellikle Başkent Üniversitesi mimarlık öğrencilerinin yarışmaya katılımı öğrenci oldukları okula gerekli olacak mekân organizasyonlarını geliştirmeleri, proje seçim alanı konusunda araziye tanınmalarını avantaj olarak kullanabilirler.

Öğrencilerin yarışmalara katıldığı projelerinde, profesyonellerin gölgesini izleyen bir tarz olarak karşımıza çıkmaması temennidir. Yarışmaya katılmanın mimarlık eğitimi alan öğrenciler açısından, böyle bir projeye odaklanmaları ve çözüm geliştirme ve diğer katılımcı ve kazanan proje üzerinden karşılaştırmalı değerlendirmeler meslek hayatlarını yönlendiren kazanım olarak fayda sağlamaktadır. Başkent Üniversitesi bünyesinde kuruluştan beri kampüs gelişimi ve dönüşümünü planlayarak sürdüren mimari ofis ekibi tarafından da bu projenin elde edilmesi alternatif bir yol olarak değerlendirilebilir. Proje elde etme yollarından diğeri, mimari bir ofis tarafından danışmanlık hizmet alınmasıdır. Bu hizmet alımı yarışma düzenlenmesi metodu ile benzerlikler göstermektedir. Davet edilen mimarlık ofisleri ile yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkan fikrimize en yakın projenin satın alınması yöntemi ile proje elde edilmesidir.

Müze projesi için yer seçimi; Başkent Üniversitesi müzesi model önerisi için Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüs arazisi yerleşim, ulaşım, gelişim ve kampüs müzesi fikrini desteklediği için uygun bir arazisidir.

Müze amacı, işlevleri ve hedeflenen kitlenin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak bir müze mimarisi planlaması, sürdürülebilir, ekolojik, yeşil bina özelliklerini barındıran çağdaş, etkin enerji kullanımlı, teknolojik bir mimari konumu ve çevresi ile geliştirilecek bir projedir. Bu mimari mekânsal boyutları mekânsal birimler işlevini hedeflenen katılımcı sayısı düşünülerek ölçülendirilecektir. Müze mimarisi için seçimi yapılan arazinin uzun vadede gelişime ve büyümeye elverişli bir planlama yapılacaktır. Özellikle depo alanlarının koleksiyon gelişimleri düşünülerek büyük bırakılması, kalabalık grup ziyaretlerinde yeterli otopark gibi alanlara, müze ziyareti öncesi peyzaj düzenlemeleri ile mekânın içerisine girmeden ziyaretçileri hazırlayacağımız bir yeşil alanda planlamada yer alacaktır. Sembol niteliğinde olacağı fikri ile müze mimarisi belli bir dönemi ve üslubu yansıtmayan bir mimari tarz ile inşa edilebilir.

Önerilen müze projesi alan seçimi için;

- Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü içerisinde kolay ulaşılabilir,
- Eğitim yapılan binalar ile farklı bir güzergâhta,
- Altyapı işlerinin tamamlanabilir nitelikte olduğu,
- Mülkiyet sorunu olmayan bir noktada,
- İleriki dönemlerde gelişimi ve büyümesi için gerekli bir alana sahip,
- Kalabalık gruplara hizmet edecek nitelikte büyük otopark alanı kapsayacak,
- Yeşil ve çevre dostu bina özelliklerinden doğal aydınlatma kullanımı ve hâkim rüzgârların

iklimlendirmeye katkısı düşünerek kampüs içerisinde ve kampüs alanının paralel olduğu Ankara-Eskişehir karayolundan görülecek hâkim bir noktada,

- Ulaşım ana arteri ile bağlantılı bir konumda tesis alanının belirlenmesi önemlidir.

Tüm bu özelliklerin uygunluğunu sağlayacak ilk alternatif; Doğu Adada yer alan 3 nolu Nizamiye kapısı yönünden Bağlıca Bulvarı tarafından giriş yapılabilecek, anayola yakın, ziyaretçilerin eğitim yapılan alanla yakın mesafede olmaması, gelişim için gerekli alana sahip bir arazi olması, altyapı işlerinin bulvar yakınlığı ile kolaylıkla yapılabilmesi, gerekli otopark alanı inşası avantajları ile geliştirilebilir.

Proje alanı için ikinci alternatif inşaat alanı ise; Batı Adada Bağlıca Köyü girişi olan 2 nolu Nizamiye kapısından, hemen sağa yukarıya araziye çıkan yolu takip ederek yönetim binasının yukarısında yer alan arazi proje uygulanabilirliği açısından etüt edilebilir.

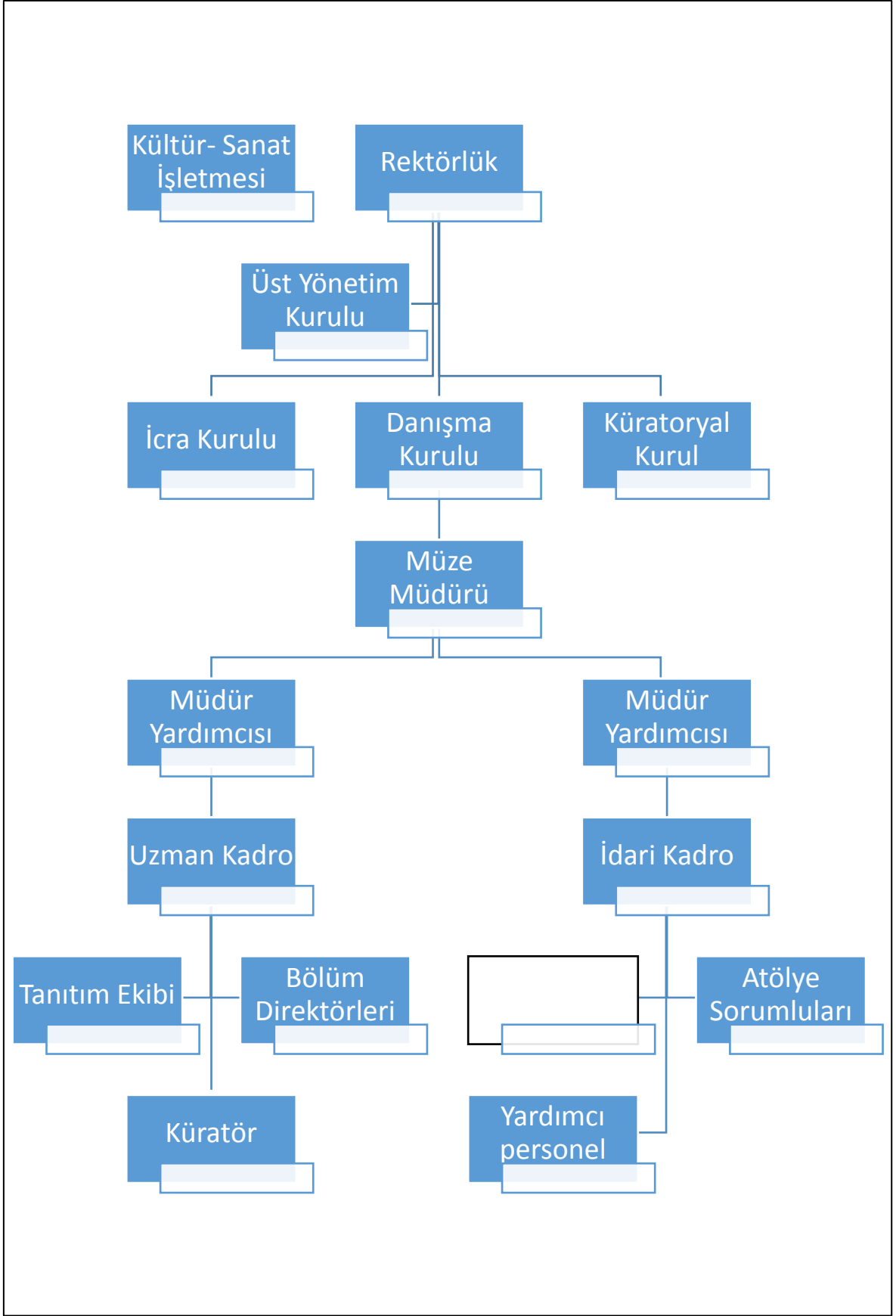
5.3. Müze İşletmesinin Organizasyonu

Her kurum gibi Başkent Üniversitesi Müzesi'nde bir işletme ve yönetim programına sahip olmalıdır. Bu anlamada söz konusu müzenin bir yönetim sistemi ve planlamasına gereksinimi bulunmaktadır.

Müzenin yönetim yapısının planlanması ve işbirlikçilerin belirlenmesi; müzenin üniversite yapısı içerisinde yasal ve idari statüsünün belirlenmesi amacıyla, yönerge ve yönetmeliği hazırlanmalıdır. Önerilecek yönetim kadrosu;

1. Rektörlüğe bağlı yönetim sistemi,
2. Eğitim vakfına bağlı Kültür-Sanat İşletmesi olarak geliştirilebilir.

Önerilecek müze yönetim planlamasında Rektörlük makamına direk bağlı bir örgüt sistemi geliştirilerek, Rektörlüğe bağlı Üst Yönetim Kurulu, bu kurul içerisinde İcra Kurulu, Danışma Kurulu ve Kürotaryol Kurul yer alarak Müze Müdürü bu kurullara bağlı bir yönetim sistem geliştirilebilir. Kurullar içerisinde görev alacak üyeler akademisyenler, bilim, sanat, yönetim ve işletme konularında yetkin kişiler olarak belirlenmelidir. Müze müdürüne bağlı görev alacak iki müdür yardımcısı idari ve uzman kadrolardan sorumlu yönetim sistem geliştirilebilir. Kurullar içerisinde görev alacak üyeler akademisyenler, olarak görev yetki alanları tanımlanmalıdır. İdari kadro başlığı altında, danışma, güvenlik, yardımcı personel, teknik personel yer almalıdır. Uzman kadro da yer alacak olan tanıtım

Şekil 5. 1: Müze Yönetim Örnek Yönetim Şeması

ekibi, bölüm direktörleri ve küratör yine müdür yardımcısına bağlı olarak görev alabilir. Alternatif olarak Haberal Eğitim Vakfına bağlı olarak Kültür-Sanat İşletmesi olarak örgütlenme yönetim kadrosu oluşturulabilir. Üst yönetime bağlı akademisyen komisyon ve heyetle konseptte uygun sistemler geliştirilerek, danışmanlık hizmetiyle geliştirilecek bir sistem de kurulabilir. Profesyonel uzman kadro, sürekli proje ekibi yanı sıra part time çalıştırılacak öğrenciler ile danışma gibi hizmet planlaması yapılabilir. Yönetim stratejisi olarak alınan tüm kararların benimsenen amaç, misyon ve vizyon kurumsal kimlik kapsamında sürdüreceği bir yapılanma göstermelidir. Başkent Üniversitesinde eğitim alan öğrencilerin part time olarak çalışabilecekleri bir çalışma ortamı sunmak öğrenciyi destekleyen bir tutum olarak hayata geçirilmelidir. Kurulacak müzenin sürekliliğinin sağlanması için projeleri ile yaratıcılığı geliştirilebilecek; meslek örgütleri, odalar, sosyal hizmet kurumları, tüm üniversiteler, akademisyenler, araştırma merkezleri, tüm eğitim kurumları, Ankara'daki tüm müzeler ve müzeciler, turizm acentaları, sivil toplum kuruluşları, iletişimde kalınacak işbirlikçiler olarak belirlenmelidir.

5.3. 1. Koleksiyon Yönetimi

Müzelerde kronolojik ve tematik koleksiyonların ele alınma şekli, koleksiyonun korunmasına ilişkin yönetsel bir mekanizma geliştirmektir. Müze koleksiyonlarının planlı, politikalar çerçevesinde yönetilmesi koleksiyon yönetimi kapsamında ele alınmaktadır. Koleksiyon yönetiminin asıl amacının; toplumun güvenini kazanmak, sorumluluklarını beyan etmek, itibar ve güvene dayalı bir politikayı belgelendirmektir. Bu politika genel çerçevede hem toplum hem de çalışanlar için rehber niteliği taşımaktadır (Özkasım, 2012).

Müzelerde koleksiyonun toplanması, araştırılması, sınıflandırılması, kayıt altına alınması, koleksiyona dâhil edilmesi, korunması ve halkla buluşturulması süreçlerinin koleksiyon yönetimi konularını sürdürülebilirlik hedefi kamusal bir yapı olarak ele alınmaktadır. Koleksiyon yönetiminde alınan kararların uygulama ve denetlenmesi için yazılı bir politika şeklinde düzenlenmektedir. Koleksiyon Yönetim Politikası hazırlanırken kullanılacak içerik;

- Müzenin misyon, vizyon ve amaçları,
- Meslek Ahlak Yasası,
- Kayıt,

- Edinme ve erişim,
- Geçerli başlık, menşe, gerekli özen,
- Hassas ve koruma malzemeler,
- Değer biçme ve kimlik doğrulama,
- Koleksiyondan çıkarma ve elden çıkarma,
- İade ve eski haline getirme,
- Kataloglama, numaralandırma ve işaretleme,
- Envanter,
- Ödünç alma ve verme,
- Durum raporu ve terimler sözlüğü standartları,
- Belgeleme,
- Koleksiyonların korunması,
- Koleksiyonların depolanması,
- Koleksiyonların yerinden alınması ve taşınması,
- Afet durumuna hazır olma,
- Sigorta,
- Koleksiyonlara erişim,
- Güvenlik,
- Sergiler,
- Çevre denetimi,
- Koleksiyonun izlenmesi,
- Uygun sergileme malzemeleri,
- Paketleme ve taşıma,
- Araştırma,
- Alandan toplama,
- Kurum içi,
- Misafir, bilginler ve araştırmacılar,
- Bozucu analizler,
- Kişisel koleksiyonlar toplama ve koleksiyonların kişisel kullanımı,
- Önleyici koruma,
- Konservasyon olarak aşamalandırılır (Erkün, 2012).

Müze koleksiyon politikası; fizibilite çalışmalarında açıklanan Başkent Üniversitesi, Ankara ili ve toplumun gelişimine katkıda sağlayacak belirlenen alanlarda benimsenen

temalarla uyum sağlayan bağış, satın alma, hibe, ödünç alma yoluyla temin edilen, toplum, öğrenci, akademik çalışmalar, araştırmacılar yararına hizmete sunmak ve uluslararası erişim ortamları ile evrensel bir üniversite müzesi koleksiyonu oluşturmak ve geliştirmek hedefi ile politikalar benimsenmelidir. Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisinde, koleksiyon yönetim politikasının ana öğelerinden diğer bölümlerde değinilmeyen olarak edinme ve erişim başlıklarına değinilecektir.

5.3.2. Edinme

Edinme, koleksiyon nesnelerinin seçici, kontrollü ve niteliksel olarak belirlenip geliştirilmesi ilkesi ile müze amaçlarına uygun kullanımı süreç olarak kapsamaktadır. Bu uygunluk sürecinde; nesnenin koleksiyon amacına uygunluğu, ne amaçla kullanılacağı, nesnenin performansı, nesnenin iyeliği, nesnenin mülki hakları konularının netlik kazandırılması koleksiyon nesnelerinin kazanılması için gerekliliktir. Edinme konusu daimi ve geçici olarak iki başlıkta ele alınabilir. Ödünç alım yoluyla koleksiyonda sergilenen nesnelere, geçici bir süre daimi sergilenen koleksiyon nesneleri yanında müzenin çekiciliğini artırmak üzere hedeflenen düzenlemeler amacıyla yer verilen kısa ya da uzun vadeli devirlerdir (Özkasım, 2012).

Koleksiyon politikası olarak, koleksiyonu tamamlayacak nitelikteki eserlerin alımı, bu alıma ise koleksiyon yöneticileri ve üst kurul karar vermelidir. Bu edinim politikası için;

- Alandan toplama,
- Bağış,
- Satın alma,
- Başka bir kurumdan devir,
- Özel koleksiyonlardan edinme,
- Kurum arşivlerinden,
- Sergilenecek malzeme kuruluş ve kurumların arşivleri,
- Kurumlar arası işbirliği bağış ve özel koleksiyonlardan temin edilmeli,
- Diğer müzelerle iletişime geçilerek belirlenen müze temasına uygun depolarındaki eserlerin talep edilmesi yollarına başvurulabilir.

Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisi için hedeflenen Kurucu Rektörümüz Bölümü içerisinde iki koleksiyondan ilki olan Prof. Dr. Mehmet Haberal Bölümü için koleksiyon nesnelerinin edinimi;

- Eğitim aldığı kurum arşivlerinden talepler,

- Kişisel arşivlerden müzeye bağışı,

-Yakın çevre-arkadaş özel arşivlerinden talep şeklinde mülkiyetinin müzeye geçmesi bağışı, alım, devir yollarıyla sağlanabilir.

Bu koleksiyonda yer alması hedeflenen ikinci bölüm içerik olarak Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın mesleki hayatı ve özellikle tıp alanında uzmanlık alanı olan organ nakli bölümünün içeriği için oluşturulacak koleksiyon nesne edinimi;

- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın özel arşivinden,

- Başkent Üniversitesi araştırma merkezleri arşivleri,

- Başkent Üniversitesi kütüphanesinden,

- Diğer üniversitelerin araştırma merkezleri arşivlerinden,

- Türkiye Organ Nakli Derneği arşivinden,

- Dünya Organ Nakli Derneği arşivinden koleksiyona dâhil edilmek üzere nesnelere satın alma ya da bağışı yoluyla talebi,

- Ulusal ve uluslararası düzeyde bu alanla ilgilenen hekimlerin özel koleksiyonundan satın alma, bağışı yoluyla edinmesi sağlanabilir.

Konu ile ilgili yapılan resim, tablo, heykel, maket gibi sanatçı işleri satın alınıp, özel sipariş şeklinde yaptırılıp koleksiyona dâhil edilebilir. Organ Nakli koleksiyon bölümüne ödünç alma yöntemiyle diğer müzelerden ya da özel koleksiyonlardan nesnelere edinilerek süreli amaçla sergilerde kullanılabilir.

Başkent Üniversitesi Tarihçe Bölümü koleksiyonuna nesne edinimi;

-Başkent Üniversitesi kendi arşivinden, fakültelerden, bölümlerden, çalışanlar, mezunlar, akademisyenlerden talep edilen sergi içeriğine uygun nesnelere satın alma, bağışı yoluyla temin edilebilir,

- Üniversiteye hizmeti geçen kişiler bölümü için kişilerin yakınlarından bağışı ya da satın alma, vasiyet yollarıyla edinimi sağlanabilir.

Ankara Koleksiyon Bölümü nesnelere ise; kentlilik bilinci oluşturabilecek her türlü obje sergilenmelidir. Bu nesnelere edinimi;

-Tüm Ankara halkına yapılan edinim ilanları,

- Ankara valiliği, yerel yönetimler, koleksiyon sahibi kurumlar, eski-yeni yöneticilerden talepler,

-Özel koleksiyonlardan,

- Diğer müzelerin depolarında sergilenemeyen nesnelere ödünç olarak temin edilenler,

- Ankara Büyükşehir Belediyesinin ilgili birimlerinden geçmiş dönemde ürettiği harita, plan, maketler,
- Tüm müzelerden kurgulanacak temaya uygun nitelikli nesnelere,
- Sanatçılardan bu tema ile ilgili önceki dönem işleri ya da bu amaçla yeni iş olarak sipariş edilmesi satın alma, bağış, vasiyet yoluyla temini sağlanabilir.

Bitki çeşitlerinin yer alacağı sera kısmında, bitki yetiştiricileri, arberetumlardan yapılan talepler doğrultusunda edinilebilir.

Sanat koleksiyonuna eser dâhil edilmesi için edinim politikasında, yaptığı sanatsal çalışmalarla belirlenen sanat dallarında alanına katkıda bulunmuş, özgün yapıtlara sahip, belirli bir akımı temsil eder nitelikleri taşıyan sanatçılar tercih edilmelidir. Koleksiyon edinimi sanatçıların sipariş eser yapımı ve satın alma yoluyla geliştirilebilir. Özellikle sanatseverlerin bağışları yoluyla geliştirilen sanat koleksiyonları için antikacılar, koleksiyonerler, müzayedeler, özel koleksiyonların satın alma yöntemleri yer alabilir.

5.3.3. Erişim

Müze koleksiyonlarına ait nesnelere belge ve bilgilerine ulaşmak erişim olarak adlandırılır. Müzelerde erişim bizzat müzeye ulaşarak yerinde ziyareti kapsayan fiziksel erişim yolu; ziyaret saatleri, konfor kalitesini ve özellikler engelsiz bir tasarım ile yaşlı, çocuk ve engellilerin müze ziyaretini tamamlayabilecekleri bir yeterliliktedir. Erişimde bu kriterlerin gerçekliği müze mimarisi planlaması ile başlatılmalıdır. Diğer erişim kategorisi tüm ziyaretçi kitlesinin sergilenen koleksiyon nesnelere anlayarak, yorumlayacağı bir bilgilendirme üslubu geliştirmektir (Özkasım, 2012).

Müze politikaları her müzenin amaç, misyon, vizyonu ışığında geliştirilmektedir. Edinim, erişim, koleksiyon yönetim politikaları belirlense de bu ilkelere genel müzecilik uygulamaları esaslarına bağlı kalınarak düzenlenmektedir. Genel amacımız çağdaşlığın kurulacak ya da alınacak tüm kararları etkileyen bir faktör olarak belirleyici unsurların başında yer almasıdır. Müzenin hedef kitlesinin müzeye fiziksel erişimi nasıl sağlanmalıdır sorusuna, ulaşım planı oluşturulması, yaya-araç trafiğini kapsayan, yeterli araç- bisiklet otopark alanı, engelli ulaşımına ilişkin planlamaların yapılması ile engelsiz bir erişim uygulamaları yaklaşım olarak benimsenmesi yanıt olmalıdır. Proje alanı belirlenmesi etüt çalışmalarında Bağlıca Kampüsü alanı içerisinde, öneri proje alanları çevre düzenlemesi ile düşünülerek çok sayıda ziyaretçiye hizmet verecek otopark düzenlemesi içerecektir.

Ana arterde müzeyi gösteren yönlendirme tabelalarını, kampüs alanı içerisinde takip eden yol yönlendirmeleri erişime destek uygulamalar olarak geliştirilecektir. Yönlendirme uygulamalarında kullanılan yöntem ve nesnelere dengeli ve birbirlerini destekleyecek şekilde kullanılmalıdır. Erişimi destekleyen sanal platforma ilişkin öneriler fizibilite çalışması içerisinde aynı başlık altında yer almaktadır. Çağımız gerekliliği sınırları aşan bir erişim yöntemi olan mobil uygulamalar ve sanal platformlar aktif şekilde, sürekli güncellenen bilgilerle sosyal medya yönetimi başlığı altında planlanmalıdır.

5.3.4. Tanıtım, bilgilendirme, sanal erişim

Projenin belirlenen hedef kitleye ulaşması amacıyla planlanan faaliyetler kurum içi, bağlı kuruluşlar ve kurum dışında eş zamanlı olarak iki başlıkta yürütülebilir.

Tanıtım ve bilgilendirme amaçlı planlanan faaliyetler;

- Gazete, dergi gibi yazılı mecrada ilanların verilmesi,
- Açık hava mecralarında (billboard, köprü alınlığı, kuleboard v.s.) ilanlara çıkılması,
- Müzeyi tanıtan el ilanı ve kitapçık materyallerin geliştirilmesi,
- Tanıtım materyallerinin Ankara ilinde bulunan, sanat galerileri, muhtarlıklar, sivil toplum kuruluşları, dernekler, tüm okullar, üniversitelere dağıtımının yapılması,
- Ücretsiz halk günlerinin düzenlenmesi yoluyla müzenin faaliyetlerinin halka duyurulması,
- Ücretsiz workshop çalışmaları yoluyla müzenin faaliyetlerinin hedef kitleye duyurulması,
- Ankara-Eskişehir Yolu üstünde yönlendirme tabelaları kullanımı,
- Kent gezi rehberinde müzeye yer verilmesi,
- Kültür içerikli programlarda mekân olarak müzenin kullanımının sağlanması,
- Radyo reklam ilanları aracılığıyla müze etkinliklerinin duyurusunun yapılması,- Okulun açılış töreni, toplantılar, bilimsel içerikli etkinlikler, konser, davet- performans gösterileri için çok amaçlı salonların ev sahipliği yapması, tanıtım stratejilerin belirlenmesindeki ana hatlar olmalıdır.

Sanal erişim platformu kullanılarak planlanan faaliyetler;

- Mutlaka müzeye ait web sayfasının hazırlanması ve tüm koleksiyon nesnelere web sayfası kataloğunda yer alması,
- Müzeye ait sosyal medya hesaplarının oluşturulması (twitter, facebook, instagram), yapılan tüm etkinliklerin bu hesaplardan günlük duyurusunun yapılması,
- Sanal tur uygulamasının düzenlenmesi,
- Sosyal medya üzerinden tanıtım taleplerinin karşılanması,

- Mobil uygulama ve kare kod erişim desteğinin sağlanması,
  - Mail havuzu oluşturularak etkinliklerle ilgili bilgilendirme maili yollanması,
  - Tüm yazılı kaynakların elektronik kitap haline getirilerek erişiminin sağlanması,
  - Üniversite ve kuruluşlarının resmi web sayfalarında ve bilgi ekranlarında müzeye yer verilmesi,
  - Hazırlanan tanıtım materyalleri yabancı dillerde de geliştirilerek, uluslararası platforma ulaşılması sanal erişim için ana başlıklar olarak geliştirilmelidir.
- Tüm bu tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarında Başkent Üniversitesinin marka algısının sosyal medya planlamalarında da iyi yönetilmesi gerekmektedir.

5.3.5. Gelir getirici faaliyetler

Kültür-sanat-sosyal faaliyetleri bünyesinde barındıran planlamada işletme, bakım-onarım, istihdam giderlerini karşılamak üzere;

- Ziyaretçilerden giriş ücreti alınması,
- Müzenin konseptine uygun, kaliteli ve halkın ulaşabileceği; geçici sergilere ev sahipliği yapılması,
- Yeme-içme alanlarından restoran gelirleri,
- Müze satış dükkânında Başkent Üniversitesine özel oluşturulacak koleksiyonlarla kırtasiye, takı, ev aksesuarları geliştirilerek satışa sunulması,
- Vakfın yayınları ve sergilenen eserlerin röprodüksiyonları satışının yapılması,
- Özel davetler, kongre, konferans, çalıştay, panel, konser, performans gösterileri için salonların kiralanması,
- Satış birimindeki ürünlerin online satışa açılması,
- Kısmi ücretlerle atölye çalışmaları düzenlenmesi planlanabilir.

Müze projesinin gerçekleştirilmesi durumunda topluma ve üniversiteye sağlayacağı katkılar; çalışma fikri ve alanı olarak Başkent Üniversitesi Müzesi seçilme sebebini destekleyen bu projenin amaçları aşağıda üniversiteye, bulunduğu Ankara iline ve topluma katkı hedefleri düşünülerek kategori şeklinde maddeler halinde sıralanmıştır.

Başkent Üniversitesine katkı sağlayacağı beklenen amaçlar;

- Türkiye’de ilk vakıf tıp eğitimi vermeye başlayan Başkent Üniversitesinin tıp alanında uzmanlık bir dal olan organ nakli konusundaki Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal’ın akademik birikimini Türkiye’de ilk veri havuzu, gözlem ve araştırma merkezi niteliğinde müze ortamı ile sunmak,

- Uzmanlık alanı olarak organ nakli alanda yetkin bilim insanları yetiştirmek,
- Organ nakli konusunda farkındalık yaratmak,
- İlk ekolojik mimari yaklaşım benimsenen anlayışla tasarlanan müze yapısı ile çevre bilincini ağaçlandırma çalışmasına destek olarak sürdürmek, yeşil kampüs anlayışını desteklemek,
- Kurumsal kimliğe değer katan bir tanıtım ögesi olarak prestij sağlamak,
- Sosyal-ekonomik ve kültürel açıdan bulunduğu il ve üniversite gelişimine katkı sağlamak,
- Yaşam boyu eğitim merkezi gibi atölye-araştırma-kültür-eğitim alanlarında hizmet sunmak, - Sanat koleksiyonu ile sanatsal çalışmalara kaynak olmak,
- Eğitim alan öğrenciler için bilimsel araştırma ve uygulama alanı yaratmak,
- Bilimsel ve kültürel birikimi toplumla paylaşmak ve bu yolla toplumun gelişimine katkıda bulunmak, kendi deneyimlerini de ortak projeler ile artırmak, müzecilik yüksek lisans öğrencileri için ders ve uygulama alanı olmayı hedeflemek,
- İlk vakıf üniversitelerinde ve kente ait bellek olmak, belleği oluşturup sunmak ve aidiyet duygusunu güçlendirmek, kültürel-sosyal-eğitim gelişimine katkı sağlamak,

Ankara iline ve topluma katkı sağlayacağı amaçlar;

- Ankara ili için yeni bir sembol olmak ve örnek model oluşturmak,
  - Kentteki değişimi göstermek ve kentsel dönüşümün belgelerini paylaşmak,
  - Ankara ilinde vakıf üniversiteleri içerisinde ilk toplum hizmetine yönelik bulunduğu kuruma ve bulunduğu ile prestij sağlamak,
  - Toplumun her kesimi ve üniversiteler arasında iletişimi artırmak için ortam yaratmak,
  - Alış veriş Merkezleri alışkanlığına alternatif kültürel- sanatsal-sosyal-bilimsel mekân yaratmak, modern şehirli insanın günlük hayatının vazgeçilmez bir yeri olmak,
  - Uluslararası platformda yer almak, yerli ve yabancı ziyaretçi için kent rehberi olmak
- projenin amaçları ve katkıları olarak hedeflenmektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇ

Kültür endüstrisi ve kültür ekonomisi, bilginin endüstrisi olan eğitimin en üst kurumlarıyla çok disiplinli yapılar olarak toplumsal hizmetin paydaşlarıdır. Çağdaş müzecilik bağlamında Başkent Üniversitesi Müzesi model önerisi başlıklı bu tez çalışması kapsamında irdelenen üniversite müzesi örneği yapılan analiz çalışmaları sonunda uygulanabilir ve gerekli bir üniversite etkinliği olarak belirlemiştir. Çağdaş üniversitenin ve çağdaş müzenin aynı platformda çağdaş kampüs müzesi olarak bütünleşik bir yapıyla tasarlanması yine bu çalışmanın en önemli temennisidir.

Başkent Üniversitesinin alan çalışması olarak seçiminde, koleksiyon bölümlerinin belirlenmesinde ve ayrıca müze mimarisinin tasarım yaklaşımlarının saptanmasında üniversitenin kuruluş amacı, vizyonu ve stratejik planlarında yer alan ve bu girişimi destekleyici kriterler önemli rol oynamıştır. Anaokulundan doktora kadar eğitim verecek nicelik ve niteliğe sahip olan Başkent Üniversitesi eğitiminde her öğrenciye bir sanat dersi zorunluluğu getirmiştir. Üniversitede verilen eğitimin ve bilimsel çalışmaların kalitesi ulusal ve uluslararası merkezlerde onaylanmıştır. Türkiye'nin ilk sağlık temalı üniversitesi olarak özellikle ayırt edici özelliklere sahip güçlü bilimsel altyapısı ile de böyle bir müzeyi rahatlıkla bünyesine kazanabilecek bir kurumdur. Yapılan araştırma da Ankara'da hiçbir vakıf üniversitelerinde koleksiyon ve birikimlerini, toplumsal fayda gözeterek üniversite müzesi yapısı ile buluşturan bir örneğe de rastlanmamıştır.

Başkent Üniversitesi için önerilen üniversite müzesi;

- Bağlı olduğu idari birime göre Ankara'daki ilk vakıf üniversitesi müzesi,
- Koleksiyon içeriğine göre ilk bilim-sanat-tarih üniversite müzesi,
- Sürdürülebilir, çevre dostu, etkin enerji kullanımlı, yeşil çatı uygulamalı ilk çağdaş yapı tasarımı üniversite müzesi,
- İlk sera ve botanik bahçesi olan üniversite müzesi,
- Türkiye'de ilk organ nakli koleksiyon içeriği ile tıpta uzmanlık müzesi,
- Türkiye'de ilk vakıf üniversitesi belleği müzesi kurulması hedeflenen tematik kurgular, koleksiyon bölümleri olarak geliştirilecektir.

Toplumların gelişim göstergesi nitelikli insan gücü olduğu gerçektir. Nitelik artırmaya yönelik faaliyetler kapsamı eğitimin en üst kurumu üniversite işbirlikleri ile ulaşmak en doğru yol haritasıdır. Başkent Üniversitesi müzesinin de koleksiyon nesnelere uzmanlık

alanı olan organ nakli koleksiyonu bilim insanlarının yetişmesinde önemli bir katkı sağlayabilir.

Koleksiyonculuğun belirli bir toplum düzeyinde farklılık olarak başlatılmasının, herkesin beğeni, öğrenme, araştırma gibi faaliyetleri ile toplumun gelişmesi yönünde kullanılması isteği anlayışların değişimi ile bugünkü müzelere ulaşılmıştır. Günümüzde talepler ve toplumsal gereklilikler doğrultusunda yeni anlayışlarla yeniden yorumlanan ve işbirliklerinin önemi anlaşılan iki kurum üniversite ve müzelerdir. Günümüzde müzelerin üniversitelerde kurulması ve gelişimi, üniversitelerin eğitim kalitesinin göstergesi olarak algılanmakta, marka değerini destekleyen bir yapılanma olarak halkla ilişkiler ve tanıtım faaliyetlerinde de önemli bir unsur niteliğindedir. Müze kurumu ile akademik belleğin kültürel bellekle birlikte toplumun gelişmesi hizmetine sunulması üniversitenin değerini de arttıracaktır. Yeni nesil kavramı ile değişen üniversite anlayışı da uygulamalı eğitimi destekleyen, ezbere karşı, analizci, eleştirel bir sistem olarak değişmiş olup özellikle bilimin gelişip yayıldığı eğitimin en üst kurumunun topluma karşı olan sorumluluklarının ön planda tutulduğu kurumlardır. Başkent Üniversitesi **kuruluş amacında** belirtildiği gibi;

- Bilgi çağının gerektirdiği evrensel bilgiye ulaşım ve bilgi- kullanım yeteneklerine sahip,
- Sağlık, eğitim, iletişim, sanat, çevre, endüstri, ticaret ve teknoloji alanlarında bilgili ve deneyimli; araştırmacı, dinamik, ülke sorunlarına duyarlı; mesleklerinde ve iş dünyasında başarılı; rekabete açık; uluslararası çevrelerle yakından ilişkili; sanatsal, kültürel ve tarihsel değerlerimize sahip çıkan; çevre korumasına duyarlı insanlar yetiştirmektir.

Çağdaş üniversiteler yenilikçi, girişimci ve evrenselliği benimseyen özellikle topluma yönelik hizmetlerin artırılmış ve araştırmaya yönelik yeni anlayışların benimsendiği, geniş hedef kitleye ulaşım amacıyla işbirliği, sürekli eğitim merkezleri gibi hizmet eden kurumlara dönüşmüşlerdir. Kampüs müzesi fikrinin gelişimini destekleyen örneklerin artırılması, multi disiplinler çalışmalar için ortam yaratacaktır. Ülkemizde sayıları oldukça az olan üniversite müzelerinin nitelik ve niceliğinin artırılması yönünde model olabilecek bir öneri oluşturması da bu tez çalışmasının en önemli hedefidir. Bu modeller için teşviklerin sağlanması için çalışmaların da yürütülmesi gerekmektedir.

Başkent Üniversitesi, bilim bizde toplanır bizden yayılır mottosunu ilke olarak benimseyerek üniversite müzesi fikrini destekler nitelikte bir alan çalışması hedefine uygun bulunmuştur. Başkent Üniversitesi 1993 yılında Türkiye’de 3. ve Ankara’da 2. kurulan vakıf üniversitesi olması özelliği ile vakıf üniversiteleri belleği olabilecek bir geçmişe sahiptir. Üniversitenin adı ve kurulduğu ilde yeşillendirme projesi yürütmesi ile

kent belleği koleksiyonu kurmaya değer, eğitim verdiği bilim dallarında T¼rkiye’de ilkleri içermesi özelliği ile de bilimsel bellek özelliklerini k¼lt¼rel- bilimsel miras nitelikleri kapsamında bir araya toplamak gereklilik olarak yapısında m¼ze mutlak bulunması gerekliliğini destekleyen etkenlerdir. M¼zelerin topluma ve eğitim alan öğrenciler sağladığı kazanımlar, k¼lt¼rel, eğitimsel, sosyolojiktir. Geliştirilen model önerisinin olabirliğini destekleyen temennilerden k¼lt¼r, eğitim ve sosyolojik olarak gruplanacaktır.

K¼lt¼rel önem;

- Kamp¼s m¼zesi k¼lt¼r¼n¼n oluşmasında örnek teşkil edebilir,
- Modern şehirli insana alış veriş merkezlerine alternatif mek¼nlar olarak yer edebilir,
- Sanat koleksiyonları k¼lt¼rel seviyenin yukarı doğru ivme kazanması ve sanata bakış açısını geliştirmek gibi yapıcı y¼nleri katkı sağlarken, sanat koleksiyonuna sahip kişilerin toplumsal stat¼s¼nde değer unsuru katabilir,
- Gelişen koleksiyonlar sanat tarihi bilim dalı çalışmalarına da kaynak olabilir,
- Edinilen sanat koleksiyonları stat¼ artıran bir öge olarak algılanırken, kişisel stat¼n¼n toplumla paylaşılması, toplum gelişimine fayda açısından daha önemli bir davranış olabilir.

Sosyolojik önem;

- Çağımızın getirdiği t¼m teknolojik gelişim getirdiği avantajlar yanında k¼lt¼rel d¼nya mirasımızı geçmişten gelecek arası bağ olarak daha da önem kazanabilir,
- Taşınır ve taşınmaz, ender, y¼reye zg¼n, az bulunurluk gibi özellikleri ile evrensel miras niteliği taşıyan t¼m nesnelere koruma kapsamında ele alınabilir,
- Sosyal, k¼lt¼rel ve bilimsel bellekler ¼niversite m¼zeleri ile hayat bulabilir,
- Koruma Avrupa k¼kenli bir kavram olup g¼n¼m¼zde farkındalık olarak benimsenebilir,
- Koruma kavramı amacıyla ortaya çıkan m¼ze yapıları yaşanan ekonomik, politik ve sosyal olaylar neticesinde değişime uğramıştır. Değişim gelişim s¼reci olarak değerlendirilerek, m¼ze yapılarında ve sergileme d¼zenlemeleri gibi temel konularda ana amaç farklılıklarla ağdaş yorumlanabilir,
- Ana amaı koruma, saklama ve sergileme olan m¼ze kuruluşları, kamusal alanlara d¼n¼řerek bu amaçlarına tanıtım, pazarlama, reklam, eğitsel, k¼lt¼rel ve sosyal aktivitelerle donatılıp, bu kuruluş amaç, misyon ve beraberinde gelen misyonlar m¼zelerin mimari yapı, mek¼nsal organizasyon, koleksiyon seçimi, sergileme eleman ve mekanları ile koruyucu ve yıpratıcı etkilerine karşı önlemler dizisini g¼ndeme getirmiştir.
- Koruma ve aktarma bilincini s¼reklilik olarak desteklemek, deneyimleme mek¼nları olarak d¼zenlenen çok işlevli yapılar, belirlenen temaların içeriğindeki konular ile de

farkındalık yaratarak sosyal sorumluluk bilincini aşılması amacı süreç içerisinde şekillenebilir,

-Ekip çalışması sonucu ürüne dönüşecek bu planlama, alanında uzman kişilerin tasarımın birer bileşeni olması ile karar alınması istenilen amaca ulaşılmasını sağlayabilir,

-Sahip olunan kültür varlıkların toplumla iletişimi, müze yapılarında çağdaş yorum ile şekillenmesi, koruma bir yaklaşım olarak benimsenerek bilinç, duyarlılık ve farkındalık yaratması toplumsal gelişime destek bir gelişim katkısı olabilir,

-Geçmiş ve gelecek arasındaki iletim ve bağlar taşınır ve taşınmaz, soyut ve somut nesnelere ile yaşanan ve yaşanılacak değişim ve gelişimlerin kanıtı niteliği taşıyan varlıklar, müzeliğin deyimini çürüten yapısal ve anlamsal farklılıklarla ölü mekânlar olarak nitelendirilen müze mekânlarının yeniden yorumu ile tabuları kırarak yapılar olarak çağdaş bir örnek nitelenebilir,

-Müzeliğin deyiminden uzaklaşan bir anlayış çağdaş yorumlanarak müzeleri ölü mekânlardan kurtarmaya, ulaşılamayan otoriter yapısından farklı birer kültür-sanat-bilim-araştırma merkezleri gibi kullanılan mekânlar haline dönüştüğü örneği algısını yaratabilir,

-Geleneksel müzelerin kuruluş amaç ve işlevleri, teknoloji ve bilgi ekonomisi ve çağının yeni gerekliliklerini bünyelerinde toplayan yeni kültür ögesi,

-Çağdaş müzecilik anlayışı, müze işlevlerini geliştiren yeni bir yorum ile araştırma ve öğrenme sürekli eğitim merkezleri gibi eğitimin üst kurumu olan üniversiteler yapılarla buluşturulması önemli toplumsal bir hizmettir.

Eğitimsel önemi;

-Tüm yenilikler ve buluşlar toplumsal bir eylem olarak bilgi kaynağı, bilimsel yöntemler kullanılarak toplum hizmetine sunulması insanların öğrenme, gelişme, anlama ve yorumlamaları süreç olarak şekillenmesi bir bilim olarak ele alınabilir,

-Bu süreçteki ana etmenler insan- mekân- çevre- obje bağlamında biçimlenen, toplama-sergileme-koruma ana amaçlarının çağdaş kavramı ile yorumlanabilir,

-Bilim koleksiyonları ise; bölümlerin bilim dalları ile eğitime destek, araştırmalara kaynak olarak kullanılmaları açısından önem taşıyabilir,

-Başkent Üniversitesinde müze koleksiyonunu besleyen bölümlerin olması gelişimi ve sürdürülebilirliği açısından kampüs müzesinin kurulma yeterliliğinin kanıtı olabilir,

-Üniversitenin akademik birikimi hem kendi mensupları hem de toplum hizmetine yönelik sürekli faaliyetler düzenlemesi müze ve üniversitelerin çağdaş anlayışla donatılmasının bir ürünü olarak fayda ve farkındalık örneği olabilir,

-Üniversite müzeleri akademik yapı içerisinde yer alması ile toplumla bağ kurabilen ve bilimsel koleksiyonlarda eğitim verilen bölümle bağ kurabilen, veri havuzu ve araştırmalara kaynak olabilmesi öğrenci, çalışan ve mezunlar için kaynak ve çalışmaların sürekliliği için önemli bir çalışma alanıdır.

Şehir ve bölge planlanmasında da müzelerin tasarımdaki başarısı ile sembol bir öge olmaktadır. Tasarımda öne çıkan yönler, sosyal ve kültürel amaçla kullanılan iç mekânlar mekânsal dili ile önde, sergileme mekânlarında ise koleksiyon nesnelere sunum ve sergileme ile mekânsal özelliklerin önünde şeklinde harman bir tasarım müzede kolayca uygulanabilir. Şeffaf bir eğitimin simgesi olan cam malzeme aynı dili temsilen müze cephesinde de kullanılan aynı temayı vurgulayan malzeme seçimi uygunluk gösterebilir.

Mimari tasarım yaklaşımının uygulanabilirliği destekleyen ayırt edici öneriler; mimari tasarım kriterleri bölüm 4’te ele alınmış olup özetlemek gerekirse;

-Türkiye’de hiçbir vakıf üniversitesinde orijinal işlevi müze olarak inşa edilen bir üniversite müzesi örneği bulunmamaktadır. Yeniden işlevlendirilerek yeni işlevi müze olan yapıların bu dönüşümleri sonucu kısıt ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Yeniden işlevlendirme ile orijinal işlevi dışında yeni işlev için gerekli mekânların ilavesi ve mevcut mekân dönüşümü değil, modern çağın yetkinliğinin izlerinin olduğu sembol bir yapı önerilmektedir,

-Ekolojik, sürdürülebilir, çağdaş mimari anlayış ve yapılanma ile Ankara’da ilk vakıf üniversitesi yeşil bina uygulamasının yapılacağı kampüs müzesi,

-Yapının çevresi ile birlikte ele alınan dış mekân ve peyzaj, tasarımının uzantısı şeklinde yapılan uygulamalar tasarım bütünlüğü açısından önemli bir planlamadır,

-Fiziksel mekânsal özellikler müze amaç ve sergilenen nesnelere önüne geçmeyecek bir üsluba çağdaş müzecilik anlayışı işlevleri donatılan anlayışlarını ön plana çıkaran bir sergileme bütünlüğü önerisi geliştirilmiştir,

-Açık, yarı açık ve kapalı tasarlanacak esnek ve değiştirilebilir kinetik mekânların kullanımı ile kuruluş amacında yer alan faaliyetler sağlanacaktır. Kapalı, açık ve yarı açık olarak kullanılması planlanan mekânlar ve aralarındaki bağlantıların mekânın bütününe algısını destekleyen bir yapılanma göstermesi önem taşımaktadır,

-Yapıda kullanılacak malzeme, renk, form gibi temel tasarım öğelerin bütünlük arz etmesi için, koleksiyon teması, sergileme mekânları, sergileme elemanları, dış cephede aynı tarzı yansıtması bir üslup birliği olarak benimsenecektir,

-Hedef kitleye neyi ne şekilde nasıl ulaştırılacağı mekânı şekillendiren detaylar mimari

tasarımın mekânsal boyutları, dolaşım, sergileme tasarımı, koruyucu önlemler ve aydınlatma gibi tasarım kriterlerinde geniş hedef kitlesi kapsamında engelli erişimi ve teknolojik olanakların entegre edilmesi sonucu şekil alan oluşum, multidisipliner bir yapı ile istenilen hedefe profesyonel ve kurumsal olarak erişecektir,

-Müze mekânsal özellikleri, sahip olduğu teknolojik özelliklerin çağdaşlık simgesi olarak koleksiyon ve mekân arasındaki bağı açıklayarak amaç-araç birlikteliği artırmalıdır. Tematik kurgu mekân deneyimlemesi, aktivite, önem bir arada müze mekânında ziyaretçi gereksinimlerine cevap verecek niteliği barındırmalıdır,

-Müze türü, programı ve içeriğinin belirlenmesine yönelik ilkeler; mekânsal deneyimlemenin algılanacağı bir kurgunun müze genelinde dahi anlaşılmasını destekler nitelikte olacaktır,

-Mekânın deneyimlemesi çağdaş müze amaçlarının gerekliliği olan işlevlerin yapılabilmesi mimari elemanları yoluyla yapılabilir. Mekânların karakteristik özellikleri mekân algısını destekleyen öğeler olarak sergilemeye destek olarak kullanılan en önemli tasarım yaklaşımıdır,

-Mekân-nesne-ziyaretçi öğelerinin beklenti ve amaçlarının hedefe ulaşması gelişim-oluşum-sonuç aşamalarının tasarımı ile başarısı hedeftir,

-Yapılacak tüm tasarımlar mimari meslek disiplinde önem arz eden başlıklar ile detaylandırılması estetik, ergonomi, konfor ve güvenlik unsurlarının bir gerekliliği olarak tasarıma yansıtılacaktır,

-Koleksiyon nesnelerinin sergilenecek mekânsal boyutlarla oran-orantısı algıyı destekleyen bir özellik olarak dikkate alınacaktır,

-Anlatım kurgusu ekolojik müze mimarisi ile uyumlu, müzenin ekolojik ve yeşil binayı benimseyen uygulama ve tasarım anlayışının ziyaretçi kitlesi tarafından algılanacak ve anlatılacak bir bölüm oluşturulması, bina yapısının ayırt edici özelliği gözler önüne serilmelidir,

-Kuruluş amacı belirlenme gelişim aşaması detaylandırılarak mimari tasarım sonra hayat bulmalıdır. Üniversite bünyesinde yer alacak üniversite müzeleri eş biçimci üniversite yapılanmalarında farklı bir yorum ile örnek teşkil etmesi en büyük beklentidir. Temel yaklaşım ilkeleri; öneri geliştirilen model çağdaş müzecilik anlayışına sahip mimari tasarım yaklaşımı, mekânsal organizasyon ve iç mekan kalitesi, sergileme ve sunum teknikleri, tematik kurgu ve sirkülasyon teknikleri ile deneyimleme yöntemleri sunulan,

koleksiyon yönetimi, sürdürülebilir yaklaşımla tanıtım faaliyetleri ile geliştirilen bir örnek olarak ilk olma özelliği temel yaklaşım olmalıdır,

-Müze koleksiyonunun belirlenmesinde önemli parametreler; Başkent Üniversitesinin Türkiye’de ilk vakıf tıp fakültesi eğitimi vermeye başlaması, kurucu rektörünün tıp alanında uzmanlık alanı olan organ nakli konusunda dünyada ve Türkiye’deki ilklere sahip bilimsel çalışmalar veri havuzu ve bellek olacağı, ilk kurulan vakıf üniversiteleri arasında olması özelliği ile vakıf üniversitesi belleği olması,

-Planlanan sergileme mekânları, mekânsal özellikler ile eşleştirilmelidir. Sergilenecek koleksiyon nesnelere mekânsal özelliklerle üslup birliği ve yansımaları ile bütünlük arz eden bir tema kurgusu belirteci olmalıdır. Hücre şeklinde oluşturulacak küçük cep mekânlar, belirli bir eser grubunu ya da özellikle dikkat çekmek istenilen bir esere yoğunlaşılması için kullanılabilir. Bu küçük cep mekânlar ile sergileme alanı arasında çizgisel koridorlar yardımı ile bağlantılar, tüm mekânın toplanma alanı ve dış mekânla bağlantı yaratılarak yapılmalıdır. Sergileme yoğunluğu da mekânsal boyutların belirlenmesi ve sergilenecek nesnelere gruplanması açısından sergileme yöntemi ve tematik kurgu belirlenirken önemle dikkate alınmalıdır,

-Dolaşım kurgusunda, sergilenecek nesne, mekâna verilen işlev, tematik kurguda hedef kitlenin beklentilerini destekleyen bir tematik kurgu belirlenmelidir. Mimari tasarım yaklaşımlarında an tema erişilebilir, nesne ve ziyaretçi konforu odaklı, sosyal-kültür-bilim barındıran kurumlar olmalarıdır. Bu yaklaşımı destekleyen tüm kriterler iç mimarlık tasarım öğelerinin destekleyen nitelikte olmalıdır,

-Ağaçlandırma çalışmalarını destekleyen iç ve dış mekân peyzaj düzenlemeleri, sağlık alanına ilişkin koleksiyon nesnelere sergilemelerinde sağlık ekolojisi uygulamalarının ziyaretçiler tarafından algılanması için yapılan düzenlemeler, algıyı destekleyen tasarım yaklaşımı olarak istenilen etkiyi sağlayacaktır,

-Algıyı artıran işitsel ve duyuşsal etmenlere teknolojinin yadsınamaz katkıları ile şekillenen tasarımların faydaları bilginin evrenselliği ve erişimi açısından faydalı bir teknolojik altyapı yaklaşım uygulamaları önerilmiştir.

Başkent Üniversitesi müzesi olabirliği destekleyen ayırt edici özellikler; farklı ve öne çıkan yönlerini bölüm 3’te neden Başkent Üniversitesi, amaçları bağlamında Başkent Üniversitesinde müze gereksinimi ve Başkent Üniversitesi kurucu misyonu başlıkları ile açıklamış olup aşağıdaki maddelerle özetlemek gerekirse;

-Sanat ve bilim koleksiyonlarını besleyecek bilim dalı eğitimi ve vakıf üniversiteleri içerisinde 24 yıllık bir birikimi olduğu düşünülünce Başkent Üniversitesi, hem üniversite belleği hem de koleksiyonları ile akademik bellek oluşumunu toplum hizmetine yönelik müze yapısına dönüştürebilecek altyapıya sahiptir,

-Başkent Üniversitesi kuruluş amacı, vizyon ve stratejik planlarda alınan kararlar ışığında üniversite müze gerekliliği ve Ankara'daki vakıf üniversiteleri arasında hiçbir üst eğitim kurumunda böyle bir yapılanma örneği görülmediği için hem başkent ilimiz hem de üniversitenin toplumun her kesimi ile kuvvetli bağların bilimi ve sanatı yaymak adına bulunması önemli bir çıkış noktasıdır,

-Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Yönetim Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal alanında dünyadaki başarı ve ilkleri mesleki birikim ve veri havuzunun eğitim verilen tıp alanı ile birleştirilmesinin eğitim kalitesine katkıları göz ardı edilemez,

-Sanatsal ve bilimsel alanda verilen eğitim alanları düşünüldüğünde üniversite belleği niteliğinde bir koleksiyon oluşumu müzeyi besleyen ana eserleri meydana getirecektir,

-Başkent Üniversitesi müze yapısı ile örtüşecek bir kampüs arazisine sahiptir,

Bilim bizde toplanır bizden yayılır mottosuna sahip Başkent Üniversitesinin logosu ile de bağdaşan bir fikir oluşumudur. Ulusal ve uluslararası katılım ve işbirlikleri yürüten Başkent Üniversitesi müze oluşumu ile ilk ve öncülüklerine taçlandırarak bir sosyal sorumluluğa imza atacaktır. Hem eğitim verdiği alanlarda öğrencilere araştırma ve uygulama alanı, hedef kitesinde yer alan diğer kesim için öğrenme, araştırma, kültürel faaliyet alanlarında sunduğu aktiviteler ile kurum kimliğini yansıtan bir yapılanma ile hedefine ulaşmış olacaktır. Müze yapısı rekabet ortamında yer alan üniversiteler arasında önemli bir ayrıcalık ve tanıtım unsuru olarak da ayırt edici bir yetkinlik olarak önemli unsurdur Üniversiteler içinde yer alan müzelerde üniversite imajını kuvvetlendiren bir yapı olarak desteklenmelidir. Bunun yanı sıra araştırma-kültür-sanat içerikli bir kompleks yapısı kurum kimliğini destekleyen bir yatırım olarak önemli bir adımdır. Üniversite bünyesinde tüm çalışma aşamalarını yürütecek yetkinlikte idari, mesleki ve akademik yetkin ekibin olması tasarımın hayata geçmesini destekleyen öz kaynaklardır. Koleksiyon içeriği ile ilk üniversite müzesi özelliği, bulunduğu ile ve üniversiteye prestij sembol özellikli bir örnek olması en büyük temennilerdir.

Sonuç olarak yapılan bu analiz ve değerlendirme çalışmasının Başkent Üniversitesi stratejik planları çerçevesinde ele alınıp gerçekleştirilmesini temenni etmekteyiz.

KAYNAKÇA

Acar, Ö. 1997. *Ülkemizde ve yurt dışında müzeciliğe bir bakış*, Kuruluşunun 150'nci yılında Türk Müzeciliği sempozyumu III bildirileri, 1996 İstanbul, Genelkurmay basım Evi, Ankara, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı yayınları.

Akyol, A.A, Yetimoğlu S. 2013. *Medical and health museum in Turkey and educational activities*, European Journal of Research on Education, Special Issue: Art in Education, 16-24.

Atagök, T. 1990. Çağdaş müzeciliğin anlamı, *Lami Sanat Dergisi*, İstanbul: Cihan matbaacılık, s.131.

1993. Çağdaş müzeciliğin anlamı, *Yeniden müzeciliği düşünmek*, derleyen Prof. Tomur Atagök, YTÜ. Yayınları, s.131-132.

1999. Çağdaş müzeciliğin anlamı, *Müze ve ilişkileri yeniden müzeciliği düşünmek*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi basım, s.131.

1999. *Müzeciliği yeniden düşünmek*, Yıldız Teknik Üniversitesi basım-yayım merkezi, İstanbul, s.75-79.

2002. Müzelerin anlaşılır kılınması, iç mekân ve sergi tasarımları, *Mimarist*, sayı:4, s. 58.

2010. Müzecilik ve Türk Müzeciliği, *Ege Mimarlık Dergisi*, Temmuz 2010, s.12.

2012. Müzelerin anlaşılır kılınması: müze mimarisi, iç mekân ve sergi tasarımları, *Müzebilimin ABC'si*, Ege yayınları, s. 278-280.

2013. Dünyada Çağdaş Müzecilik Uygulamaları, *Müzecilik ve sergileme*, TC Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2958, s.156-182, basım: Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Atasoy S. 1997. *Yeni müzecilik anlayışı: eğiten-bilgi veren müze*, kuruluşunun 150'nci yılında Türk müzeciliği sempozyumu III bildirileri, 1996 İstanbul, Genelkurmay basım evi, Ankara.

2007. *Yeni müzecilik anlayışı: eğiten- bilgi veren müze*, Geçmişten geleceğe Türkiye’de müzecilik I sempozyumu, Ankara. s. 97-99,

Asatekin, G. 2004. *Kültür ve doğa varlıklarımız neyi, niçin, nasıl korumalıyız*, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara.

Balık, D. 2009. *Çağdaş sanat müzelerinde yeni mekân deneyimi*, yüksek lisans tezi, İTÜ fen bilimleri enstitüsü, İstanbul.

Bakbaşı, C. 2010. *İstanbul’da müzeler temel yapısal özellikler, fırsat ve tehditler, politika önerileri*, sektörel araştırma raporu, İstanbul.

Boylan, Patric J. 1999. Universities and museums: past, present and future, *Museum management and curatorship*, France, ICOM – International Council of Museums.

Brawne, M. 1982. The Museum interior: temporary and permanent display techniques, *Thames and Hudson*, London, 10-11.

Burcaw, G. E. 1997. *Introduction to Museum Work*, Third Edition. Altamira Pres, London and New Delhi.

Çolak, C. 2008. *Üniversite eğitiminde üniversite müzeleri ve Yıldız Teknik Üniversitesinde sanat müzesi kurulması için bir ön değerlendirme*, Yıldız Teknik Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü sanat-tasarım ana sanat dalı müzecilik yüksek lisans programı, yüksek lisans tezi, İstanbul.

Darragh, J. Snyder, J. S. 1993. *Museum design, planning and building for art*, Oxford University Press, USA, 23-30, 38-48.

Dean, D.1994. *Museum exhibition, theory and practice*, Routledge, London, s. 51-55.

Demir, C. 2001. *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı. İstanbul.

Demircan, F. ve Altıntaş O. 2016. Harvard Üniversitesi sanat müzesindeki eğitim etkinliklerinin çağdaş müzecilik anlayışı bakımından incelenmesi. *İdil Dergisi*, cilt:5, sayı:16, volume:5, issue 20: 231-248.

Devrek Evi ve Baston Showroomu Fizibilite Raporu, 2014. Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı, İKADA İnsan Kaynakları Gelişim Danışmanlığı Ltd Şti .

Dieter, K. 2001. *Alman Müzesinde modern toplumsal tarih, kent, toplum*, Müze Kitabından, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

Dikmen, Ç.B. 2011. Enerji etkin yapı tasarım ölçütlerinin örneklenmesi, *Politeknik Dergisi*, Cilt:14, Sayı:2, 121-134.

Dölen E. 2010. *Türkiye üniversite tarihi 5. Özerk Üniversite 1946-1981*. 1. Baskı İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, s.250-305.

2010. *Türkiye Üniversite Tarihi 4. İstanbul Üniversitesi 1933-1946*. 1. Baskı İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, s.785-835.

Döger, F.K. ve Kurum M. 2012. Tıp tarihi müzeleri, *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 113(1):43-46.

Dönmezoğlu, D. 2013. *Günümüz müzeciliğinde sergileme tekniklerinin sanal teknolojilerle desteklenmiş uygulama örnekleri*, uzmanlık tezi, Ankara.

Erbay, F. 2001.Sanat eğitiminde müze ve galerilerin önemi, *Türkiye’de Sanat Dergisi*, sayı 48, s.27-28.

Erbay, M. 1999. Müzelerde gösterim teknikleri, yeni gelişmeler, *Arredamento Mimarlık*, 6: 131-135.

Erdemir, G. 2014. *Müze ve sergi mekânlarında aydınlatma prensiplerinin örnek uygulamalar üzerinden değerlendirilmesi*, İTÜ fen bilimleri enstitüsü yüksek lisans tezi, İstanbul.

Erkman, U. 1982. *Mimari tasarım için bir veri üretim yöntemi olarak çevre analizi*, İTÜ yayınları, İstanbul, s. 44, 48,52-53.

Erkün, Z. 2012. *Koleksiyon Yönetimi*, Müze yönetimi eğitimleri, Diyarbakır.

Green, Rebekah, Çalışkan, Ömer, Sungay, Bilgen ve Zara Paci, 2003. *YOTA*, Yapısal olmayan tehlikelerin azaltılması el kitabı, İstanbul, Beyaz Gemi yayınları.

Gökalp, Z.D. 2013. Müze türleri ve Müze yönetimi ve pazarlanması, *Müzecilik ve Sergileme*, TC Anadolu Üniversitesi No: 2958, s.72-121. basım: Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Güçlü N. ve Karadağ N. 2011. Uluslararası yükseköğretim kongresi: *Yeni yönelimler ve sorunlar* (UYK-2011) 27-29 Mayıs 2011, İstanbul; 1. cilt, s. 667-675.

Gültekin, N. 2001. Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarını koruma sürecinde yaşanan açmazlar, *Türkiye’de risk altındaki doğal ve kültürel miras*. Taç Vakfı.

Günel, B. 2000. *Çağdaş müzeciliğin temel yapısı*, 5. müzecilik semineri bildirileri, 20-22. Kasım, İstanbul.

Hooper-Greenhill, E. 1995. Audiences: A curatorial dilemma. *Art in museums – New research in museum studies* 5, ed. Susan Pearce, 143-163, Atlantic Highlands NJ: Athlone Press.

1996. *Introduction to educational role of the museum*, 2. bs. New York: Routledge.

1999. *Müze ve galeri eğitimi*. Çev. Meltem Ö. Evren ve Emine G. Kapçı, Yay. Haz. Bekir Onur, A.Ü. Ankara: Çocuk kültürü araştırma ve uygulama merkezi yayınları, s.160.

Karabıyık, A. 2007. *Çağdaş sanat müzeciliği kapsamında Türkiye’deki müzecilik hareketlerin bir bakış*, Atatürk Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, Erzurum, s.18-22.

2014. *Rafa kaldırılmış bir tezin sanat yapıtı olarak sanatsal/ akademik çalışma bağlamında sınırlarının sorgulanması*, sanatta yeterlilik eser metni, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, Resim Ana sanat Dalı, İstanbul.

Kavili Arap, S. 2010. Türkiye yeni üniversitelerine kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65-1.

Kaynar Rohloff, İ. 2009. *Museum gallery layouts and their interactions with exhibition narratives and space use patterns*: an investigation of the Ycba, the moma and the hma galleries, doctor of philosophy, University of Michigan, USA, 1-4, 19-24, 38-48.

Keleş, V. 2003. Modern müzecilik ve Türk müzeciliği, Atatürk Üniversitesi, *sosyal bilimler enstitüsü dergisi*, Cilt:2, Sayı:1-2,

Kılıç, R. 1999. Türkiye’de yükseköğretimin kapsamı ve tarihsel gelişimi, *Dumlupınar Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, sayı:3, s.289-310.

Kotler, N. ve Kotler P. 1998. Museum strategy and marketing: *Designing missions, building audiences*, San Francisco, CA: Jossey Bass Publishers.

Küçükhasköylü N. 2013. Dünyada müzeciliğin tarihsel gelişimi ve Türkiye’de müzeciliğin tarihsel gelişimi, *Müzecilik ve sergileme*, T.C. Anadolu Üniversitesi yayın no: 2958, s.22-67, basım: Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Küçükcan T. ve Gür B. 2009. *Türkiye’de yükseköğretimin karşılaştırmalı bir analiz*, Seta Vakfı, Ankara: Pelin ofset,

Lewis, G. 1989. The history of museums, *Britannica yayınları*, s.1.

Lord, B. 1999. *Institutional planning*, The manual of museum planning, The stationary office, London, 39-55.

2002. *The purpose of museum exhibition*, The manual of museum exhibition Altamira Press, USA, 15-19.

Lord, B. Lord, G. D. 2002. *Designing the space for a museum exhibition*, The manual of museum exhibition, Altamira Press, USA, 411-413.

2002. *Planning and designing exhibition facilities*, The manual of museum exhibition, Altamira Press, USA, 69-72.

Madran, B. 1999. *Müzelerin çeşitlenme süreci*, Derleyen: Tomur Atagök, yeniden müzeciliği düşünmek, İstanbul.

2012. Müze sergileri tasarlamak, *Müzebilimin ABC’Si*, Ege yayınları, s.283-305.

2012. *Sergi kurgu ve tasarımı*, müze yönetimi eğitimleri, Diyarbakır.

Matthews, G. M.ve Lawsen F.1991. *Museums and art galleries*, Oxford: Butterworth Architecture.

Milojkovic, A. Ve Nikovic, M. 2012. Facta Universitatis, Architecture and civil engineering. *museum architecture and conversion: from paradigm to institutionalization of anti-museum*. Vol 10, No:1,69-83.

Özkasım H. ve Ögel S. 2005. Türkiye’de müzeciliğin gelişimi, *İtüdergisi/b* Aralık-2005 cilt 2, sayı.1, 96-102, İstanbul.

- Özkasım, H. 2012. Müzelerde koleksiyon yönetimi, *Müzebilimin ABC'si*, Ege Yayınları, s. 52-53.
- Özsel, F. 2002. Müzenin sanallığı/sanallığın müzesi, *Mimarist*, sayı: 4, s. 90-96.
- Pasinli A. 2002. *Türkiye Müzeleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: 2002:38-76.
- Pekgözlü Karakuş, D. 2012. Müzelerde uygulanabilecek müze eğitim etkinlikleri, *Mediterranean journal of humanities mjh.akdeniz.edu.tr*, II/1, 2012, 131-138.
- Phillipson, A. 2007. *Müzeler ve miras binalar*, Geçmişten geleceğe Türkiye'de müzecilik I sempozyum bildiriler, Ankara.
- Sarıaslan H. 1997. *Yatırım projelerinin hazırlanması ve değerlendirilmesi, planlama, analiz, fizibilite*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Shaw, W.M.K. 2004. *Osmanlı müzeciliği, müzeler arkeoloji ve tarihin görselleştirilmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul, s.7-14.
- Sirel, H. 2012. Mimari aydınlatmada müzenin farkı ve önemi, *Müzebilimin ABC'si*, Ege Yayınları, s.153-154.
- Soygeniş, S. M. ve See, L. 1991. ABD ve Kanada'dan Müze Binaları. *Mimarlık* 92/1.
- Soyyigit S.ve Bostancıoğlu E. 2012. *Giydirme cephe büro binalarında cam seçimi*, 6. Ulusal çatı ve cephe sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, 12-13 Nisan.
- Şentürk, Ş. 2012. Yapı Kredi Nedim Tör Müzesinde sergi deneyimi, *Müzebilimin ABC'si*, Ege Yayınları, s.307-316.
- Tekeli, İ. 2003. Dünya'da ve Türkiye'de üniversite üzerinde konuşmanın değişik yolları, *Toplum ve Bilim Dergisi*, 97: 123-143.
- Tepecik, A. 2007. *Sanat eğitimi ve sanal müze*, Geçmişten geleceğe Türkiye'de müzecilik I sempozyum bildiriler, s. 233-240, Ankara.
- Tuğrul, F. ve Sev, A. 2015. *Geleceğin sürdürülebilir yapı strüktürüne bir bakış: hafif strüktürleri*, 2nd International Sustainable Buildings Symposium, Ankara.

Tülay, E.ve Yüksek, İ. 2009. *Çevre Dostu Ekolojik Yapılar*, 5. Uluslararası ileri teknolojiler sempozyumu, 13-15 mayıs, Karabük.

Uğuryol, M. 2012. Müzelerde İklim Denetimi, *Müzebilimin ABC'si*, Ege Yayınları, s. 97-110.

Uralman, H. ve Ertürk N. 2012. *Müzebilimin ABC'si*, Ege Yayınları, s. 7-8.

Özkan Yazgan, E. 2011. *Anıtsal kültür varlıklarının müze olarak kullanımına yönelik yaklaşımın İstanbul İbrahim paşa sarayı örneğinde irdelenmesi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Doktora Tezi, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

- 26.08.2016 > <https://www.museumportal-berlin.de>
- 26.08.2016 > <http://www.museums.ox.ac.uk/content/oxford-university-museum-natural-history/>
- 10.01.2017 > <http://agu.edu.tr>
- 26.08.2016 > <http://www.universitaetssammlungen.de/index/arten>
- 13.04.2017 > <http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz>
- 15.11.2016 > <http://www.teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetleryonetmeli.html>
- 15.11.2016 > <http://www.icom.museum/the-vision/museum-definition>
- 17.04.2017 > <http://www.themuseumassociationunitedkingdom/>
- 17.04.2017 > <http://www.theamericanassocationofmuseums/>
- <https://www.google.com.tr>
- 12.02.2017 > https://www.baskent.edu.tr/belgeler/stratejik_plan/Stratejik_Plan.pdf
- 12.02.2017 > <https://www.baskent.edu.tr/goruntuler/>
- 12.02.2017 > http://www.baskent.edu.tr/dayrinti.php?duyuru_id=4222
- 15.11.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr>
- 15.11.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44027/istanbul-cerrahpasa-tip-fakultesi-tip-tarihi-muzesi.html>
- 17.04.2017 > <http://www.tipfak.com>
- 17.04.2017 > <http://www.saglikmuzesi.trakya.edu.tr>
- 17.04.2017 > <http://muzeyum.istanbul.edu.tr>
- 15.11.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/>
- 17.04.2017 > <http://www.bmm-charite.de/>
- 17.04.2017 > <http://muttermuseum.org/>
- 16.04.2017 > <https://www.rcseng.ac.uk/museums-and-archives/wellcome-museum/>
- 17.04.2017 > <http://www.agri.ankara.edu.tr/muze/>
- 20.02.2017 > http://www.ekoyapidergisi.org/resimler/1437400746_ispanya.jpg

20.02.2017 > <http://www.ekoyapidergisi.org/1212-10-secilmis-ornek.html>

01.11.2017 > <http://anahtar.sanayi.gov.tr/>

20.02.2017 > <http://www.ekoyapidergisi.org/>

01.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/gaziantep-zeugma-muzesi>

01.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/burdur-arkeoloji-muzesi>

01.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/corum-arkeoloji-muzesi>

01.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/eskisehir-arkeoloji-muzesi>

01.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/kayseri-selcuklu-muzesi>

04.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/urfa-kent-tarihi-muzesi>

04.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/kaman-kaleho-yuk-muzesi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/piri-reis-sergisi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/osmanli-arsivleri-muzesi>

04.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/gordion-muzesi>

04.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/antalya-arkeoloji-muzesi>

04.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/samsun-kent-tarihi-muzesi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/alanya-arkeoloji-muzesi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/etnografya-muzesi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/devlet-resim-heykel-muzesi>

02.06.2017 > <https://www.reo-tek.com/eskisehir-bilim-deney-merkezi>

06 06 2016 > <http://istanbulsaglik.gov.tr/>

30.03.2016 > <http://www.saglikmuzesi.org/>

30.03.2016 > <http://www.academia.edu/6040670/>

30.03.2016 > <http://www.turkishstudies.net/Makaleler/>

30.03.2016 > <http://uludagtipdergisi.org/>

30.03.2016 > <http://sbedergi.sdu.edu.tr/>

30.03.2016 > <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~unan/akademik36.html>

30.03.2016 > <http://acikerisim.fsm.edu.tr>

30.03.2016 > <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iutarih/>

30.03.2016 > <http://www.ibb.gov.tr/>

30.03.2016 > <http://www.sinangenim.com/tr/>

17.04.2017 > <http://nla.gov.au/anbd.bib-an13081411/>

17.04.2017 > bys.trakya.edu.tr/file/download/31082686/burcaw

11.05.2016 > <http://www.kulturelbellek.com/dunyada-muzecilik-tarihi/>

11.05.2016 > <http://www.kulturelbellek.com/dunyadaki-onemli-muzeler/>

11.05.2016 > <https://tr.wikipedia.org/>

11.05.2016 > <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/>

11.05.2016 > <https://www.wien.gv.at/tr/>

11.05.2016 > https://en.wikipedia.org/wiki/The_Health_Museum

11.05.2016 > <http://www.medicalmuseum.mil/>

11.05.2016 > <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/>

11.05.2016 > <http://www.sabah.com.tr/>

11.05.2016 > <http://www.mailce.com/tuhaf-tibbi-muzeler.html>

06.06.2016 > <http://saglikmuzesi.trakya.edu.tr/>

06.06.2016 > <http://www.istanbul.net.tr/>

02.08.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43980/ozel-muzeler.html>

02.08.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43336/muze-istatistikleri.html>

02.08.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44027/istanbul-cerrahpasa-tip-fakultesi-tip-tarihi-muzesi.html>

06.06.2016 > <http://www.gata.edu.tr/uestmenu/>

06.06.2016 > <http://www.edirnevdb.gov.tr/>

02.08.2016 > <http://www.icomos.org.tr/>

02.08.2016 > <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/>

02.08.2016 > <http://icomturkey.org/>

02.08.2016 > <https://www.msxlabs.org/>

11.07.2016 > <http://www.arkiv.com.tr/>

11.07.2016 > <http://www.arkitera.com/>

26.08.2016 > <https://www.museumportal-berlin.de>

26.08.2016>http://www.politics.ankara.edu.tr/?bil=bil_sbfergisi&cilt=65&sayi=1

EKLER

EK 1 RÖPORTAJ

PROF. DR. ALİ HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)

Derya Çiftçioğlu: Sayın Hocam kaç yıldır hekimsiniz?

A.H: 40 yıldır hekimim, uzmanlığın kadın hastalıkları ve doğum anabilim dalıdır.

D.Ç: Tıp tarihi ya da sağlık alanıyla ilgili müze ziyaretiniz oldu mu?

Ülkemizde Edirne'deki Trakya Üniversitesi Sağlık Müzesi olan, Osmanlı Döneminde Darüşşifa olarak kullanılan müzeye dönüştürülen mekânı ziyaret etmişim. Yurtdışı gezilerinin birisinde Amerika'da Chicago'da bulunan sağlık müzesini ziyaret edip, özellikle kendi alanımla ilgili geçmişte kullanılan alet ve gereçleri görüntülemişim.

D.Ç: Ülkemizdeki örneklerle yurt dışı örnekler arasında gözlemlediğiniz farklılıklar nelerdir?

Çok sayıda bu temalı müze ziyaretim olmamıştır, kapalı bir mekânda oluşturulan Chicago müzesinde özellikle cam sergileme üniteleri, ışık kullanımı ile görsel algıyı destekleyen unsurlar dikkat çekici idi. Bu müzede iyi bir sistematik ile sergi yapılmış ve gift shop gibi bir birim de müzede yer alan birimler arasında ziyaret ettiğim yer olmuştur.

D.Ç: Bu konseptli müzede sıralayacağım nesnelere harici sizce neler olmalıdır?

- Türkiye'de yayınlanan organ nakli ile ilgili kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları,
- Türkiye'de organ nakli ile ilgili arşiv niteliğindeki resimler, tablolar,
- Türkiye'de organ nakli konusunda katkı sağlayan bilim insanları ile ilgili yazılı, görsel materyaller,
- Türkiye'de organ nakli konusunda görsel arşiv niteliğindeki videolar,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli ile ilgili kitaplar, makaleler, gazete ve dergi yazıları,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli ile ilgili resimler, tablolar,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli konusunda tanınmış bilim insanları ile ilgili bilgilendirme köşesi,
- Yurtdışında 20. yüzyıldan günümüze organ nakli konusunda videolar, ameliyat arşivleri,

- Türk tıp tarihi ile ilgili Türkçe yayınlanan kitaplar, el yazması eserler, resimler, (arşiv oluşturmak üzere eski kitap koleksiyonu)
- Türk tıp tarihinde önemli kişilere ait dokümanlar, resimler, portreler,
- Tıp fakültelerinde tıp tarihi ile ilgili kaynak niteliğindeki çizimler, film, slayt görselleri,
- Tıp fakültelerinde cerrahide kullanılan alet örnekleri,
- Tıp fakültelerinde kullanılan eğitim amaçlı maketler (illüstrasyon uygulamaları ile),
- Kurutulmuş preparatlar, doku parçaları,
- İlaç kutuları, dikiş setleri, stetoskoplar,
- Kemik parçaları, patolojik ve anatomik preparatlar,
- Sıvı içerisinde korunan doku ve vücut parçaları,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın gerçekleştirdiği operasyonlardan oluşan özel fotoğraf albümleri,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın organ nakli konusunda yazdığı kitaplar, makaleler, sunduğu bildiriler, katıldığı kongrelere ait görsel ve yazılı dokümanlar,
- Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın organ nakli konusuyla aldığı ulusal ve uluslararası ödüller, plaketter, nişanlar, teşekkür belgeleri, üyelik belgeleri ve törenleri ait görseller,
- Hekim odası düzenlemesi sergilemesi koleksiyona ait alanda kurgulanabilir.

A.H: İç mimarlık alanında tasarım kriterleri geliştirmek için önerdiğin müzede 4 bölüm belirttin. Sağlık koleksiyonu içerisinde yer almasını belirttiğin bu başlıkları incelediğin sağlık müzeleri ve internet sayfalarından oluşturduğun ve üniversitemizin kütüphanelerinde yer alan materyallerden oluşturulabileceğini belirttin. Evet, bu koleksiyon oluşumunda bu başlıklar ilk etapta bir müzeyi oluşturacak nesnelere. Tabiki bu alanda gelişim sürekli olduğu için yeni materyaller zaman içerisinde eklenebilir. Üniversitemiz Kurucusu ve Yönetin Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Türkiye'de ve dünyada alanında başarıları ve ilkleri kendi arşivinde de grupladığın başlıklar muhafaza edilmektedir. Gerek özel koleksiyonu gerekse diğer dünya ülkelerinde kendi katılım ve katkıları içeren her türlü doküman kendisinde bulunmaktadır. Görsel ve yazılı ve basılı her türlü materyaller çalışma ofislerinde özel olarak saklanmaktadır. Üniversitemiz Kurucusu ve Yönetin Üst Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın 'Basında Organ Nakli' adıyla, tüm organ nakline ilişkin gazete ve dergi makale ve yazıları bir kitapta derlemiştin. Yine hocamızın kendi özel koleksiyonunda belirttiğin tüm koleksiyonları oluşturacak resim, video, resim, tablo, kitap ve tüm materyaller

bulunmaktadır. Gerek Bağlıca kampüsümüzdeki kütüphane içerisinde oluşturulan özel koleksiyonlar gerekse hocamızın çalışma ofislerinde yer alan tüm materyaller bu koleksiyonu besler niteliktedir. Edinim için diğer üniversiteleri çeşitli anabilim dallarında yer alan öğretim üyelerinden de teminler ya da eksik olan nesnelerin bütünü oluşturması için eklenebilir.

D.Ç: Bu kapsamlı müzelerin tıp eğitimi alan öğrencilere, bu alandaki uzmanlara ya da toplumun diğer kesimlerine faydaları neler olabilir?

A.H: Müzeler geçmişin kanıtlarıdır. Söylendiği ve aktarıldığı her şeyin gerçeklik simgeleridir. En yakın dönemde yaptığım Eskişehir Odunpazarı semtinde Kurtuluş Müzesinde gerek kullanılan teknolojik destekler gerekse işlenen temalar çok etkileyici idi. Balmumu heykeller, karikatürler keyifli bir ziyaretti. Geçmişte anlatılanların yorumlandığı bir oluşum, olayların ve kişilerin tekrar anılması için de önemli platformlardır. Müzeler ile bilimin gelişimi gözler önüne serilmektedir. Kendi eğitim hayatım ve eğitim verdiğim dönemler arasındaki gelişimi bakınca çok mutlu oluyorum. Nasıl ki antikçağ olarak başlayan insanlık tarihi, taş devri, yontma taş, tunç dönemi gibi evrimsel değişim geçirdiyse, bu bilim dallarında geçmişten günümüze kat edilen yolun göstergesi müzelerdeki sergilerdir. Modernize edilen teknolojik kullanımların gözler önünde olduğu ve eğitim alan öğrencilerin yeni buluş ve gelişimleri için bir prototiptir. Bu sergilenen aletler nasıl ki 25-30 yıl öncesinde dezenfekte edilmek için şırıngaların suda kaynatıldığı ya da ateşte dezenfekte gibi uygulamalar, ihtiyaç ve gereklilikle sterilizasyonun gelişmesini sebep olmuşsa, hayvan bağırsağından yapılan sütun materyallerin yerine iplik kullanımları, 1970'li yıllarda bir çamaşır makinesi boyutunda olan ultrason aletlerinin günümüzde neredeyse cep boyutuna dönüşmesi bu sergilemeler ile öğrencilerin 25-30 yılda bile bilim ve teknolojinin nasıl yol aldığının göstergesi olacaktır. Yine Chicago'daki ziyaretimde orada sergilenen birçok cerrahi aleti yeni dönem meslektaşlarımız hiçbiri kullanmadığı için görmemiştir. Eski ihtiyaçları ve uygulanan yöntemleri destekleyen aletler gelişim için ön bilgi kaynağı olmuş, teknik ilavelerle bugünkü halini almıştır. Yarınlar için de yine model özelliği taşıyan günümüz teknikleri yeni buluşlar için esin kaynağı olacaktır.

D.Ç: Böyle bir hizmeti kampüs müzesi olarak Başkent üniversitesi bünyesinde değerlendirir misiniz?

A.H: Böyle bir müze oluşunu için teknik ekiple görüşmelerimiz olmuştu. Zengin kaynakların bir arada yer alabileceği bir mekân hem eğitime destek, hem de topluma hizmet için güzel bir yapı planlamasıdır. Bahçelievler'deki Başkent Üniversitesi Hastanesine ilişkin bir bellek çalışması da yürütülmektedir. Kurulduğu ilk binadan günümüze kadar değişin ve gelişimine ilişkin dokümanlar bir araya getirilmektedir. Bu kaynaklar üniversitede bir koleksiyon olarak geliştirilebilir. Tüm kullanılan ders araç gereçleri ve hastane malzeme örneklerimiz değişik birimlerimizde muhafaza edilmektedir. Müze yapısını da içeren bir kompleks planı önümüzdeki yıllara kampüsümüzde gerçekleştirilen bir proje olacaktır.

EK 2 RÖPORTAJ

PROF. DR. NERMİN ÖZGÜLBAŞ (Başkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı)

Derya Çiftçioğlu: Hocam kaç yıldır Başkent Üniversitesinde görev yapmaktasınız?

Nermin Özgülbaş: 1998 yılından beri Başkent Üniversitesinde akademik ve idari kadrolarda görev yapmaktayım.

D.Ç: Peki kaç yıldır Rektör Yardımcılığı görevindesiniz?

N.Ö: 5 yıldır Rektör Yardımcılığı görevindeyim.

D.Ç: Sizce çağdaş üniversite eğitimi nasıl olmalıdır?

N.Ö: 3. Nesil üniversite kavramı ile üniversiteler ve eğitimleri yeni bir boyuta taşınmıştır. Yenilikçi, girişimci, üretim yöntemi geliştiren, bu süreci gelir elde edilir hale dönüştüren bir süreç sürekli bir faaliyet kapsamıdır. Bu faaliyetleri destekleyen çalışmalar akademik alana yönelik üretimler, sunulan teknolojik altyapılar ve üretilen bilimin toplumun gelişmesi hedefi ile paylaşılması ekseninde gelişmektedir. Akademisyenlerin bilim dünyasını takip ederek uluslararası platformda akademik çalışmalar üretmeleri niteliği artıran bir eğitim katkısı olarak sürdürülmelidir. Uluslararası platformda yer almak beraberinde eğitim teknolojilerinin yeniliklerinin takip edilip uygulamaların gelişmesi yönünde katkı sağlayacaktır. Bu uygulamalar için son teknolojik altyapılar öğrenci istek ve talepleri göz önüne alınarak şekillenmelidir. Bu bağlamda 3. Nesil üniversiteler özellikle akademisyenlerin projelerini uygulama alanı bularak sonuçlarının öğrencilerle paylaşılması yönteminde farkındalık yaratarak, tüm akademik birikimlerin toplumla paylaşılması konusunda fayda sağlamaktadır. Çağdaşlığın kelime anlamının üniversite yapısında akademik, sosyal, kültürel ve fiziksel olanakları ile birlikte taşıyan anlayış olarak ele almak gerekmektedir.

D.Ç: Kampüs üniversitesinde bulunması gereken sosyal-kültürel olanaklar neler olmalıdır?

N.Ö: Öğrencilerin ilgi alanlarına göre boş zamanlarını değerlendirmelerini, yeni ilgi alanları ile birlikte dinlenme ve eğlenme alışkanlığı kazanmalarını, güzel sanatlarla ilgili faaliyetleri izlemelerini, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılmalarını temin ve teşvik

etmek amaçlarıyla; topluluklar kurmalarını ve ilgili faaliyetleri düzenlemeleri koordine edilmelidir.

Başkent Üniversitesi bünyesinde 48 “Sosyal Amaçlı Topluluk”, 47 “Mesleki Amaçlı Topluluk” olmak üzere toplam 95 öğrenci topluluğu ve birçok koro ile sinema ve fotoğrafçılık, dans, resim, gitar, tiyatro gibi çeşitli kurslar bulunmaktadır.

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü’nde öğrencilerin yararlandığı spor salonu, açık hava voleybol, tenis ve basketbol alanları, yürüyüş ve koşu parkurları, atletizm pisti, futbol sahaları gibi spor tesisleri bulunmaktadır. Masa tenisi, aerobik-step, Amerikan futbolu, uzakdoğu sporları, klasik dans, satranç, bilardo, yoga, capoeira dallarında profesyonel çalıştırıcılar eşliğinde faaliyetlerini sürdürmekte olup, spor tesisleri haftanın yedi günü öğrencilerin kullanımına açıktır.

D.Ç: Üniversitenin eğitim kalitesi için neler söyleyebilirsiniz?

N:Ö: Kalite ve öğrenci odaklı eğitim temel hedeftir.

-Uluslararası Altın (2013), Platin (2015) ve Elmas (2016) Kalite Ödülü alan ilk vakıf üniversitesidir

-Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi, ilk İSO Kalite Belgesi alan vakıf hastanesidir.

-Tıp Fakültesi UTEAK tarafından akredite edilen ilk vakıf üniversitedir.

-2013 yılında da MÜDEK (Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği) Endüstri Mühendisliği ve Makine Mühendisliği lisans programlarımızı akredite ederek, programlara EUR-ACE Etiketini vermiştir.

-Başkent Üniversitesi Adana Erişkin Kök Hücre Nakli ve Hücresel Tedavi Merkezi, JACIE akreditasyonu alan ilk ve tek Merkez olmuştur.

-Diploma Eki Etiketini ve Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) etiketini alan üniversitemiz öğrencilerine uluslararası geçerliliği olan diploma ve eğitim imkânı sunmaktadır.

-TUS’ta birincilik alan ilk vakıf üniversitesidir.

-DUS’ta birincilik alan ilk üniversitedir.

-Öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen 6 öğrenci sayısı ile 1. sıradadır.

-Üniversitemizin fakülte ve yüksekokullarında görev yapan akademik personelin % 100’ü tam zamanlı olarak görev yapıyor olması eğitim kalitemizin en önemli göstergesidir.

-Tıp ve Hukuk alanında eğitim ve öğrenci kalitesini yükseltmek amacıyla YÖK tarafından koyulan taban puan barajını Tıp'ta 20.000, Hukuk'ta 70.000 olarak uygulamaktayız.

D.Ç: Üniversitenin eğitimdeki ayırt edici özellikleri nelerdir?

N:Ö: Üniversitemizin İlkleri ve Öncülükleri

- Sağlık alanında kurulan ilk vakıf üniversitesidir.
  - Sağlık Bakanlığı'ndan sonra sağlık hizmeti veren birimleri ile en kapsamlı hizmeti sağlayan ilk üniversite ve kuruluşur.
- Uluslararası Altın (2013), Platin (2015) ve Elmas (2016) Kalite Ödülü alan ilk vakıf üniversitesidir
- Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi, ilk ISO Kalite Belgesi alan vakıf hastanesidir.
- Tıp Fakültesi UTEAK tarafından akredite edilen ilk vakıf üniversitedir.
- Başkent Üniversitesi Adana Erişkin Kök Hücre Nakli ve Hücresel Tedavi Merkezi, JACIE akreditasyonu alan ilk ve tek Merkez olmuştur.
- TUS'ta birincilik alan ilk vakıf üniversitesidir.
- DUS'ta birincilik alan ilk üniversitedir.
- Öğretim üyesi ve öğretim elemanı başına düşen 5,8 öğrenci sayısı ile 1. sıradadır.
- Sağlık Bilimleri Fakültesi Türkiye'deki üniversitelerde bu isimle kurulan ilk fakültedir.
- Ticari Bilimler Fakültesi Türkiye'deki üniversitelerde bu isimle kurulan ilk fakültedir
- Eğitim Fakültesi kurulan ilk vakıf üniversitesidir.
- Devlet Konservatuvarı kurulan ilk vakıf üniversitesidir.
- Sağlık Bilimleri Fakültesi; Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Beslenme ve Diyetetik, Hemşirelik ve Sağlık Hizmetleri, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Spor Bilimleri ve Sosyal Hizmet bölümlerini bir arada bulunduran ilk fakülte olma özelliği taşımaktadır.
- Hukuk Fakültesi'nde mahkeme salonu olan ilk üniversitedir.
- Teknoloji ve Bilgi Yönetimi Bölümü kurulan ilk üniversitedir.
- Biyomedikal Cihaz Teknolojisi Programı açılan ilk vakıf üniversitesidir.
- Biyomedikal Mühendisliği Bölümü kurulan ilk üniversitesidir.
- Makine Mühendisliği Bölümü kurulan ilk vakıf üniversitesidir.
- Patoloji Laboratuvarı Teknikleri Programı açılan ilk vakıf üniversitesidir.
- Eğitim Bilimleri Enstitüsü kapsamında pedagojik formasyon programı yürütülen ilk vakıf üniversitesidir.
- Ankara'da en fazla bölüme sahip vakıf üniversitesidir.

D.Ç: Üniversite Kurucusu Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal hoca ile yakın çalışmalarınız sonucu hocamızdan biraz bahsedebilir misiniz?

N:Ö: Kurucumuz ve Yönetim Üst Kurulu Başkanımız Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın İlkleri

-1975 - Türkiye'de ilk kez canlı donörden böbrek nakli

-1978 - Türkiye'de ilk kez kadavradan böbrek nakli

-1979 - 2238 sayılı kanun ile Organ ve doku nakli yasası

-1979- Türkiye'de ilk kez yerli kaynaklı kadavradan böbrek naklini

-1983- Tüm dünyada en fazla 36 saat saklanabilen kadavra böbreklerin soğuk iskemi sürelerini 111 saate kadar uzatılmasını sağladı

-1988- Türkiye'de ve bölgede kadavradan ilk başarılı karaciğer naklini gerçekleştirdi.

-1990 - Türkiye, Avrupa ve bölgede bir ilk olan, çocuklarda canlıdan kısmi karaciğer naklini gerçekleştirdi.

1990- Dünya'da ilk kez bir Türk ve Müslüman bilim adamı, erişkinde canlıdan kısmi karaciğer naklini gerçekleştirdi.

-1992- Dünya'da ilk kez bir Türk ve Müslüman bilim adamı, aynı canlı donörden kısmi karaciğer ve böbrek naklini gerçekleştirdi.

-2000- İlk kez Türk ve Müslüman bir bilim adamı olarak "MİLENYUM MADALYASI" verildi.

-2010- Amerikan Cerrahlar Koleji tarafından 97 yıllık tarihinde ilk kez bir Türk Cerrahı "ŞEREF Üyeliğine seçildi.

-2016- İlk kez bir Türk Cerrahı Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı seçildi.

-2017- Royal Society of Medicine tarafından dünyada ilk kez verilen "Distinguished Fellowships" ödülünü aldı.

D.Ç: Üniversitenin dünü-bugünü peki yarını sorusuna ne cevap verirsiniz?

N:Ö: Başkent Üniversitesi Türkiye'de kurulan 3. Vakıf üniversitesidir. Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın alanında, dünyada ve ülkemizdeki ilk ve öncülüklerin yansıması üniversitenin kuruluşunda vizyon olarak görülmektedir. Önümüzdeki yıl 25. Yılıni kutlayacağımız üniversitemiz, eğitimde kısa bir sürede yaygınlaşan ve Ankara'da en çok tercih edilen vakıf üniversitesi olma özelliği ile istediği hedeflerden birine ulaşmıştır. Sağlık alanında kurulan ve yaygınlaşan sağlık teması ile önde gelen kuruluş olarak hizmetlerini sürdürmektedir. Eğitimde kaliteden ödün vermeyen yapısı, 2. kuşaktan 3. kuşak üniversiteye geçen, öğrenci odaklı eğitimiyle dünyada bilimsel çalışmaları ile de

saygın bir konumda yer almaktadır. TÜBİTAK'ın Kasım 2016 tarihinde yaptığı açıklamada, vakıf üniversitelerinin yaptığı 52038 akademik yayından, 9077 yayın sayısı ile Başkent Üniversitesi ilk sıradadır. Eğitimde kısa sayılabilecek bir sürede kat edilen başarının bir simgesi olması gurur vericidir. Kurulduğu günden bu yana fiziksel imkânları da sürekli yenilenme ve gelişme sürecindedir. Ankara ilinde bulunduğu bölgede ağaçlandırma çalışmaları ile sosyal sorumluluk projesi olarak yürütmektedir. Bağlıca Kampüs alanında endemik bitki ve hayvan türlerini yürüttüğü ağaçlandırma projesi ile koruma altına alan bir yaklaşımla doğa dostu bir örnek olmaktadır. Gelecek için en önemli hedefi anadilde eğitimi koruyan bir yapı ile uluslararasılaşmadır. Uluslararası bir üniversite kimliği ile ülke ekonomisine ve bilime daha fazla katkı sağlayabilecek üretimler yapmaktır.

EK 3 RÖPORTAJ

CEM ÇİFTÇİOĞLU (İnşaat Mühendisi)

Derya Çiftçioğlu: Sayın Çiftçioğlu kaç yıldır inşaat sektöründesiniz?

C.Ç: Yaklaşık 20 yıldır bu sektörün içerisinde taahhüt işlerinde aktif olarak yer almaktayım.

D.Ç: Ne tür projelerde görev aldınız?

C.Ç: Bitirdiğim projeler uygulama ve taahhüt işleri kapsamında; Üstyapı olarak; tadilat ve renovasyon projelerinden tutun, eğitim binaları ve konut olarak da kule ve residence projeleridir.

Altyapı olarak da; İçme suyu, baraj, gölet, sulama, kanalizasyon ve atıksu arıtma işleridir.

D.Ç: Müze ziyaretlerinde mühendislik alanında çağdaş kullanımlar hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

C.Ç: Müzecilik anlamında ciddi anlamda çalışmalarım olmasa da; özellikle bilimsel, tarih ve sanat kokan, geçmişi aydınlatan ve özellikle de mimari ve inşaat anlamında bana bir derinlik kazandıran müzecilik çalışmalarını gerek yurt içinde gerekse yurt dışı seyahatlerimde ziyaret etmeye çalışırım. Çağdaş mühendisliğin bana göre müze ziyaretimizi daha şık, çekici, görsel şov anlamında daha illüstrüel hala getirmesi ve ergonomiyi ön planda tutması anlamında çok önemli görüyorum. Müzelerinde sürekli yeni uygulamalarla röneve edilmesi ve renklilik katılması önem arz etmektedir

D.Ç: Müze olarak inşa edilecek bir yapının fizibilite çalışmaları hangi aşamaları kapsamalıdır?

C.Ç: Bir proje için yatırım kararı alınmadan önce teknik, ekonomik, finansal ve yasal araştırmaların yapılması gerekmektedir. Yapılan bu araştırmalar neticesinde, projenin karlı ve rantabl olup olmayacağını ortaya koymak için fizibilite raporu hazırlanmalıdır. Fizibilite raporu kapsamında, projenin zayıf, güçlü yönleri ile sunduğu fırsatlar ve karşılaşılabilecek sorunlar göz önüne serilerek projeye ait fayda - maliyet analizleri yapılmaktadır. Projelerin yapılabilirliğinin anlaşılması amacıyla hazırlanan fizibilite raporlarının hazırlanması kapsamında aşağıdaki çalışmaları yapmak ve geliştirmek de fayda vardır.

A) Tesisin yapılmasındaki amaç ve bu amaca bağlı işlevsellik ortaya konmalıdır.

Sağlık müzelerinin yapılmasındaki amaç; geçmiş den gelen ve günümüzde de hala gelişmek de olan sağlık bilimi, sektörü ve ekipmanları ile ilgili kitlelerin ve insanlığın buluşma noktasıdır. Toplumun sosyal sorumluluk projesi olarak sağlık konusunda gelişimi ve buna bağlı eğitimi, bilinçlendirme ve çağdaş müzecilik anlayışı temel amaç olacaktır. Buradan hareketle yapımı ve işletilmesi önem kazanır. Tasarlanan sağlık müzesinde çok amaçlı eğitim salonları, kütüphane, sergi, fuaye, gösteri alanları ve dinlenme alanları yer almalıdır. Teknolojik altyapısı ile de her yaş grubu ve eğitim düzeyinden tüm insanlara algı, eğitim ve görsel hareket kabiliyeti ve sürekli gelişim imkânı sunduğu gibi aynı zamanda engelli insanlar için de rahat eğitim ve gezi yapabilecekleri her kesimden insanı kucaklayan ortak bir buluşma noktası olmalıdır.

B) Tesisin teknik etüdünün hazırlanması gerekir.

Teknik etüd için ilk önce avan proje çalışması yapılması, bununla birlikte tasarlanan yapı ile ilgili kullanım alanlarının taslak olarak belirlenmesi; Bunları bir sonraki aşamada daha da netleşen optimizasyon ve mimari etüd çalışmaları ve buna bağlı olarak gelişecek çevresel etkileşim değerleri ölçümü ve tesis yeri için uygulanabilecek kriterlerin ortaya konması gerekir.

C) Tesisin sosyal, kültürel ve ekonomik etüdünün hazırlanması gerekir.

Teknik etüd akabinde olgunlaşmış proje üzerinde ilk önce proje maliyetinin hazırlanması daha sonra bununla birlikte netleşen yapı yaklaşık maliyetinin hesaplanması gerekir. Yapı yaklaşık maliyetinin hesaplanmasında yapılacak yapının bulunacağı lokasyon; O çevrenin sosyolojik, kültürel ve ekonomik yapısı önemlidir. Birde bu yapının hangi kaynaklar ile yapılacağı, devlet veya özel yatırımcı v.s. yapının işletme gelirlerinin hangi aralıklar ile geri döneceği konusunda ve fikir verir. Daha sonra yapının veya sağlık teşekkülünün işletme gelir – gider dengesinin analizinin etüd edilmesi ve buna bağlı bir master planı hazırlanması ekonomik etüd anlamında önem kazanır. Sağlık müzeleri için günümüzde yapı yaklaşık maliyeti V. Sınıf Yapılar C grubuna Müze ve Kütüphane kompleksleri içerisinde olup, m² fiyatı günümüze uyarlanınca 1.980 TL dir.

DENETLEME RAPORU

Ankara İli Yenimahalle İlçesi Bağlıca mevkiinde bulunan mülkiyeti Hazine arazisi olan Başkent Üniversitesi' nin yapmakta olduğu Özel Ağaçlandırma çalışmalarına ait sahada yapmış olduğumuz incelemeler neticesinde; sahanın başarılı olduğu, başarı oranının % 85-90 olduğu görülmüştür.

İş bu rapor tarafımızdan düzenlenerek imza altına alınmıştır. 16.12.2009

Ömer K.YILMAZ
Ankara İÇGM Mühendisi

Mustafa ÖZSAN
Orman Mühendisi

Vedat R.KESKİNLER
Ziraat Mühendisi